

**MYKOLO ROMERIO UNIVERSITETO
VIEŠOJO ADMINISTRAVIMO FAKULTETO
VALDYMO TEORIJOS KATEDRA**

ŽIVILĖ BULOAITĖ

Viešojo administravimo programos veiklos audito specializacija

**ANKETAVIMO PROBLEMŲ ANALIZĖ
VALSTYBINĖJE MOKESČIŲ INSPEKCIJOJE PRIE
LIETUVOS RESPUBLIKOS FINANSŲ MINISTERIJOS**

Magistro baigiamasis darbas

Darbo vadovas – prof. habil. dr. Stasys Puškorius

Vilnius, 2007

TURINYS

TĮVADAS	4
T1. ANKETAVIMAS KAIP KIEKYBINIS TYRIMO METODAS.....	7
1.1. Anketų sudarymas	8
1.2. Anketų klausimai	9
1.2.1. Anketų klausimų rūšys ir skalės	10
1.3. Respondentų atranka	13
2. VIDAUS AUDITO DEPARTAMENTO DARBO SPECIFIKA	14
2.1. Vidaus audito departamento naudojamų anketų grupės.....	16
2.2. Vidaus audito departamento 2007 m. naudotų anketų vertinimo rodikliai	17
3. ANKETAVIMO PROCESO PROBLEMATIKA	18
3.1. Anketavimo proceso trukmė ir dalyviai	19
3.2. Anketavimo proceso kaina	22
4. EMPIRINIS ANKETAVIMO PROBLEMŲ TYRIMAS	24
4.1. Vidaus auditorių anketavimas	24
4.2. Tyrimo rezultatų aptarimas	25
4.2.1. Anketų sudarymo problemos	26
4.2.2. Anketų kokybės problemos	30
4.2.3. Anketavimo atlikimo problemos	34
4.2.4. Anketos duomenų apdorojimo problemos	37
4.3. VMI sistemos audituojamųjų anketavimas	41
4.4. Tyrimo rezultatų aptarimas	42
IŠVADOS	54
REKOMENDACIJOS	58
SANTRAUKA.....	60
SUMMARY.....	61
LITERATŪRA	62
PRIEDAI	65

Magistro baigiamajame darbe naudojamų sąvokų sutrumpinimai:

VMI prie FM – Valstybinė mokesčių inspekcija prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos;

AVMI – apskrities Valstybinė mokesčių inspekcija (viso yra 10 apskričių);

VMI sistema – VMI prie FM ir AVMI bendra sistema;

VMI prie FM VAD – Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos Vidaus audito departamentas;

Įstatymas – Lietuvos Respublikos Vidaus kontrolės ir vidaus audito įstatymas;

Vidaus auditoriai – VMI prie FM VAD skyrių vedėjai, skyrių vedėjų pavaduotojai ir vidaus auditoriai (vyriausieji specialistai), išskyrus VMI prie FM VAD direktorių ir direktoriaus pavaduotoją;

VMI prie FM VAD darbuotojai – VMI prie FM VAD direktorius, skyrių vedėjai, skyrių vedėjų pavaduotojai ir vidaus auditoriai (vyriausieji specialistai);

Valstybės tarnautojai ir darbuotojai – valstybės tarnautojai ir darbuotojai, dirbantys pagal darbo sutartis ir gaunantys darbo užmokestį iš Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto;

Metodika – VMI prie FM VAD metodika, patvirtinta VMI prie FM viršininko 2007 m. kovo 30 d. įsakymu Nr. V-127;

Nuostatai – VMI prie FM VAD nuostatai, patvirtinti VMI prie FM viršininko 2006 m. rugsėjo 29 d. įsakymu Nr. V-320;

Darbo grupė – vidaus audito darbo grupė, VMI prie FM VAD direktoriaus sudaryta vidaus auditui atlikti;

Darbo grupės vadovas – vidaus audito darbo grupės vadovas, VMI prie FM VAD direktoriaus paskirtas valstybės tarnautojas ar darbuotojas vadovauti vidaus audito darbo grupei arba vidaus auditorius, kai vidaus audito atlikimui nesudaroma vidaus audito darbo grupė;

Darbo grupės nariai – vidaus audito darbo grupės nariai, VMI prie FM VAD direktoriaus paskirti valstybės tarnautojai ir darbuotojai atlikti konkretų vidaus auditą;

VJA – viešasis juridinis asmuo;

DTIS – VMI sistemoje naudojama Dokumentų tvarkymo informacinė sistema;

Str. – straipsnis;

D. – dalis;

P. – punktas.

IVADAS

Šiuolaikinėmis rinkos ekonomikos sąlygomis net ir valstybiniame sektoriuje labai svarbią reikšmę institucijos veiklai gerinti turi vidaus auditas. Pasaulinė praktika rodo, kad vidaus auditorių veikla yra labai plati, apimanti visas institucijos veiklos sritis ir struktūrinius padalinius.

Vis labiau plečiantis viešajam sektoriui, išskyla vis didesnė vidaus audito valstybinėse institucijose būtinybė. Kadangi vidaus auditas Lietuvoje atsirado palyginti neseniai, todėl dažnoje valstybinėje institucijoje Vidaus audito tarnyba (departamentas) arba vidaus auditorius vis dar suprantami kaip neišvengiama blogybė, kurios vengia dauguma institucijos darbuotojų. Iš tikrųjų Vidaus audito tarnybos (departamentai) arba vidaus auditoriai savo darbu turėtų padėti institucijos vadovybei, būti savotiški vadovybės pagalbininkai. Kaip reglamentuoja Įstatymas, vidaus auditas – tai viešojo juridinio asmens vidaus kontrolės sistemos dalis, kurios dėka, vidaus auditoriams vykdant nepriklausomą, objektyvią tyrimo, vertinimo ir konsultavimo veiklą, siekiama užtikrinti viešojo juridinio asmens veiklos gerinimą. Tinkamai ir profesionaliai atliktas vidaus auditas padeda didinti valstybės institucijų veiklos efektyvumą, įgyvendinti jų veiklos strategiją, ūkinę ir finansų politiką, atskleisti rezervus veiklai ir valdymui plėtoti, jų tęstinumui garantuoti. Vidaus audito dėka valstybiniame sektoriuje yra nuolat kontroliuojama, ar nešvaistomos biudžeto lėšos savanaudiškais tikslais.

Valstybinė mokesčių inspekcija prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos – tai centrinis mokesčių administratorius Lietuvoje. VMI prie FM vadovauja visai VMI sistemai ir yra atskaitinga finansų ministrui. Pagal VMI prie FM nuostatus, vieni svarbiausių VMI prie FM uždavinių – įgyvendinti mokesčių įstatymus ir užtikrinti mokesčių į biudžetą sumokėjimą.

VMI sistemos, kaip ir kiekvienos valstybinės institucijos, išskirtiniai veiklos ypatumai atitinkamai lemia anketavimo specifiškumą ir problematiškumą. Sėkmingas anketavimo problemų identifikavimas ir supratimas VMI prie FM VAD padės įrodyti šių problemų aktualumą ir svarbumą.

Vidaus auditoriai, stebėdami įvairius reiškinius institucijoje ir juos analizuodami, ieško atsakymų į jiems rūpimus klausimus ir pasirenka tinkamiausią metodą – būdą, kuris padės rasti patikimą atsakymą. Lietuvoje nedaugelis specialistų gali pasigirti puikiai išmaną vidaus auditą, todėl aktualios ir naujos ne tik vidaus audito anketavimo problemos, bet ir visi klausimai, susiję su vidaus auditu.

Šios temos **aktualumas ir naujumas** pasireiškia tuo, kad VMI prie FM neseniai susikūrė Vidaus audito departamentas, pakito anketavimo proceso specifika. Pažymėtina, kad anketavimas

kaip vidaus audito procedūra ir kaip procesas VMI sistemoje dar nebuvo tirtas.

Naujai susiformavus (susikūrus) VMI prie FM Vidaus audito departamentui, atsirado ir naujų problemų, tarp jų – ir anketavimo proceso. Vienos anketavimo problemos išnyko, kitos – atsirado – pavyzdžiui, gerokai pailgėjo anketavimo proceso trukmė, palyginus su buvusiaja AVMI Vidaus audito tarnybose.

Darbo hipotezės:

1. Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos Vidaus audito departamente anketavimas – nepakankamai kokybiškai taikomas objektyvios informacijos rinkimo būdas;

2. Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos Vidaus audito departamento anketavimas yra taikomas neužtikrinant anketavimui būtinų sąlygų.

Šiuo metu Vidaus audito departamente esant trims skyriams ir dirbant tik keliems eiliniams vidaus auditoriams (vyriausiesiems specialistams) specializacija nėra įmanoma, taigi lieka rizika, jog nebus tinkamai atlikti vidaus auditai. Be to, audito įrodymų kokybė labai priklauso nuo auditoriaus profesinės kompetencijos. Profesionalus, aukštos kvalifikacijos auditorius paprastai surenka daugiau patikimesnės ir naudingesnės informacijos negu nepatyręs ir menkos kvalifikacijos.

Darbo tikslas – išanalizuoti anketavimo proceso problemas ir pačių VMI prie FM VAD vidaus auditorių sudarytų anketų problemas, parodyti, kad anketavimo procesas gali trukti trumpiau ir kainuoti pigiau (darbo užmokesčio išraiška) bei išnagrinėti problemas, su kuriomis susiduria VMI sistemos anketuojamieji (audituojamieji), atsakinėdami į VMI prie FM VAD pateiktas anketas.

Darbo tikslui pasiekti keliami tokie **darbo uždaviniai**:

1. Išanalizuoti mokslinės literatūros šaltinius apie anketas, jų sudarymą, išskiriamas anketų klausimų rūšis ir skales, respondentų atranką;

2. Identifikuoti anketavimo proceso problemas VMI prie FM VAD;

3. Nustatyti pačių anketų problemas, kurios naudojamos VMI prie FM VAD;

4. Nustatyti problemas, su kuriomis susiduria VMI sistemos anketuojamieji (audituojamieji), pildydami anketas;

5. Atlikti du empirinius tyrimus: vienu apklausti VMI prie FM VAD darbuotojus, kitu – VMI sistemos valstybės tarnautojus ir darbuotojus, kuriems 2007 m. teko atsakinėti į vidaus auditorių anketas.

Tyrimo metodai. Atliekant anketavimo problemų analizę, naudotasi mokslinės literatūros analizės, dokumentų ir VMI prie FM VAD naudotų anketų turinio analizės, apibendrinimo ir

pokalbių su vidaus auditoriais metodais.

Atliekant tyrimą buvo naudojami šie empirinių duomenų rinkimo metodai:

1. Pokalbiai su VMI prie FM VAD darbuotojais;
2. Anketinio tyrimo metodas, kuris buvo atliktas VMI prie FM VAD ir VMI sistemos valstybės tarnautojų ir darbuotojų, kuriems 2007 m. teko atsakinėti į VMI prie FM VAD pateiktas anketas.

Darbo struktūra. Siekiant įgyvendinti išsikeltus uždavinius, darbas padalintas į keturis pagrindinius skyrius. Pagrindiniai skyriai suskaidyti į poskyrius tam, kad būtų išsiaiškinta atitinkama tiriamą problema.

Pirmajame skyriuje analizuojamas anketavimas kaip kiekybinis tyrimo metodas: pirmoje dalyje anketų sudarymas, antroje dalyje – anketų klausimai (anketų klausimų rūšys ir skalės), trečioje dalyje – respondentų atranka.

Antrajame darbo skyriuje išnagrinėta VMI prie FM VAD darbo specifika: VMI prie FM VAD naudojamos anketų grupės ir kaip pavyzdys pateikiami, kokie galėtų būti anketavimo vertinimo rodikliai.

Trečiajame darbo skyriuje yra išanalizuota anketavimo procese dalyvaujantys dalyviai, proceso trukmė ir kaina (darbo užmokesčio išraiška).

Ketvirtajame darbo skyriuje pateikiami atlikti du empiriniai anketavimo problemų tyrimai, kurių metu apklausti VMI prie FM VAD vidaus auditoriai ir VMI sistemos anketuojamieji (audituojamieji).

1. ANKETAVIMAS KAIP KIEKYBINIS TYRIMO METODAS

Vidaus auditoriui, atliekančiam institucijos vidaus auditą, svarbu naudotis įvairiais informacijos šaltiniais, kurie gali padėti išsiaiškinti institucijoje egzistuojančias problemas, numatyti tų problemų sprendimo būdus ir padaryti atitinkamas išvadas. Surinkti reikiamas žinias galima pasinaudojus specialiomis tokiai informacijai rinkti pritaikytomis anketomis [20].

Anketavimas (anketinė apklausa) yra vienas iš populiariausių kiekybinio tyrimo metodų. Kiekybinius tyrimus dažniausiai atliekame, kai norime apibendrinti duomenis statistiškai – skaičiais. Pagrindiniai klausimai, į kuriuos atsakoma: kas vyksta, koks problemos mastas, kokios įmanomos alternatyvos ir ar jos reikalingos.

Anketavimas – tai duomenų rinkimo būdas, kai respondentai savarankiškai, pagal nurodytas pildymo taisykles, atsakinėja į tyrėjo pateiktus klausimus (raštu arba žodžiu), kurių tikslas yra surinkti tam tikras žinias apie tiriamą reiškinį [2]. Kad išvengtų surinktos informacijos iškreipimų, anketos klausimai turi būti tikroviški, turintys aiškią prasmę ir tikslą, mokliškai pagrįsti [23].

Anketavimo procedūra atliekama naudojant anketas. Anketa – tai tam tikra forma, logine ir nuoseklia tvarka išdėstyti klausimai, naudojami informacijai surinkti. Gerai paruoštoje anketoje klausimai respondentui pateikiami mandagia forma, suprantamai sudaryti ir išdėstyti [18].

Keleto anketos klausimų pagalba galima gauti daug informacijos, tačiau čia iškyla gautų duomenų patikimumo klausimas. Patikimi ir objektyvūs duomenys iš anketos gaunami, kai:

1. tinkamai pasirengiama anketos taikymui;
2. anketa tinkamai taikoma;
3. užtikrinamos anketavimui būtinos sąlygos [23].

Anketavimo metodo patikimumas sąlygoja jo populiarumą. Vis tik tai pernelyg dažnas anketavimo naudojimas gali klaidingai rodyti, kad šis tyrimo metodas yra paprastas. Iš tikrųjų anketavimas yra sudėtingas tyrimo metodas, reikalaujantis profesionalaus pasiruošimo, nagrinėjamos problemos išmanymo, kruopštaus bei nuoseklaus darbo ir nemažai laiko [18].

Anketinė apklausa gali būti grupinė ir individuali. Grupinę apklausą galima vykdyti respondentų darbo, mokymosi ar kitoje vietoje. Anketavimas individualiai – tai kai anketa išdalijama kiekvienam respondentui, aptarus jos grąžinimo datą.

Yra išskiriamos anketinės apklausos rūšys pagal atlikimo techniką [7]:

- Padalomoji apklausa, kai įvyksta tiesioginis kontaktas tarp apklausėjo ir respondento;
- Apklausa paštu (arba elektroniniu paštu), kuriai būdingas didelis respondentų diapazonas geografiniu požiūriu;

- Apklausa spaudos pagalba, kai anketa publikuojama masinės žiniasklaidos priemonėse.

Anketavimas leidžia tiksliai palyginti respondentų atsakymus, žinoma, tik tuo atveju, kai jis vykdomas ne individualiai, tai yra ne su vienu respondentu. Atsakymai į anketos klausimus suteikia informaciją, kurios pagalba tikrinamos iškeltos hipotezės.

Anketavimas taikomas tokiais atvejais:

- Kai tiriamą problemą nepakankamai išanalizuota ir aprašyta įvairiuose dokumentuose arba tokių literatūros šaltinių nėra;

- Kai tyrimo dalyko arba atskirų jo charakteristikų neįmanoma pažinti bei iširti stebėjimo metu;

- Kai tyrimo dalykas yra visuomenės arba individualios sąmonės elementai: poreikiai, interesai, motyvacija, nuotaikos, vertybės, įsitikinimai ir kt.;

- Kaip kontrolinis metodas, plečiant tiriamų charakteristikų aprašymo ir analizės galimybes, taip pat tikrinant kitais metodais gautus duomenis [2].

Norint giliau suprasti anketavimo metodą, reikia plačiau išanalizuoti anketų sudarymą, keliamus reikalavimus anketos klausimams ir galimas anketų klausimų rūšis bei skales.

1.1. Anketų sudarymas

Anketa sudaroma remiantis teorinėmis žiniomis, tiriamojo darbo patirtimi ir kitais metodais sukaupia medžiaga [23]. Atlikus įvairių literatūros šaltinių analizę, galima apibendrinti, kad sudarant anketą, reikia laikytis šių reikalavimų:

1. Klausimai ir atsakymai turi būti visiems gerai suprantami, parašyti taisyklinga kalba;
2. Klausimai turi būti konkretūs, paprasti, kadangi respondentai nenori eikvoti daug laiko atsakinėdami į sunkius ir įsigilino reikalaujančius klausimus. Dėl to gauta informacija galės būti kiek paviršutiniška;
3. Klausimai ir atsakymai neturi įžeisti respondento;
4. Atsakymai turi atspindėti realią tikrovę, tiriamos problemos turinį;
5. Atsakymai turi būti išsamūs, aprėpti visus galimus variantus, kiekvienas respondentas turi rasti tarp jų priimtinajam atsakymą;
6. Neturi būti vienašalių klausimų, kurie galėtų sukelti nereikalingą išankstinį nusistatymą

ar stumti respondentą į vieną jo atsakymą;

7. Svarbi anketos apimtis – klausiamojo neturi varginti pernelyg didelis anketos klausimų scarifies. Anketos užpildymui respondentas neturi sugaišti ilgiau kaip 15 minučių;

8. Reikia numatyti respondento kompetenciją atsakyti į klausimus, rinktis iš pateiktų atsakymų;

9. Neteikti klausimų, kurie skatintų respondentą „pataikauti“ anketuotojui, arba atsakyti pagal susidariusius viešosios nuomonės standartus;

10. Anketa turi turėti pažintinę reikšmę, turi dominti respondentą, žadinti jo norą atsakyti į visus klausimus, skatinti analizuoti ir objektyviai vertinti save ir aplinkinius, reiškinius ir įvykius;

11. Stengtis sudaryti anketą taip, kad respondentui tektų kuo mažiau rašyti – neretai respondentai išgyvena dėl savo rašyenos, sakinių stiliaus;

12. Svarbus anketos apipavidalinimas, klausimų kompozicija – tai gali turėti įtakos respondento norui ar nenorui pildyti anketą.

1.2. Anketų klausimai

Anketos klausimų tikslas yra pažinti tiriamą situaciją ar reiškinį, gauti išsamią ir patikimą informaciją. Anketą sudarantiems klausimams taip pat keliami reikalavimai. Anketos klausimai turi būti suformuluoti taip, kad atlikus anketinę apklausą ir gavus jos atsakymus, galima būtų patikrinti iškeltą hipotezę. Pastebėtina, kad anketose rezultatyvesni būna beasmeniai klausimai. K. Kardelis pateikia tokius pagrindinius reikalavimus, keliamus anketos klausimams [10]:

1. Klausimai anketoje turi būti tik tie, kurie reikalingi – kurių atsakymai bus naudojami siekiant išspręsti problemą.

2. Klausimai turi reprezentuoti tiriamą reiškinį.

3. Naudoti aiškias ir lengvai suprantamas, nedviprasmiškas sąvokas: tai, apie ką klausiate Jūs turi būti aišku ir tam, kuris skaito ar girdi klausimų. Sakiniai turėtų būti trumpi ir aiškūs.

4. Negalima pateikti dvigubų klausimų. Tai turėtų būti du atkiri klausimai.

5. Klausimas neturi būti tendencingas.

6. Reikia naudoti kontrolinius klausimus – tą patį klausimą pateikti du kartus, tik kitaip jį suformulavus ir įterpus kitoje vietoje. Palyginus tai gali padėti išsiaiškinti nesažiningus atsakymus.

7. Patartina duoti filtruojančių klausimų.

8. Respondentui turi būti suteikta galimybė išvengti atsakymo – tarp pasirenkamų atsakymų turi būti atsakymas: nežinau, sunku pasakyti ir pan.

9. Klausimai turi būti paprasti ir aiškūs.

10. Reikia vengti klaidingų prielaidų.

11. Klausimus asmeninėmis ir jautriomis temomis reikėtų formuluoti netiesmukiškai, nes toje situacijoje gali būti žmogus, kuris pildo anketą.

Klausimai anketoje turėtų eiti nuo paprastesnių prie sudėtingesnių. Svarbiausi klausimai turėtų būti anketos viduryje, nes tuomet respondento susikaupimas būna didžiausias, o į pabaigą ir susikaupimas, ir dėmesys silpnėja. Paprastesni ir įdomūs klausimai turėtų būti anketos pradžioje, o neįdomūs – pabaigoje.

1.2.1. Anketų klausimų rūšys ir skalės

Mažiausias anketos elementas yra klausimas, todėl vertėtų išnagrinėti galimas klausimų rūšis, jų ypatumus. Išanalizavus daugelį sociologinės literatūros šaltinių ir palyginus esamas anketos klausimų klasifikacijas įvairiuose darbuose, šio darbo autorė sąlyginai anketų klausimų rūšis suskirstė į tris grupes, kai klausimai skirstomi pagal:

- Pateikimo tikslus;
- Anketos užpildymo techniką;
- Atsakymų pasirinkimo variantus.

Priklausomai nuo klausimų pateikimo tikslų skiriami funkciniai ir turinio klausimai.

- *Funkciniai klausimai.* Jie padeda spręsti anketinės apklausos valdymo situacijas ir padeda sukurti tinkamą psichologinę atmosferą.

Klausimai – filtrai – jų tikslas yra gauti ieškomą informaciją tik iš dalies respondentų. Pavyzdžiui, ar ši darbovietė pirma, kurioje Jūs dirbate vidaus auditoriumi? Šiuo klausimu Jūs esate išskiriamas iš visos tyrimo aibės ir jei Jūsų atsakymas yra „taip“, tai anketoje būna nurodoma, į kurį klausimą Jums reikės atsakinėti toliau.

Kontroliniai klausimai skirti išsiaiškinti respondentų atsakymų pastovumą ir neprieštaringumą. Pavyzdžiui, ar Jūs patenkintas vidaus auditoriaus darbu? Galimi atsakymų variantai „taip“ arba „ne“. Vėliau seka tokie anketos klausimai: ar Jus tenkina darbo sąlygos, gaunamas darbo užmokestis, darbo pobūdis ir pan. Jeigu į pirmą klausimą atsakėte „taip“, o į kuriuos nors vėlesnius „ne“, tai rodo Jūsų pateiktų atsakymų prieštaringumą.

Kontaktiniai klausimai padeda užmegzti ryšį su respondentu teigiamai jo motyvacijai anketavimo atžvilgiu gauti. Pavyzdžiui, anketuojamojo vidaus auditoriaus pasiteiraujama apie temos aktualumą.

- *Turinio klausimai* pateikiami apie žinias, nuostatas, motyvus. Priklausomai nuo

tiriamųjų specifikos – tai būtų klausimai apie darbą, politiką, mokslą ir pan.

Klausimų skirstymas pagal anketos užpildymo techniką.

Atviri klausimai neturi galimų atsakymų variantų, atsakymą turi parašyti pats apklausiamasis. Pavyzdžiui, ką Jūs manote apie anketavimo procedūros naudojimą atliekant vidaus auditą? Šitoks klausimas respondentui suteikia laisvę nevaržomai reikšti savo mintis. Pagrindinis atvirų klausimų trūkumas tas, kad atsakymus sunku suklasifikuoti, formalizuoti, kiekybiškai įvertinti. Didelės apimties anketinėse apklausose atvirų klausimų reikėtų vengti.

Uždari klausimai yra tokie, kuriuose pateikiami visi galimi atsakymų ir klausimų variantai.

Mišrūs klausimai – kai pateikiamas galimų atsakymų sąrašas, be to, respondentas ši sąrašą gali papildyti savo atsakymo variantu.

Tiesioginiai klausimai yra labai konkretūs. Jie naudojami, kai reikia sužinoti iš respondentų duomenis, kurie psichologiškai yra neutralūs ir apklausiamųjų atžvilgiu teigiami. Pavyzdžiui, asmens lytis, amžius ir pan.

Netiesioginiai klausimai naudojami, kai tikimasi, kad atsakymai nebus pakankamai patikimi, nes jie reikalauja iš respondento kritiško savęs vertinimo. Todėl, norint sužinoti, ką iš tikrųjų mano respondentas, reikia užduoti netiesioginius klausimus. Tokie klausimai užduodami arba klausiamąja, arba konstatuojamąja forma. Jie dažniausiai prasideda frazėmis: „kaip Jūs manote“, „koks Jūsų požiūris“, „kaip Jūs vertintumėte“. Pavyzdžiui, klausiamosios formos netiesioginis klausimas: koks Jūsų požiūris į vidaus auditą? Šiuo atveju būtų galimi atsakymų variantai: a) teigiamas; b) labiau teigiamas negu neigiamas; c) neturiu nuomonės; d) labiau neigiamas negu teigiamas; e) neigiamas.

Aprašomieji klausimai skirti surinkti dar nežinomai informacijai, kai norima gauti duomenų apie esamą padėtį arba išsiaiškinti vykstančius procesus. Pavyzdžiui, kas ir koku būdu atsakingas už institucijos materialinių vertybių apsaugą.

Tikslinamieji klausimai skirti jau žinomų faktų sutikrinimui ir paprastai yra užduodami vidaus audito pabaigoje. Pavyzdžiui, kiek sumažėjo materialinių vertybių grobstymo atvejų, kai pasikeitė keletas institucijos darbuotojų.

Vertinamieji klausimai – klausimai, kuriais siekiama gauti papildomos, paprastai techninės informacijos ir tuo būdu išplėsti vidaus auditoriaus žinias apie specifinius procesus. Pavyzdžiui, koku būdu veikia prietaisai, atliekantys atitinkamas funkcijas.

Sąsajų ir priežastiniai klausimai – tai keletas klausimų, kurių pirmus tris ar keturis sieja loginės sąsajos, ir tada tarp jų ieškomas priežastinis ryšys, stengiamasi įvertinti galimą keleto

veiksnių įtaką procesui ar konkrečiam rezultatui. Pavyzdžiui, kas lėmė Jūsų pasirinkimą tapti vidaus auditoriumi: atitinkamas išsilavinimas; geras vidaus auditoriaus darbo užmokestis; galimybės įgyti naudingos darbo patirties.

Klausimų skirstymas pagal atsakymų pasirinkimo variantus.

Dichotominiai klausimai – tai dvigubo pasirinkimo klausimai. Čia galimi atsakymų variantai tik du: „taip“ arba „ne“. Pavyzdžiui, ar Jūs turite vidaus auditoriaus darbo patirties? Kartais šie klausimai patikslinami papildomu klausimu, pavyzdžiui, „jei taip, tai kiek laiko dirbate vidaus auditoriumi?“

Multichatominiai klausimai tokie, kur apklausiamojo prašoma pasirinkti atsakymą iš daugiau nei dviejų variantų. Pavyzdžiui, kokią audito procedūrą naudojate dažniausiai? Atsakymai pateikiami taip: anketavimą – 1, tikrinimą – 2, stebėjimą – 3, analitines procedūras – 4, perskaičiavimą – 5. Atsakant į šį klausimą respondentui reikia apibraukti skaičių, kuris atitinka jo nuomonę.

Laipsniuotų atsakymų klausimai tokie, kuriuose pasirenkami atsakymai sudėlioti taip, kad leistų atskleisti atsakymo įtampą. Pavyzdžiui, ar 2008 m. planuojate atlikti valdymo auditą? Galimi atsakymų variantai (eiliškumo tvarka): būtinai atliksiu; tikriausiai atliksiu; galbūt atliksiu; greičiausiai atliksiu; tikrai neatliksiu.

Visus anketavimo būdu gautus duomenis reikia atitinkamai sugrupuoti. Tam tikslui yra naudojamos įvairios skalės. Dažniausiai naudojamos keturių rūšių skalės [24]:

1. *Nominalioji skalė* – tai objektyvių duomenų apie respondentą nustatymas. Pavyzdžiui, nustatoma lytis, amžius, išsilavinimas, darbo pobūdis, specialybė, šeimyninė padėtis ir kiti kokybiniai rodikliai. Visa tai sudaro demografinę anketos dalį.

2. *Ranginė skalė* yra bene dažniausiai naudojamas duomenų grupavimo būdas. Šio būdo esmė ta, kad visi atsakymai pateikiami mažėjančia arba didėjančia tvarka (arba nuo geriausio iki blogiausio varianto). Ranginę skalę galima suskirstyti į tris tipus: a) atsakymų skalę; b) skaitmeninę skalę; c) atsakymų variantų įvertinimą nuo svarbiausio iki mažiausiai svarbaus [26]. Atsakymų skalėje atsakymai pateikiami nuo „dažnai“ iki „niekada“. Skaitmeninėje skalėje atsakymai įvertinami skaičiais: labai gerai – 5, gerai – 4, vidutiniškai – 3, blogai – 2, labai blogai – 1.

3. *Nuostatų skalė*. Dažniausiai ši skalė žinoma Likerto skalės vardu. Jos esmė ta, kad surašomi teiginiai ir respondento prašoma kiekvienam teiginiui pasirinkti po vieną atsakymo variantą. Atsakymų variantai dažniausiai naudojami tokie: visiškai sutinku – 5, sutinku – 4, neturiu nuomonės – 3, nesutinku – 2, visiškai nesutinku – 1. Šiuo atveju skaitiniai atsakymų įvertinimai gali

būti sudėliojami ir priešinga tvarka, tai atsakymams įtakos neturi. Vertėtų pabrėžti, kad kartais Likerto skalėje būna surašomi teigiami ir neigiami teiginiai, atsakymai į kuriuos yra užkoduojami skaitinėmis reikšmėmis, už kiekvieną atsakymą skiriant atitinkamą balų skaičių. Tokiu atveju yra svarbios atsakymų skaitinės reikšmės.

4. *Intervalinė skalė* padeda išmatuoti ir palyginti kai kuriuos požymius, turinčius skaitmeninę išraišką. Pavyzdžiui, amžiaus grupės, išsilavinimas ir pan. Atsakymų kategorijos sugrupuojamos ir atsakymai pateikiami „nuo ... iki“ forma. Tarkime, institucijos darbuotojų pasiskirstymas pagal amžių: iki 25 metų, 26–35 metų, 36–45 metų, 46–55 metų, vyresni kaip 55 metų. Intervalinės skalės gali būti su lyginiais ir nelyginiais intervalais.

1.3. Respondentų atranka

Atliekant anketavimą, svarbu, kad būtų atsižvelgiama į tyrimo reprezentatyvumą. Tyrimo reprezentatyvumas – būdingas nagrinėjamos generalinės visumos (aibės) atspindys atrinktuose objektuose. Reprezentatyvumo rodiklio reikia tyrimams todėl, kad dažnai neįmanoma tirti visumos [23]. Pavyzdžiui, VMI prie FM VAD vidaus auditoriai negalės anketuoti visų VMI sistemos valstybės tarnautojų ir darbuotojų, norėdami ištirti atitinkamo investicinio projekto teikiamą naudą, tačiau tam tikrą skaičių valstybės tarnautojų ir darbuotojų, kurie atstovaus visai VMI sistemos visumai, galima atrinkti pagal apskritis, atitinkamus struktūrinius padalinius. Tokiu būdu bus gauti duomenys, kuriuos galima traktuoti kaip ir ištyrus visumą.

Respondentų atrankos metodas, kuris pagrįstas tikimybių teorija, gali duoti reprezentatyvius statistinius duomenis [23]. Jo esmė ta, kad visų tiriamųjų galimybės patekti į atranką yra vienodos. Respondentų atranka patogi tuo, kad anketuojamųjų būna mažiau, todėl lengviau atlikti patį tyrimą, sugaištama mažiau laiko, sutaupomi finansiniai ištekliai ir lengviau įgyvendinami tyrimams keliami reikalavimai.

Pagal matematinę statistiką galima apskaičiuoti reprezentatyvumo koeficientą, tai yra imties dydį ir teigti, kiek patikimi yra gauti duomenys – pavyzdžiui, bus 90% ar 95% patikimumas. Imties dydis priklauso nuo būsimos analizės tipo; nuo norimo pasiekti įvertinimo tikslumo; nuo vienu metu tiriamų kintamųjų skaičiaus; nuo tiriamos populiacijos vienalytiškumo [21]. Kai populiacijos dydis yra žinomas, imties dydį galima apskaičiuoti pagal formulę:

$$n = \frac{N * 1,96^2 * p * q}{\varepsilon^2 * (N - 1) + 1,96^2 * p * q},$$

kur: N – populiacijos dydis;
reikšmė 1,96 atitinka standartizuoto normaliojo skirstinio 95% pasiklovimo lygmenį;
p yra numatoma įvykio baigmės tikimybė, kad nagrinėjamas požymis pasireikš tiriamoje populiacijoje (dažniausiai imama blogiausio varianto tikimybė – požymis būdingas pusei, tai yra 50% populiacijos ir pasirenkama $p=0,5$);

q yra tikimybė, kad nagrinėjamas požymis nepasireikš tiriamoje populiacijoje ($q=1-p=0,5$);

ϵ – pageidautinas tikslumas, dažniausiai $\epsilon=0,05$ [21].

Pavyzdžiui, 2007 m. rugsėjo 30 d. VMI sistemoje dirbo 3850 valstybės tarnautojų ir darbuotojų: VMI prie FM – 489, AVMI – 3361 (N=3850). Atrinktų respondentų skaičius, tai yra imties dydis, norint juos anketuoti dėl tam tikro investicinio projekto teikiamos naudos, turėtų būti toks:

$$n = \frac{3850 \cdot 1,96^2 \cdot 0,5 \cdot 0,5}{0,05^2 \cdot (3850 - 1) + 1,96^2 \cdot 0,5 \cdot 0,5} \cong 349$$

Vadinasi, VMI prie FM VAD vidaus auditoriams atliekant investicinio projekto auditą ir aiškinantis jo teikiamą naudą, reikėtų apklausti 349 respondentus, tačiau tai nėra realu dėl laiko ribotumo ir finansinių išteklių.

Reprezentatyvumo reikalavimai taip pat priklauso nuo tyrimo tikslo, tiriamojo objekto ir tyrimo būdo [23]. Jei siekiami tikslai yra kiekybiniai, tai svarbus atstovaujimų objektų skaičius, jei kokybiniai – tai svarbu visapusiai, išsamūs atsakymai.

2. VIDAUS AUDITO DEPARTAMENTO DARBO SPECIFIKA

Kaip apibrėžia Įstatymo 2 str. 6 d., vidaus audito tarnyba – VJA departamentas, skyrius arba kitas savarankiškas padalinys, įsteigtas atlikti vidaus auditą. Vadovaujantis minėta nuostata, iki 2007 m. pradžios VMI sistemoje funkcionavo 11 savarankiškų vidaus audito tarnybų: kiekvienoje iš dešimties AVMI ir pačiame centriniame mokesčių administraciniame departamente – VMI prie FM. Siekiant optimizuoti vidaus audito tarnybų darbą, nuspręsta reorganizuoti AVMI vidaus audito tarnybas jas panaikinant. VMI prie FM Vidaus audito departamentas įsteigtas VMI prie FM viršininko 2006 m. spalio 24 d. įsakymu Nr.V-346, tačiau tik 2007 m. vasario mėn. galutinai buvo suformuotas visas naujas struktūrinis padalinys, į kurį perkelta dauguma VMI prie FM ir AVMI vidaus audito tarnybų darbuotojų. Kaip apibrėžia Įstatymo 2 str. 1 d. ir reglamentuoja 6 str. 3 d., VMI prie FM VAD veikia kaip centralizuota vidaus audito tarnyba ir yra tiesiogiai pavaldus VMI prie FM viršininkui.

Pagal VMI prie FM VAD Nuostatų 12 p., VMI prie FM VAD sudaro 3 skyriai: Veiklos audito skyrius, Finansinio audito skyrius ir Informacinių technologijų audito skyrius. VMI prie FM VAD personalo sudėtis tokia: departamento direktorius, departamento direktoriaus pavaduotojas, 3 skyrių vedėjai, 3 skyrių vedėjų pavaduotojai ir 9 vidaus auditoriai. Pagal VMI prie FM VAD organizacinę struktūrą, departamente viso yra sukurta 17 etatų. Šiuo metu dirba 11 darbuotojų, o daugiau nei trečdalis visų VMI prie FM VAD etatų – 6 etatai, arba 35,29% – yra laisvi. Taigi personalo požiūriu VMI prie FM VAD galimybės gerai atlikti visus vidaus auditus yra gana ribotos, nors vienerių metų VMI prie FM VAD biudžetas darbo užmokesčio išraiška bus apytiksliai 675.004,80 Lt (1 priedas).

VMI prie FM VAD veikla organizuojama sudarant metinius veiklos planus. Vadovaujantis Metodikos 3 p., vidaus auditai atliekami VMI prie FM VAD direktoriaus sudarytose vidaus audito darbo grupėse. Pažymėtina, kad pagal VMI prie FM VAD darbuotojų pareigybių aprašymus, darbo grupių vadovais negali būti skiriami tie valstybės tarnautojai, kurių pareigybės lygis ir kategorija yra A-12.

Metų pradžioje, VMI prie FM VAD direktorius (vadovaudamasis Metodikos 4 p.), sudaro metinį VMI prie FM VAD veiklos planą, kuriame paskiria darbo grupes, kad pastarosios metų eigoje atliktų vidaus auditus. Metiniame veiklos plane taip pat nurodomi visi vidaus auditai, kurie bus atliekami, audituojamieji subjektai – struktūriniai padaliniai, vidaus auditų atlikimo trukmė darbo dienomis (paprastai 2 kalendoriniai mėnesiai), vidaus audito pradžia ir pabaiga mėnesiais, ankstesnio vidaus audito data (jei toks buvo). VMI prie FM viršininko patvirtintas metinis veiklos planas yra pagrindas vidaus auditams pradėti.

Kadangi VMI prie FM VAD, kaip naujas struktūrinis padalinys, veiklą pradėjo tik 2007 m. pradžioje, yra sudarytas tik vienas metinis veiklos planas, kuris buvo keistas du kartus. Jame daugumą darbo grupių sudaro trys vidaus auditoriai, likusias – du vidaus auditoriai. VMI prie FM VAD, laikantis Vidaus audito rekomendacijų, metiniame veiklos plane didelės apimties vidaus auditui skiriama 40 darbo dienų, vidutinės apimties – 25 darbo dienos.

VMI prie FM VAD galima išskirti tris pagrindines su anketavimo procesu ir anketomis susijusias problemų grupes:

1. Problemos, susijusios su anketavimo procesu – jo atlikimo trukmė, šiame procese dalyvaujančiais dalyviais ir kaina;
2. Problemos, konkrečiai susijusios su pačiomis anketomis – jų sudarymu, atitikimu kokybiniais reikalavimams, anketavimo atlikimu ir gautų anketinių duomenų apdorojimu;

3. Problemos, su kuriomis susiduria VMI sistemos anketuojamieji (audituojamieji), atsakinėdami į VMI prie FM VAD vidaus auditorių pateiktas anketas.

Kiekviena iš minėtų problemų grupių išsiskaido į atskiras problemas, kurių kiekvieną panagrinėsime detalai.

2.1. Vidaus audito departamento naudojamų anketų grupės

VMI prie FM VAD vidaus auditorių anketavimo proceso metu naudojamas anketas galima išskirti į dvi grupes:

1. Tipines anketas;
2. Netipines anketas.

Tipinės anketos yra suderintos su VMI prie FM VAD direktoriumi (vadovaujantis VMI prie FM VAD Metodikos 13 p.) ir vidaus auditų metu nuolat naudojamos kaip etalonai, nekeičiant jų formos, turinio, klausimų skaičiaus.

Pavyzdžiui, 2007 m. pradžioje, VMI prie FM VAD darbo grupei darant pirmąjį investicinio projekto vidaus auditą, vadovaujantis naujomis VMI projektų valdymo taisyklėmis, patvirtintomis VMI prie FM viršininko 2007 m. sausio 24 d. įsakymu Nr. V-48, sudaryta anketa, skirta vertinti investicinio projekto atitiktį minėtoms taisyklėms. VMI prie FM VAD vidaus auditoriai naudoja šia tipinę anketą iki dabar (viso buvo panaudota 4 kartus). Tipinių anketų naudojimo privalumai yra tokie:

- Jos leidžia sutaupyti vidaus auditorių darbo laiką, kadangi tokių anketų nereikia koreguoti, keisti;
- Tipines anketas galima bet kuriuo metu pateikti atsakinėjimui anketuojamiesiems (audituojamiesiems).

Pabrėžtina, kad visos netipinės anketos, jas suderinus su VMI prie FM VAD direktoriumi, kaip to reikalauja Metodikos 13 p., tampa tipinėmis.

Netipines anketas galima išskirti į dvi rūšis:

1. Vienkartinio naudojimo – tokios anketos sudaromos konkrečiam vidaus auditui atlikti ir yra naudojamos vieną kartą, norint išsiaiškinti labai specifinį klausimą. Pavyzdžiui, VMI prie FM VAD darbo grupei atliekant VMI Integruotos mokesčių informacinės sistemos (IMIS) projektavimo ir diegimo projekto vykdymo vertinimą, buvo sudaryta anketa, kurios pagalba siekta išsiaiškinti, kokią naudą suteikė šios sistemos įdiegimas patiems VMI sistemos valstybės tarnautojams ir darbuotojams jų atliekamo darbo požiūriu. Atliekant kitus investicinių projektų vidaus auditus tokia

anketa nebus naudojama, kadangi kiekvieno investicinio projekto tikslai, uždaviniai ir norima gauti nauda yra skirtingi.

2. Daugkartinio naudojimo – anketos, sudaromos konkrečiam vidaus auditui atlikti, tačiau panaudojus vieną kartą yra naudojamos ir vėliau, atliekant kitus vidaus auditus. Kitaip tariant, antrą kartą panaudojus tokią netipinę anketą ji tampa tipine.

Netipinės anketos dažniausiai sudaromos vertinant investicinio projekto teikiamą naudą.

Šiuo metu VMI prie FM VAD turi keturias tipines anketas, kitos anketos kol kas yra netipinės, kadangi anketavimo proceso metu buvo panaudotos tik po vieną kartą.

2.2. Vidaus audito departamento 2007 m. naudotų anketų vertinimo rodikliai

Kadangi Lietuvoje nėra pakankamai medžiagos, kaip būtų galima apskaičiuoti atitinkamus su anketavimo procesu susijusius rodiklius, kaip pavyzdį pateiksime, kokie galėtų būti anketavimo proceso rezultatus parodantys rodikliai. Taigi atlikus 2007 m. VMI prie FM VAD naudotų anketų analizę, galima apskaičiuoti ir įvertinti tokius rodiklius (5 priedas):

1. Vidutinis vienoje anketoje naudojamų klausimų skaičius:

Anketose naudotų klausimų skaičius per metus / Panaudotų anketų skaičius per metus = $935 / 34 \cong 28$ klausimai.

2. Vidutinis vieno anketavimo metu anketuojamųjų (audituojamųjų) skaičius:

Anketuojamųjų (audituojamųjų) skaičius per metus / Panaudotų anketų skaičius per metus = $128 / 34 \cong 4$ anketuojamieji (audituojamieji).

3. Vidutinis vienoje anketoje naudojamų atvirų klausimų skaičius:

Anketose naudotų atvirų klausimų skaičius per metus / Panaudotų anketų skaičius per metus = $307 / 34 \cong 9$ klausimai.

4. Vidutinis vienoje anketoje naudojamų uždarų klausimų skaičius:

Anketose naudotų uždarų klausimų skaičius per metus / Panaudotų anketų skaičius per metus = $628 / 34 \cong 18$ klausimo.

5. Vienam anketuojamajam (audituojamajam) tenkantis anketos klausimų skaičius:

Anketose naudotų klausimų skaičius per metus / Anketuojamųjų (audituojamųjų) skaičius per metus = $935 / 128 \cong 7$ klausimai.

6. Vieno vidaus audito metu vidutinis panaudotas anketos klausimų skaičius:

Anketose naudotų klausimų skaičius per metus / Atliktų vidaus auditų skaičius per metus = $935 / 14 \cong 67$ klausimai.

7. Vieno vidaus audito metu vidutinis panaudotų anketų skaičius:

Panaudotų anketų skaičius per metus / Atliktų vidaus auditų skaičius per metus = $34 / 14 \cong 2$ anketos.

8. Vieno vidaus audito metu apklaustų anketuojamųjų (audituojamųjų) vidutinis skaičius:

Anketuojamųjų (audituojamųjų) skaičius per metus / Atliktų vidaus auditų skaičius per metus = $128 / 14 \cong 9$ anketuojamieji (audituojamieji).

9. Vieno vidaus audito metu vidutinis panaudotų uždaru klausimų skaičius:

Anketose naudotų uždaru klausimų skaičius per metus / Atliktų vidaus auditų skaičius per metus = $628 / 14 \cong 45$ klausimai.

10. Vieno vidaus audito metu vidutinis panaudotų atvirų klausimų skaičius:

Anketose naudotų atvirų klausimų skaičius per metus / Atliktų vidaus auditų skaičius per metus = $307 / 14 \cong 22$ klausimai.

3. ANKETAVIMO PROCESO PROBLEMATIKA

Anketavimo procesą galima apibrėžti kaip atitinkamų konkrečių veiksmų seką nuo anketos (netipinės) sudarymo, koregavimo, galutinio suderinimo, išsiuntimo audituojamiesiems iki gautų duomenų apdorojimo, darbo dokumento parengimo ir išvadų bei rekomendacijų pateikimo vidaus audito ataskaitoje (tipinės ir netipinės anketos skirtumai buvo aptarti ankstesniame skyriuje). VMI prie FM VAD anketavimas vykdomas daugiausia raštiškai.

Žvelgiant iš anketavimo proceso pozicijų, VMI prie FM VAD, kaip naujo struktūrinio padalinio, įkūrimas ir teigiamai, ir neigiamai įtakojo patį anketavimo procesą. Kaip teigiamą pasekmę galima įvardinti skirtingų AVMI vidaus auditorių darbo patirties pasidalijimo galimybę, tarp jų ir anketavimo proceso patirties perdavimą kolegoms. Kaip neigiamas pasekmes galima įvardinti:

- Anketavimo proceso trukmės pailgėjimą anketuojant VMI sistemoje;
- Anketavimo proceso dalyvių skaičiaus padidėjimą, patvirtinus naują VMI prie FM VAD metodiką;
- Anketavimo proceso atlikimo kainos išaugimą dėl dalyvių skaičiaus padidėjimo.

Kiekvieną iš minėtų neigiamų pasekmių anketavimo procesui galima įvardinti kaip atskirą anketavimo proceso problemą.

Įvertinus VMI prie FM VAD įkūrimo neigiamas pasekmes ir išanalizavus VMI prie FM VAD Metodiką, Nuostatus, vidaus auditorių pareigybių aprašymus, kitus norminius vidaus auditorių

darbą reglamentuojančius teisės aktus, galima suformuluoti tris pagrindines anketavimo proceso problemas:

1. Anketavimo proceso trukmė, išreikšta vidaus auditorių darbo dienomis;
2. Anketavimo procese dalyvaujantys VMI prie FM VAD darbuotojai, įtraukiami į anketavimo procesą;
3. Anketavimo proceso atlikimo kaina, išreikšta darbo užmokesčiu (brutto), tenkančiu VMI prie FM VAD darbuotojams, kurie anketavimo metu dalyvauja šiame procese (baigiamojo darbo temos ribose nenagrinėsime anketavimo proceso kainos, kuri tenka anketuojamiesiems).

3.1. Anketavimo proceso trukmė ir dalyviai

Viena iš svarbiausių anketavimo proceso problemų – laikas, arba trukmė, išreikšta darbo dienomis, kurias gali skirti VMI prie FM VAD vidaus auditoriai anketavimo proceso atlikimui vidaus audito apimties ribose.

VMI prie FM VAD anketavimo proceso požiūriu galima išskirti tris valdymo lygmenis (grandis), kuriuose atitinkamai dalyvauja visos VMI prie FM VAD darbuotojų grandys:

- VMI prie FM VAD direktorius (1 lygmuo – aukščiausias);
- darbo grupių vadovai (2 lygmuo – vidurinis);
- darbo grupių nariai (3 lygmuo – žemiausias).

Suprantama, jame vienu metu nedalyvauja visų trijų VMI prie FM VAD valdymo lygmenų (grandžių) darbuotojai, procesas vyksta paeiliui pereinant prie kiekvieno žingsnio. Taigi anketavimo procese dalyvauja mažiausiai trys VMI prie FM VAD darbuotojai – kiekvienas iš skirtingo valdymo lygmens.

Anketavimo proceso žingsnius ir jų rezultatai galima pavaizduoti schematiškai (2 priedas). Kaip matome iš 3 priedo, anketavimo proceso žingsniai procedūriškai atliekami tokia seka:

1 žingsnis. VMI prie FM VAD darbo grupės narys, vykdydamas (būdamas pavaldus) darbo grupės vadovo pavedimą, sudaro netipinę anketą. Paprastai tai užtrunka 2–3 darbo dienas. Vadovaujantis VMI prie FM VAD Metodikos 13 p., audito grupės nariai vidaus audito metu savo parengtus vidaus audito klausimynus ir testus turi suderinti su vidaus audito darbo grupės vadovu. Taigi vidaus auditorius atiduoda netipinę anketą grupės vadovui.

2 žingsnis. Darbo grupės vadovas netipinę anketą peržiūri, jei reikia atitinkamai pakoreguoja. Šiam veiksmui sugaištama nuo 0,5 iki 1 darbo dienos. Kaip reglamentuoja VMI prie FM VAD Metodikos 13 p., darbo grupės vadovas, gavęs iš darbo grupės nario netipinę anketą, turi

ją suderinti su VMI prie FM VAD direktoriumi, jei tai ne jo patvirtinti tipiniai klausimynai ir testai. Pagal minėtą nuostatą darbo grupės vadovas atiduoda peržiūrėtą ir pakoreguotą (jei reikėjo) netipinę anketą VMI prie FM VAD direktoriui.

3 žingsnis. VMI prie FM VAD direktorius vykdo netipinės anketos peržiūrą, jeigu reikia – koregavimą, sprendžia dėl anketos tinkamumo naudoti. Tai užtrunka nuo 0,5 iki 1 darbo dienos.

4 žingsnis. Kaip reglamentuoja Įstatymo 9 str. 2 d. 1 p., vidaus auditorius, atlikdamas vidaus auditą VJA, jam pavaldžiuose ir jo valdymo sričiai priskirtuose VJA, turi teisę naudotis visa VJA sukaupta informacija. Vidaus auditorius pagal Įstatymo 9 str. 2 d. 4 p., per 5 darbo dienas nuo raštiško prašymo pateikimo turi teisę gauti audituojamų VJA padalinių ir pavaldžių ar jo valdymo sričiai priskirtų VJA vadovų ir valstybės tarnautojų arba darbuotojų raštiškus bei žodinius paaiškinimus, taip pat dokumentų kopijas.

Vadovaujantis VMI prie FM VAD Nuostatų 14.5.1 p., VMI prie FM VAD, vykdydamas jam nustatytas funkcijas, turi teisę be atskiro VMI prie FM viršininko nurodymo gauti iš visų VMI prie FM padalinių ir VMI prie FM pavaldžių institucijų reikalingų dokumentų (investicinių projektų, nutarimų, protokolų, įsakymų, nuostatų, taisyklių, instrukcijų, aktų, raštų ir kitų dokumentų) kopijas, audituojamų VMI prie FM padalinių ir VMI prie FM pavaldžių institucijų vadovų ir valstybės tarnautojų bei darbuotojų raštiškus bei žodinius paaiškinimus. Pažymėtina, kad Nuostatuose nėra detalaus reglamentavimo dėl anketų pildymo ir pateikimo, kadangi „dokumentų kopijos“ ir „raštiški bei žodiniai paaiškinimai“ nėra adekvatu „anketos pildymui“.

Darbo grupės vadovas, vadovaudamasis minėtais Įstatymo ir Nuostatų punktais, parengia raštą, kuriuo prašo per 5 darbo dienas audituojamuosius atsakyti į pateiktą anketą. Tada darbo grupės vadovas per DTIS siunčia minėtą raštą ir galutinį (suderintą) anketos variantą anketuojamiesiems. Šis procesas vėlgi tęsiasi 0,5–1 darbo diena.

Galima išskirti tris anketos pateikimo pas anketuojamuosius (audituojamuosius) kanalus (būdus):

a) kai anketuojamos AVMI (dažniausiai vertinant investicinio projekto teikiamą naudą), raštas dėl informacijos pateikimo ir anketa DTIS pagalba persiunčiami tiesiogiai AVMI viršininkui. Pastarasis per DTIS atlieka gautų dokumentų perdavimą atitinkamo struktūrinio padalinio vadovui, kuris arba pats turi atsakinėti į pateiktą anketą, arba paveda tai atlikti kompetentingam to struktūrinio padalinio valstybės tarnautojui ar darbuotojui. Tokiu būdu persiuntus raštą ir anketą yra gaišamas laikas, per kurį audituojamieji turi suspėti atsakyti į anketą. Be to, kyla rizika, kad AVMI viršininkas reikiamu laiku nespės perduoti informacijos dėl objektyvių priežasčių – ligos, atostogų

ar komandiruotės ir anketuojamieji pavėluos pateikti atsakymus VMI prie FM VAD. Todėl persiuntus anketą tiesiogiai AVMI viršininkui, dažnai darbo grupės vadovas turi skambinti AVMI viršininkų sekretorėms, kad primintų apie anketą ir įsitikintų, jog VMI prie FM VAD reikalinga informacija bus gauta laiku. Galimas atvejis, kad AVMI viršininkas persiųs anketuojamajam tik pačią anketą, o raštas, nusakantis atsakinėjimo į anketą tikslus, terminus, taip ir nepasieks audituojamojo;

b) kai atliekamas investicinio projekto auditas VMI prie FM, raštas ir anketa per DTIS siunčiami tiesiogiai projekto vadovui ir/ar projekto administratoriui, o pastarieji, jeigu reikia, perduoda atitinkamų projekto darbo grupių vadovams ir nariams (nors jie dažniausiai būna skirtingų struktūrinių padalinių darbuotojai), kad šie atsakytų į pateiktas anketas;

c) audituojant tam tikrą konkretų VMI sistemos struktūrinį padalinį, anketa siunčiama jo vadovui, kuris arba pats atsakinėja į pateiktą anketą arba peradresuoja ją savo tiesioginiam pavaldiniui, atsakingam už audituojamą sritį.

Vertinant VMI prie FM VAD požiūriu, anketavimo procesas šiame žingsnyje tarsi nutrunka, kai išsiunčiamos anketos anketuojamiesiems ir vyksta atsakinėjimas į jas. Reikia pabrėžti, kad vis tikrai vidaus auditoriai konsultuoja anketuojamuosius anketų pildymo klausimais, todėl taip pat gaišta savo darbo laiką.

5 žingsnis. Anketuojamieji per 5 darbo dienas atsakinėja į pateiktas anketas ir atsiunčia jas darbo grupės vadovui, kuris gautą informaciją perduoda darbo grupės nariui.

VMI prie FM VAD vidaus auditoriams anketos yra atsiunčiamos keliais būdais (būtina pažymėti, kad VMI prie FM VAD anketavimas vyksta pateikiant oficialias anketas, tai yra negarantuojamas anketuojamųjų (audituojamųjų) anonimiškumas):

a) dėl patogumo ir dėl to, kad pagreitinti procesą, anketa persiunčiama elektroniniu paštu, po to originalų anketos variantą atsiunčiant paprastu paštu, tai yra pasirašytą anketuojamojo ir turinčią juridinę galią. Čia iškyla problema, kad dažnai pamirštama atsiųsti originalią pasirašytą anketą.

b) pasirašyta anketa persiunčiama tik paprastu paštu, tačiau taip sugaištamas laikas, dažnai net pavėluojant pateikti informaciją reikalaujamais terminais.

Dažnai iškyla problemos dėl užpildytų anketų adresavimo: pasitaiko atvejų, kai persiunčiama anketa adresuojama VMI prie FM VAD direktoriui arba darbo grupės nariui, bet ne darbo grupės vadovui. Tai taip pat vilkina darbo laiką.

VMI prie FM VAD vidaus auditoriai susiduria su situacijomis, kai elektroniniu paštu persiūsta anketa taip ir lieka tik elektroniniame variante, jos originalas paprastu paštu

nepersiučiamas. Tokiu atveju darbo grupės nariui, apdorojančiam anketos duomenis ir pagal juos ruošiančiam darbo dokumentą, kyla anketos juridinės galios klausimas: vidaus auditorius parengia darbo dokumentą pagal anketos duomenis, kurie nėra pasirašyti ją užpildžiusio valstybės tarnautojo ar darbuotojo. Svarbu, jog vidaus audito įrodymai turėtų juridinę galią, kad juos būtų galima panaudoti sprendžiant tam tikrus diskusinius klausimus [15]. Kadangi darbo dokumentas yra pagrindas vidaus audito ataskaitai parengti, tokiu atveju kyla abejonės ir dėl išvadų, rekomendacijų pagrįstumo. Pabrėžtina, kad ne visada fiziškai įmanoma paskambinti visiems anketuojamiesiems, kurie neatsiuntė originalių anketos variantų – tiesiog vidaus auditoriai yra ribojami laiko.

6 žingsnis. Darbo grupės narys apdoroja gautus anketų duomenis. Vadovaujantis VMI prie FM VAD Metodikos 17 p., vidaus audito metu gauta informacija turi būti įforminta kaip atitinkami darbo dokumentai popieriuje, nurodoma jų antraštė, sudarymo data ir jie turi būti vidaus auditorių pasirašyti. Tokie darbo dokumentai yra pagrindas vidaus audito ataskaitoms rengti.

Darbo grupės narys pagal pateiktus anketinius duomenis sudaro darbo dokumentą, kurį perduoda darbo grupės vadovui. Tai užtrunka nuo 3 iki 4 darbo dienų.

Išanalizavus anketavimo proceso trukmę darbo dienomis, laikantis visų tai reglamentuojančių norminių teisės aktų, galima teigti, kad anketavimo proceso ciklo minimali trukmė yra 6,5 darbo dienos, maksimali trukmė – 10 darbo dienų. Tokia yra anketavimo trukmė vertinant VMI prie FM VAD darbo požiūriu ir neatsižvelgiant į anketuojamųjų anketos pildymo trukmę bei darant prielaidą, kad procesas nei vienoje iš grandžių nesutrunka, nes juk galimos ir kitos tarpinės šio proceso variacijos.

Analizuojant tipinės anketos anketavimo proceso trukmę, reikėtų atlikti tuos pačius žingsnius kaip ir netipinės anketos atveju, tai yra procesą pradėti nuo 4 žingsnio (2 priedas). Tokiu atveju VMI prie FM VAD vidaus auditoriui turint tipinę anketą, anketavimo procesas gerokai sutrumpėja: nuo minimalios trukmės – 3,5 darbo dienų iki maksimalios trukmės – 5 darbo dienų.

3.2. Anketavimo proceso kaina

Anketavimo proceso kainą galima apskaičiuoti žinant, kiek laiko (vertinant darbo dienomis) užtrunka pats anketavimo procesas: netipinių anketų sudarymas, derinimas, koregavimas, išsiuntimas audituojamiesiems (anketuojamiesiems) ir gautų duomenų apdorojimas. Reikia pabrėžti, kad į anketavimo proceso kainą čia nebus įtraukiamas anketuojamųjų (audituojamųjų) sugaištas laikas atsakymams į anketas, mus domina tik VMI prie FM VAD išlaidos.

Pabrėžtina, kad kaina bus skaičiuojama esant „ceteris paribus“ sąlygoms, tai yra, kai kitos

sąlygos (aplinkybės) yra nekintamos. Todėl skaičiuojant anketavimo proceso kainą, galima remtis šia prielaida: sakyti, kad joks iš anketavimo procesą veikiančių veiksnių negali keistis, išskyrus kainą.

Įvertinus VMI prie FM VAD darbuotojų skaičių, nustatyta, kad pagal šiuo metu užimtus etatus viso yra galimi 64 darbo grupių sudėčių variantai. Kadangi yra labai daug tarpinių variantų, įvertinsime anketavimo proceso kainą esant tik minimaliai ir maksimaliai anketavimo proceso trukmei.

Minimali anketavimo proceso trukmė – 6,5 darbo dienos (netipinės anketos atveju).

Iš 4 priedo matome, kad esant minimaliai anketavimo proceso ciklo trukmei – 6,5 darbo dienoms, minimali anketavimo proceso kaina būtų 1232,81 Lt, kai darbo grupę sudarytų: Veiklos audito skyriaus vidaus auditorius, dirbantis A-12 kategorijoje (turintis 6 m. darbo stažą valstybės tarnyboje), kaip darbo grupės narys, ir Finansinio audito skyriaus vidaus auditorius, dirbantis A-13 kategorijoje, kaip darbo grupės vadovas (neturintis nei kvalifikacinės klasės, nei 3 m. darbo stažo valstybės tarnyboje).

Maksimali anketavimo proceso kaina tokiu atveju būtų 1915,08 Lt, kai darbo grupės narys, sudarantis netipinę anketą, būtų Veiklos audito skyriaus vedėjo pavaduotojas, dirbantis A-14 kategorijoje (turintis 2 kvalifikacinę klasę ir 15 m. valstybės tarnyboje stažą), o darbo grupės vadovas – Veiklos audito skyriaus vedėjas, dirbantis A-15 kategorijoje, kuriam suteikta 3 kvalifikacinė klasė ir mokamas 15% priedas už darbo stažą valstybės tarnyboje.

Jeigu VMI prie FM VAD direktoriui nereikėtų dalyvauti netipinės anketos derinimo procese, išlaidos sumažėtų iki 1021,32 Lt, tai yra 17,16 procentinio punkto, esant minimaliai anketavimo proceso kainai ir iki 1703,59 Lt, tai yra 11,04 procentinio punkto, esant maksimaliai anketavimo proceso kainai.

Maksimali anketavimo proceso trukmė – 10 darbo dienų (netipinės anketos atveju).

Esant maksimaliai anketavimo proceso ciklo trukmei – 10 darbo dienų, minimali anketavimo proceso kaina būtų 1958,55 Lt, kai darbo grupę sudarytų Veiklos audito skyriaus vidaus auditorius kaip darbo grupės narys, dirbantis A-12 kategorijoje (turintis 6 m. darbo stažą valstybės tarnyboje), ir Finansinio audito skyriaus vidaus auditorius kaip darbo grupės vadovas, dirbantis A-13 kategorijoje (neturintis nei kvalifikacinės klasės, nei 3 m. darbo stažo valstybės tarnyboje).

Maksimali anketavimo proceso kaina tokiu atveju būtų 2978,27 Lt, kai darbo grupės narys, sudarantis netipinę anketą, būtų Veiklos audito skyriaus vedėjo pavaduotojas (turintis 2 kvalifikacinę klasę ir 15 m. darbo stažą valstybės tarnyboje), o darbo grupės vadovas – Veiklos

audito skyriaus vedėjas (jam yra suteikta 3 kvalifikacinė klasė ir atitinkamai jis turi 15 m. darbo stažą valstybės tarnyboje).

Jeigu VMI prie FM VAD direktoriui nereikėtų dalyvauti netipinės anketos derinimo procese, išlaidos sumažėtų iki 1535,58 Lt, tai yra 21,60 procentinio punkto, esant minimaliai anketavimo proceso kainai ir iki 2555,30 Lt, tai yra 14,20 procentinio punkto, esant maksimaliai anketavimo proceso kainai.

4. EMPIRINIS ANKETAVIMO PROBLEMŲ TYRIMAS

4.1. Vidaus auditorių anketavimas

Kaip matome, anketavimo problemas lemia daugelis faktorių. Anketavimo procese dalyvauja daug dalyvių: vidaus auditoriai, sudarantys ir naudojantys anketas praktikoje atlikdami vidaus auditą, bei visi VMI sistemos darbuotojai, kaip audituojamieji (respondentai), atsakinėdami į pateiktas anketas.

Atlikdamas vidaus auditą, vidaus auditorius turėtų identifikuoti ir suprasti esamas bei potencialiai galimas problemas, su kuriomis teks susidurti. Paprastai analizė prasideda nuo problemos identifikavimo. Problemas gali nustatyti pats vidaus auditorius, auditavimo metu bendraudamas su audituojamaisiais, VMI prie FM ir AVMI vadovais, nuolat stebėdamas audituojamųjų reakciją į anketavimo procesą.

Po pokalbių su VMI prie FM VAD darbuotojais, išanalizavus visas VMI prie FM VAD 2007 m. sudarytas ir anketavimo proceso metu panaudotas anketas, galima išskirti pagrindines problemas, susijusias su anketomis:

1. Anketų sudarymo problemos;
2. Anketų kokybės problemos;
3. Anketavimo atlikimo problemos;
4. Anketos duomenų apdorojimo problemos.

Atlikto tyrimo tikslas – išsiaiškinti, su kokiomis pagrindinėmis anketų problemomis susiduria VMI prie FM VAD darbuotojai.

Tyrimo objektas – VMI prie FM VAD vidaus auditorių nuomonė apie taikomą anketavimo procedūrą. Šiuo atveju anketuojamųjų populiacija nėra didelė – tai 11 šiuo metu VMI prie FM VAD dirbančių darbuotojų.

Siekiant įgyvendinti užsibrėžtą tikslą, buvo suformuluoti tokie uždaviniai:

- Iš gautų duomenų išsiaiškinti problemas, su kuriomis susiduria vidaus auditoriai

sudarydami anketas;

- Anketavimo būdu gautų duomenų pagalba išanalizuoti kokybiškos anketos bruožus;
- Nustatyti, kas lemia anketavimo atlikimo problemas;
- Išsiaiškinti, su kokiomis duomenų apdorojimo problemomis tenka susidurti VMI prie FM VAD vidaus auditoriams.

Tyrimo metodai – anketavimas, VMI prie FM VAD dokumentų ir anketų turinio analizė ir pokalbiai su VMI prie FM VAD vidaus auditoriais.

4.2. Tyrimo rezultatų aptarimas

Tyrimui naudota anketa pradedama kreipimuisi į respondentus – VMI prie FM VAD darbuotojus (4 priedas). Kreipimeši nurodoma tirama problema, pabrėžiamas gautų rezultatų panaudojimas išskirtinai mokslo tiriamojo darbo tikslams. Siekiant didesnio gaunamos informacijos patikimumo ir objektyvumo, buvo garantuotas respondentų atsakymų anonimiškumas.

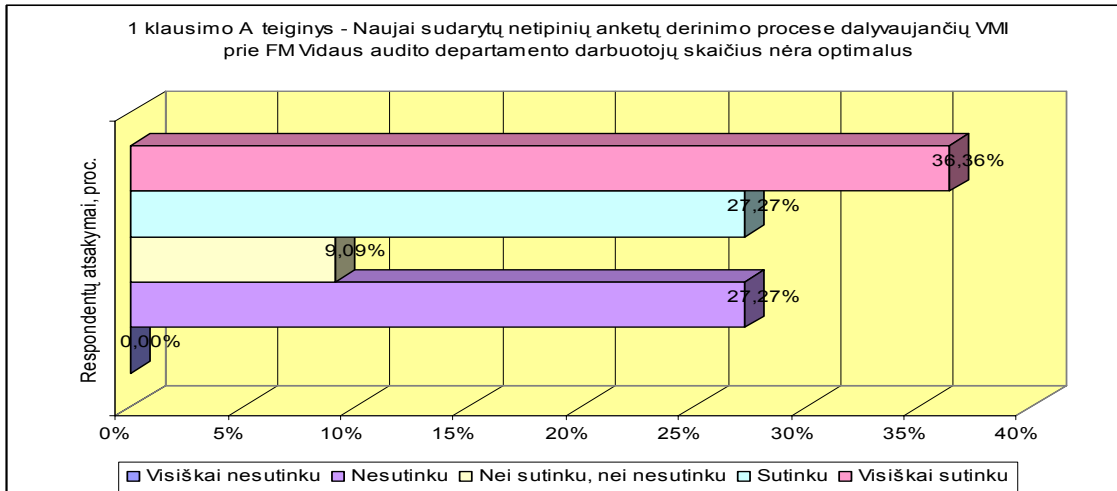
Anketa sudaryta iš keletos rūšių klausimų, tarpusavyje besiskiriančių ir forma, ir turiniu. Anketą sudaro 11 klausimų. 2, 4, 6, ir 8 anketos klausimai yra uždari, su dviem pasirenkamais atsakymų variantais: „taip“ arba „ne“. 10 ir 11 anketos klausimai taip pat yra uždari, tačiau turi po keturis atsakymų variantus. 1, 3, 5, 7 ir 9 anketos klausimai sudaryti naudojant nuomonės tyrimą – penkiabalę Likerto skalę. Kad atspindėti visą galimų nuomonių spektrą, VMI prie FM VAD darbuotojų prašoma įvertinti savo sutikimo arba nesutikimo laipsnį dėl kiekvieno išvardinto teiginio Likerto skalėje, kurios galimos reikšmės: „5“ – visiškai sutinku, „4“ – sutinku, „3“ – nei sutinku, nei nesutinku, „2“ – nesutinku, „1“ – visiškai nesutinku.

Anketavimo metu VMI prie FM VAD darbuotojams buvo pateikta 11 anketų. Anketinė apklausa atlikta 2007 m. spalio mėn. VMI prie FM VAD darbuotojams anketos buvo išdalintos. Į anketas atsakė visi respondentai.

Anketavimo metu gauti duomenys apdoroti MS Excel programa, diagramos sudarytos MS Graph 2000 Chart pagalba. Gauti duomenys visose diagramose išreiškiami santykiniais dydžiais – procentais nuo respondentų imties skaičiaus.

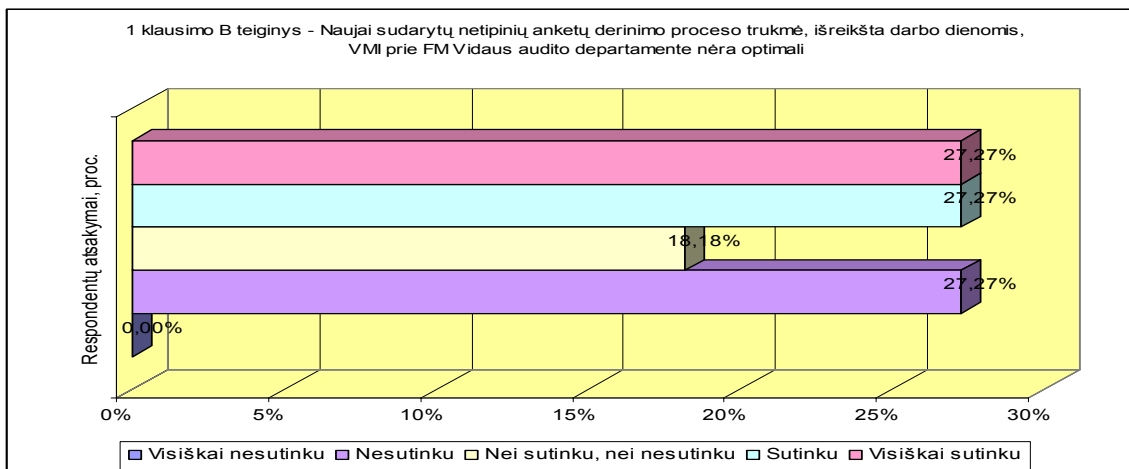
Anketos 1 klausimo A teiginys – „Naujai sudarytų netipinių anketų derinimo procese dalyvaujančių VMI prie FM Vidaus audito departamento darbuotojų skaičius nėra optimalus“. Respondentų nuomonės šiuo klausimu pasiskirstė taip: 36,36% respondentų visiškai pritarė, 27,27% – pritarė, kad anketų derinimo procese dalyvauja per daug VMI prie FM VAD darbuotojų, 9,09% respondentų savo nuomonės neišreiškė, 27,27% – nepritarė (1 pav.). Pateiktų vidaus auditorių

nuomonių pasiskirstymas įrodo, kad netipinių anketų derinimo procese neturėtų dalyvauti visos VMI prie FM VAD valdymo grandys.

1 pav. Respondentų atsakymai, proc.

Anketos 1 klausimo B teiginys – „Naujai sudarytų netipinių anketų derinimo proceso trukmė, išreikšta darbo dienomis, VMI prie FM Vadaus audito departamente nėra optimali“. Apklaustųjų nuomonės šiuo klausimu pasiskirstė taip: 27,27% respondentų visiškai pritarė, 27,27% – pritarė, kad netipinių anketų derinimo procesas užtrunka per ilgai, 18,18% – nei pritarė, nei nepritarė, 27,27% – nepritarė, kad netipinių anketų derinimas trunka per ilgai (2 pav.). Respondentų nuomonės parodė, kad netipinių anketų derinimo proceso trukmė, išreikšta darbo dienomis, turėtų būti mažesnė.

2 pav. Respondentų atsakymai, proc.

4.2.1. Anketų sudarymo problemos

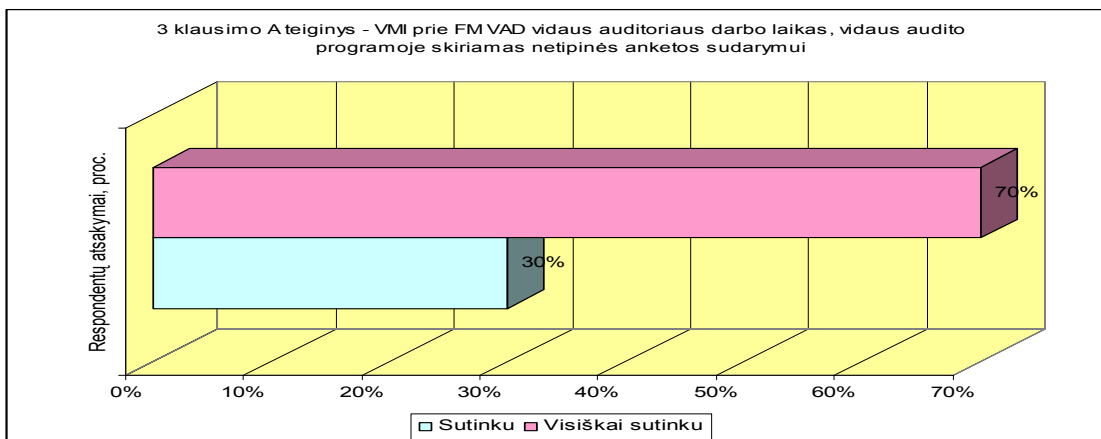
Anketa – tai klausimynas, kuris atliekant vidaus auditą ir siekiant vidaus audito programoje

užsibrėžtų tikslų, yra naudojamas pirminių duomenų surinkimo tikslais. Taikant anketavimą, audituojamieji patys atsako į vidaus auditorių pateiktus anketos klausimus raštu.

Į 2 anketos klausimą „Ar Jūs susiduriate su problemomis, vidaus audito metu sudarinėdamas netipinę anketą?“ teigiamai atsakė 90,91% VMI prie FM VAD darbuotojų, neigiamai – 9,09%. Neigiamą atsakymą sąlygojo tai, kad pagal Įstatymo 8 str. 3 d. į VMI prie FM VAD vadovų (šiuo atveju – VMI prie FM VAD direktoriaus) pagrindines funkcijas vidaus auditų atlikimas neįeina, todėl vadovai ir nesusiduria su minėtomis problemomis.

3 klausimo A teiginys, kad „VMI prie FM VAD vidaus auditoriaus darbo laikas, vidaus audito programoje skiriamas netipinės anketos sudarymui“, yra viena iš netipinės anketos sudarymo problemų, visiškai sutiko 70% vidaus auditorių, sutiko 30% (3 pav.). Visų pirma, norėdamas sudaryti netipinę anketą, vidaus auditorius turi įsisavinti naują informaciją, išanalizuoti jos svarbiausius aspektus, įvertinti, kokius klausimus svarbu įrašyti į anketą, kokius – ne. Tai yra imlus laikui procesas.

Kaip jau buvo išnagrinėta ankstesniame skyriuje, darbo grupės nariui netipinės anketos sudarymas (2–3 darbo dienos) ir gautų duomenų apdorojimas (3–4 darbo dienos) užtrunka viso 5–7 darbo dienas. Vidaus auditorius, nesilaikydamas vidaus audito programoje nustatytų laikotarpių kiekvienos užduoties įvykdymui, yra priverstas „manipuliuoti darbo laiku“ mažesnę darbo laiko dalį skirdamas anketos sudarymui, didesnę – duomenų apdorojimui, kadangi jie svarbesni rašant darbo dokumentą ir formuluojant išvadas, pateikiant rekomendacijas. Tokiu atveju nukenčia netipinės anketos kokybė.

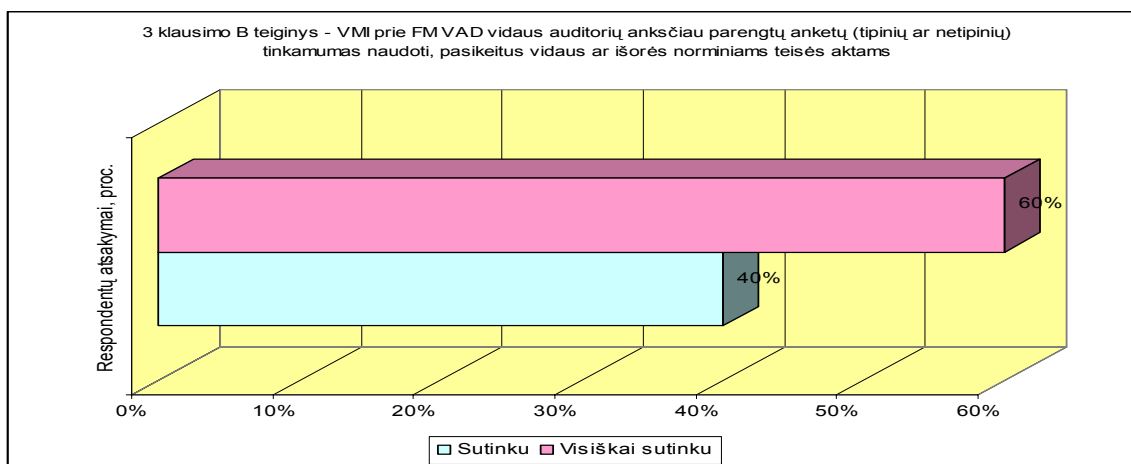
3 pav. Respondentų atsakymai, proc.

3 klausimo B teiginys, kad „VMI prie FM VAD vidaus auditorių anksčiau parengtų anketų (tipinių ar netipinių) tinkamumas naudoti, pasikeitus vidaus ar išorės norminiams teisės aktams“, yra tipinių anketų sudarymo iš naujo problema, visiškai sutiko 60% vidaus auditorių, sutiko 40% (4

pav.). Pasikeitus vidaus ar išorės norminiams teisės aktams (įstatymams, nutarimams, taisyklėms, nuostatams ir kt.), VMI prie FM VAD turimos tipinės anketos tampa netinkamos naudoti: vidaus auditoriams atitinkamai reikia išanalizuoti pasikeitimus, atnaujinti tipines anketas sudarant jas iš naujo. VMI prie FM VAD Metodikoje nėra aiškiai reglamentuota, ar pasikeitus norminiams teisės aktams, sudarant iš naujo arba atnaujinant jau „moralishkai“ pasenusią tipinę anketą ją reikia derinti su VMI prie FM VAD vadovybe. Būtų racionalu, kad darbo grupės nariui užtektų anketą suderinti tik su darbo grupės vadovu, o ne kartoti visą anketos suderinimo dalyvaujant VMI prie FM VAD direktoriui procesą.

Pažymėtina, kad iki VMI prie FM VAD įkūrimo, VMI prie FM veikusioje VAT atliekant vidaus auditus buvo vadovaujama VAT vadovo 2006 m. vasario 23 d. patvirtintu VMI prie FM VAT vidaus audito atlikimo procedūrų vadovu. Jame detalios buvo reglamentuotos VAT vidaus auditorių atliekamos procedūros. Paprastumo dėlei, VMI prie FM VAD galėtų pasitvirtinti procedūrų vadovą, kuriame numatyta, kaip tokiu atveju turėtų elgtis vidaus auditoriai.

Be to, pasikeitus norminiams teisės aktams, vidaus auditoriai turi skirti darbo laiką peržiūrėjimui, ar jie yra tinkamai suderinti tarpusavyje, tai yra, ar vidaus norminiai teisės aktai neprieštarauja išorės norminiams teisės aktams.

4 pav. Respondentų atsakymai, proc.

3 klausimo C teiginys yra „Atvirų klausimų naudojimas sudarant anketą (tipinę ar netipinę)“. Nepriklausomai nuo to, ar sudaroma anketa bus tipinė, ar netipinė, vidaus auditoriai sudaromose anketose gana mažai naudoja atvires klausimus – 2007 m. jie sudarė 32,83% visų anketose naudotų klausimų (5 priedas). Su minėtu teiginiu visiškai sutiko 60% respondentų, sutiko 40% (5 pav.). Pagrindinis atvirų klausimų naudojimo anketoje trūkumas tas, kad vidaus auditoriams gautus atsakymus yra sunku apibendrinti, suklasifikuoti, be to, tai pareikalauja didelių laiko sąnaudų. Kaip matome 6 priede, 2007 m. vidaus auditorių naudotose anketose buvo panaudoti 307

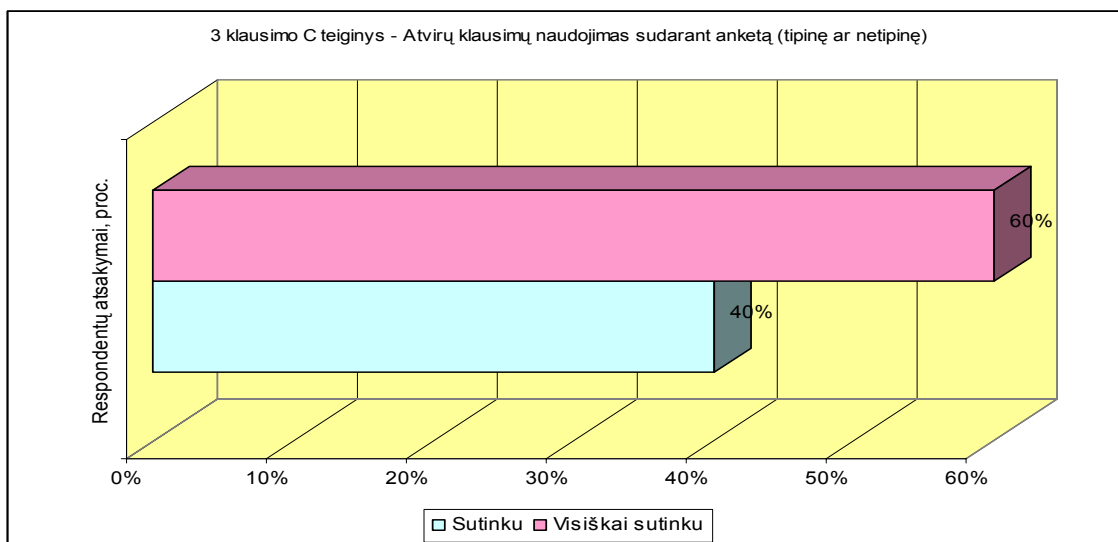
atviri klausimai, daugiausiai vertinant investicinių projektų atitiktį projektų valdymo taisyklėms. Vidaus auditorių darbo praktika rodo, kad net apdorojant nedidelį skaičių atvirų klausimų susiduriama su didele anketuojamųjų nuomonių įvairove, kurią sunku glaustai ir konkrečiai apibendrinti rašant darbo dokumentą.

Atviri klausimai respondentams suteikia galimybę savarankiškai formuluoti klausimą, kuris atspindi jo stilių, be to, respondentui neprimetama svetima nuomonė, žmogus gali spontaniškai reikšti savo mintis. Tačiau į atvirus klausimus sunkiau atsakyti, sudėtingiau juos analizuoti.

Kadangi uždaruose klausimuose pateikiami galimi atsakymų variantai, tai anketuojamiesiems į juos yra lengviau atsakyti, jų analizė žymiai greitesnė nei atvirų.

Tačiau uždarų klausimų problema yra ta, kad jie gali būti tendencingi, verčia respondentą pasirinkti iš duotų alternatyvų, kuriose pateiktas variantas kitu atveju niekuomet nebūtų vertinamas. Todėl vidaus auditoriai dažniausiai naudoja anketas su uždarais klausimais, tačiau paliekant respondentams galimybę įrašyti savo komentarą ar pastabas.

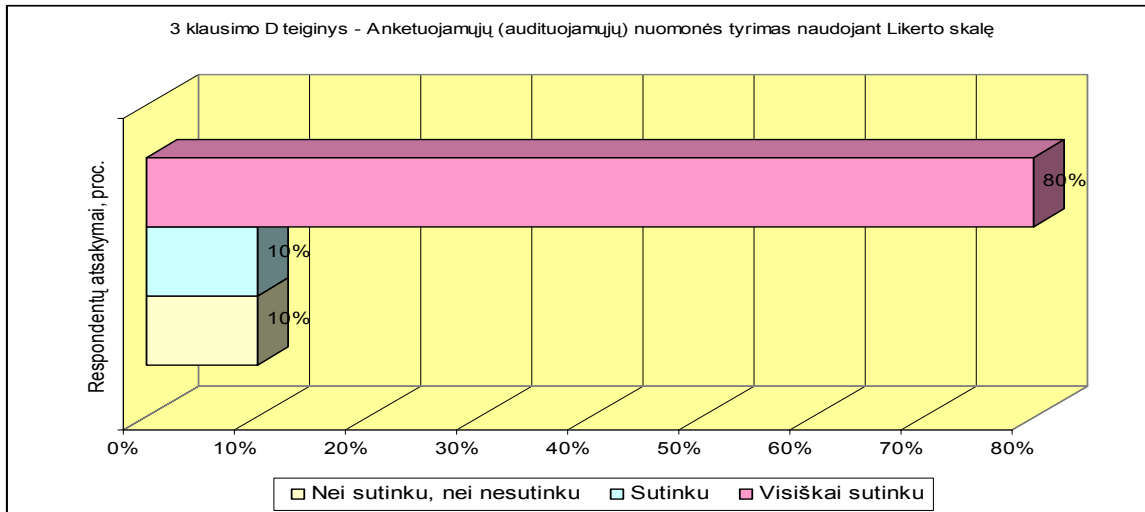
Atviri klausimai turėtų sekti po uždarų, kadangi jiems atsakyti reikia daugiau laiko.

5 pav. Respondentų atsakymai, proc.

„Anketuojamųjų (audituojamųjų) nuomonės tyrimas naudojant Likerto skalę“ – tai 3 klausimo D teiginys. 80% vidaus auditorių visiškai sutiko su minėtu teiginiu, 10% sutiko, 10% neturėjo nuomonės šiuo klausimu (6 pav.). Priklausomai nuo to, kokių klausimų vidaus auditorius nori išsiaiškinti audituojamųjų nuomonę, sudarydamas anketą jis gali naudoti įvairias anketos formas. Atitikties vertinimo atveju (įstatymui, nutarimui, taisyklėms ir pan.) patogiau yra naudoti anketą su uždarais klausimais. Vertinant anketuojamųjų nuomonę tam tikru klausimu, reikėtų sudaryti anketą, kuri vaizdžiai parodytų visą galimų nuomonių spektrą, tai yra naudoti nuostatų

skalę, kuri žinoma Likerto skalės vardu. Šioje skalėje vidaus auditoriai galėtų surašyti ir teigiamus, ir neigiamus teiginius, kuriuos atitinkamai įvertintų anketuojamieji.

6 pav. Respondentų atsakymai, proc.

2007 m. buvo atlikti 4 investicinių projektų vidaus audita ir kiekvieno iš jų metu anketos pagalba aiškintasi projekto teikiama nauda VMI valstybės tarnautojams ir darbuotojams. Pastebėtina, kad nei vienoje anketoje nebuvo naudojama Likerto skalė (5 priedas). Vidaus auditorių paaiškinimais, Likerto skalė nenaudojama dėl to, kad tai būtų naujovė anketuojamiesiems ir pareikalautų papildomų laiko resursų paaiškinimams, kaip reikia pildyti tokią anketą. Dėl to vertinant projektų teikiamą naudą naudojamos anketos tik su uždariais klausimais.

4.2.2. Anketų kokybės problemos

Į 4 anketos klausimą „Ar, Jūsų manymu, sudarytos anketos atitinka anketoms keliamus kokybinius reikalavimus?“ neigiamai atsakė visi 11 respondentų. Vadinas, visi VMI prie FM VAD darbuotojai pripažįsta, kad susiduria su anketų kokybiškumo problemomis: norint gauti patikimą informaciją, svarbu, kad anketa būtų kokybiška.

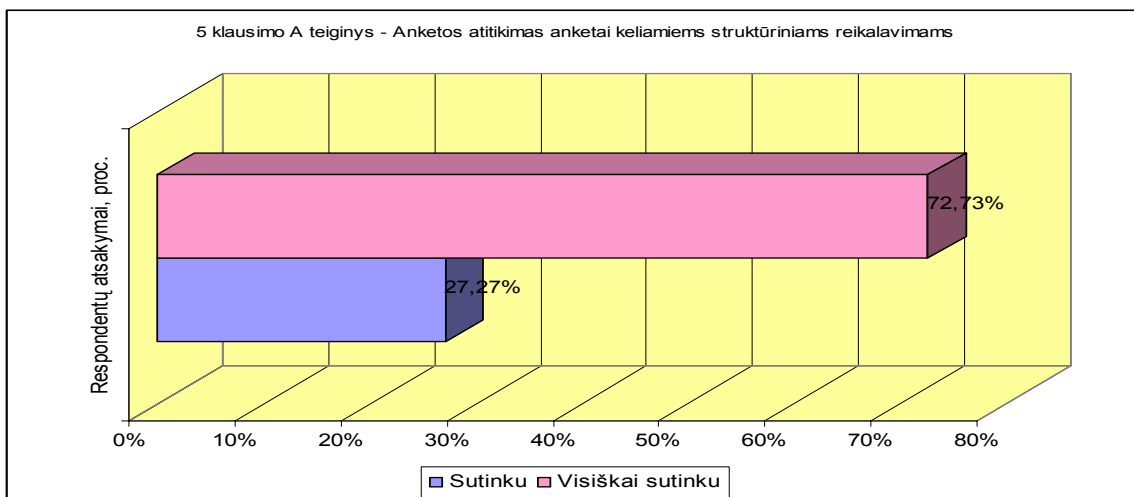
Anketos 5 klausimo A teiginys yra „Anketos atitikimas anketai keliamiems struktūriniais reikalavimams“. Kad VMI prie FM VAD anketos neatitinka joms keliamų struktūrinių reikalavimų, visiškai pritarė 72,73% vidaus auditorių, pritarė – 27,27% (7 pav.). Pagal sociologinėje literatūroje nurodomus reikalavimus, kiekvienos anketos struktūrą santykinai turi sudaryti trys dalys – įžanginė, pagrindinė ir baigiamoji.

Įžanginėje anketos dalyje turi būti pateikiamas įžanginis žodis – paaiškinimai, ko norima iš anketuojamojo. Įžanginės dalies stilius gali būti formalus ir neformalus, priklausomai nuo to, kas pildys anketą. Kai tyrimą atlieka konkrečios institucijos atitinkamo skyriaus darbuotojai (VMI prie

FM VAD vidaus auditoriai), tai tuomet anketos išanginėje dalyje į audituojamuosius galima kreiptis „Gerbiamas kolega“. Pagrindinėje anketos dalyje pateikiami klausimai. Trumpiausioje baigiamojoje anketos dalyje išreiškiamos trumpos padėkos už bendradarbiavimą, ji skiriama tikslinimams, siūlymams įrašyti [2].

Ižanginėje dalyje turi būti paaiškinta, kodėl svarbu, kad respondentas užpildytų anketą, nurodyta, kokių tikslu ir kokia forma bus naudojami gauti duomenys, užtikrinta, kad respondentas nebus identifikuotas.

Kaip jau buvo nagrinėta ankstesniame skyriuje, audituojamiesiems yra siunčiamas raštas dėl informacijos pateikimo ir anketa. Rašte nurodoma, kokius klausimus vidaus auditoriai nori išsiaiškinti anketavimo būdu, atsakinėjimo į anketą terminai, vadovaujantis Įstatymu, į ką kreiptis kilus neaiškumams (VMI prie FM VAD direktorių arba darbo grupės vadovą). Pačioje anketoje yra nurodoma vidaus audito tema, audituojamasis subjektas, analizuojamas klausimas ir vidaus audito procedūra. Taigi anketos ne visai atitinka joms keliamus struktūrinius reikalavimus.

7 pav. Respondentų atsakymai, proc.

Anketos 5 klausimo B teiginys – „VMI prie FM VAD vidaus auditorių nepakankama kompetencija konkrečioje vidaus audito srityje“. Teiginiui visiškai pritarė 54,55% vidaus auditorių, pritarė – 45,45% (8 pav.). Vadovaujantis Metodikos 10 p., vidaus auditui atlikti vidaus auditoriai parenkami atsižvelgiant į numatomo vidaus audito pobūdį ir sudėtingumą, vidaus auditorių patirtį ir specialų pasirengimą. Pažymėtina, kad dėl VMI prie FM VAD darbuotojų trūkumo šią nuostatą ne visada galima įgyvendinti.

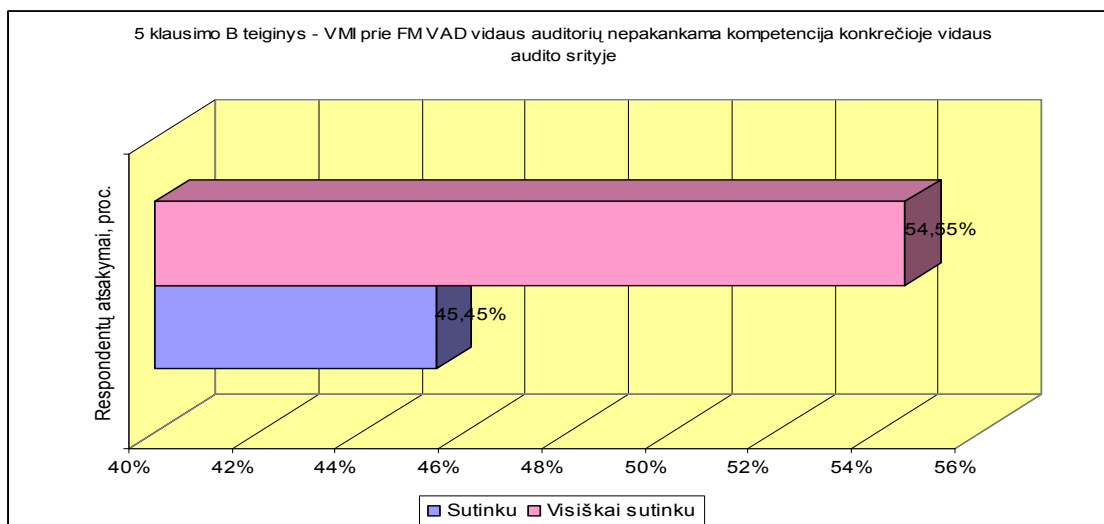
Pavyzdžiui, VMI prie FM VAD 2007 m. pagal metinį veiklos planą atlikti 6 vidaus auditai, kurie susiję su informacinių technologijų tobulinimu (tokie projektų vidaus auditai kaip EDS sukūrimo ir plėtros, IMIS projektavimo ir diegimo, Programinės įrangos kūrimo ir diegimo

įgyvendinant Lietuvos Respublikos akcizų įstatymą, Taikomosios programinės įrangos sukūrimo ir techninės įrangos įsigijimo informacijos mainams tarp Europos Sąjungos valstybių ir kt.). Atliekant tokius vidaus auditus, reikia gerai išmanyti informacinių technologijų specifiką: pavyzdžiui, Finansinio audito skyriaus vidaus auditorius susidurs su problemomis, sudarydamas anketas, įvertinančias atitiktį EDS ar IMIS specifikacijoms, nuostatams. Anketos bus nekokybiškos, o tai gali sąlygoti nepatikimas vidaus audito išvadas ir rekomendacijas.

Čia iškyla vidaus auditorių siauros arba plačios specializacijos problema. Kadangi VMI prie FM VAD sudaro trys skyriai, tai vidaus auditorių specializacija turėtų būti siaura, tačiau esant dideliam darbuotojų trūkumui vidaus auditoriai yra „priversti“ plačiau specializuotis ir audituojant sudarinėti anketas, kurios neatitinka jų turimos kvalifikacijos. Pabrėžtina, kad šiuo metu Informacinių technologijų audito skyriuje dirba tik vienas darbuotojas – skyriaus vedėjas. Išanalizavus VMI prie FM VAD darbuotojų turimą išsilavinimą, galima teigti, kad vidaus auditoriai nėra visiškai kompetentingi atlikti vidaus auditus, susijusius su informacinėmis technologijomis, kadangi nei vienas jų neturi informatiko išsilavinimo: 3 darbuotojai (27,3%) turi teisinį, 5 – ekonominį (45,4%), 1 – vadybinį (9,1%), 1 – ekonominį ir teisinį (9,1%), 1 – vadybinį ir teisinį išsilavinimą (9,1%) (1 priedas). Vidaus auditorių kompleksinių mokymų penkių modulių kursus yra baigę 5 vidaus auditoriai, keturių modulių kursus 1 vidaus auditorius, kompleksinių vidaus audito mokymų kursų nelankė 3 vidaus auditoriai.

Siekiant išvengti prastos anketų kokybės problemų ir esant vidaus auditorių nepakankamai kompetencijai atitinkamose vidaus audito srityse, 2007 m. atliekant projektų vidaus auditus anketų pagalba buvo vertinama tik jų atitiktis projektų valdymo taisyklėms, bet ne, pavyzdžiui, EDS ar IMIS nuostatams (5 priedas). Nenaudojus tokių anketų ir neatlikus vertinimo šiais klausimais, nukentėjo ir pačių vidaus audito ataskaitų kokybė.

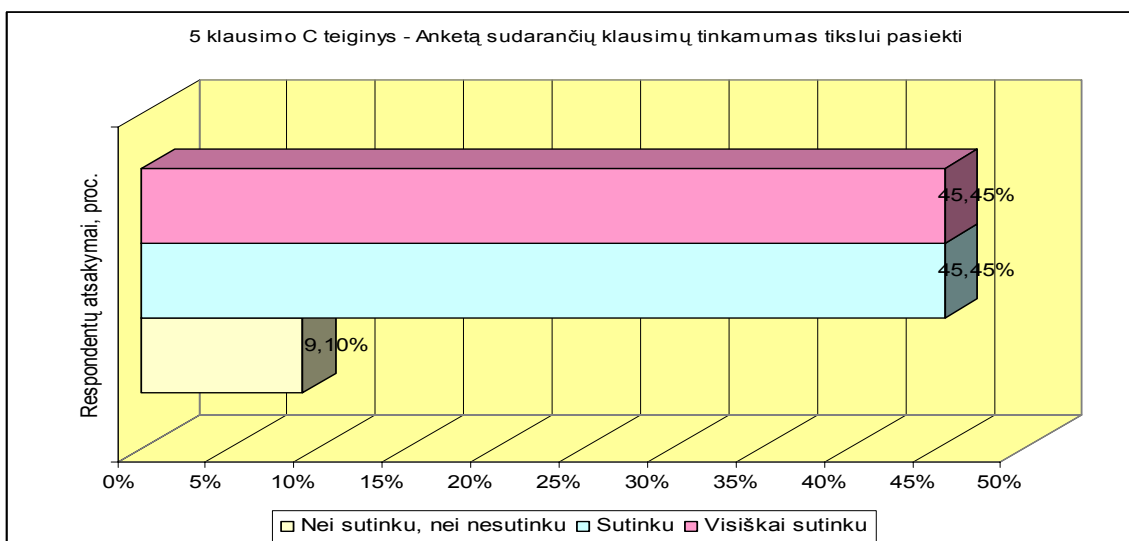
Išanalizavus nepakankamos vidaus auditorių kompetencijos problemas, galima sakyti, kad vidaus auditorių kvalifikacijos kėlimas yra nuolatinis procesas.

8 pav. Respondentų atsakymai, proc.

„Anketą sudarančių klausimų tinkamumas tikslui pasiekti“ – tai 5 anketos klausimo C teiginys, kuriam visiškai pritarė 45,45%, pritarė – taip pat 45,45%, neturėjo nuomonės 9,1% vidaus auditorių (9 pav.). Vidaus auditoriui svarbu įsitikinti, ar suformuluotu anketos klausimu tikrai bus paklausta to, kas ir norėta išsiaiškinti: ar pateiktu klausimu bus pasiektas tikslas – norimas gauti rezultatas.

Čia vėlgi susiduriama su atvirų klausimų formulavimu: juos naudojant anketoje ne visada pavyksta suformuluoti klausimą itin lakoniškai ir trumpai, ypač kai vertinama atitiktis atitinkamam įstatymui, taisyklėms ar nuostatams.

9 pav. Respondentų atsakymai, proc.

5 klausimo D teiginys anketoje yra „Anketą sudarančių klausimų konkretumas ir tikslumas“. Kad anketos kokybę lemia anketos klausimų konkretumas ir tikslumas visiškai pritarė

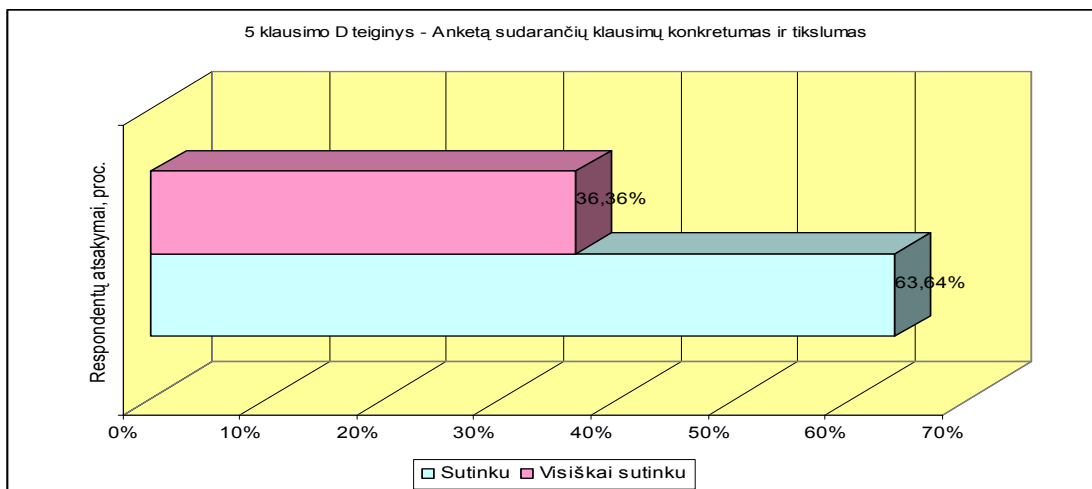
36,36%, pritarė – 63,64% respondentų (10 pav.). Pirmiausia anketos klausimai turi būti susiję su anketuojamojo turima darbo patirtimi. Antra, aiškios ir konkrečios klausimų formuluotės lemia didesnę gautų atsakymų į klausimus patikimumą. Trečia, anketuojamajam pateikus tikslius ir konkrečius klausimus, gaunami tikslesni atsakymai.

Kokybiškoje anketoje su uždariais klausimais visi klausimai turi būti konkrečiai suformuluoti, tai yra taip, kad atsakant į juos būtų galimi tik du atsakymų variantai: „taip“ arba „ne“. Šalia jų anketoje dar galima skiltis „pastabos“ arba „komentarai“, kurioje anketuojamasis gali išreikšti savo nuomonę atitinkamu klausimu, įrašyti pastebėjimus. Tokioje anketoje negali būti vertinamųjų klausimų.

Anketos tikslai. Uždari klausimai patogesni, kai tyrėjo tikslas – skatinti respondentą išreikšti pritarimą ar nepritaringumą pateiktam požiūriui.

Atviri klausimai užduodami, kai norima sužinoti apie procesą, paskatinusį respondento požiūrį. Atviri klausimai užpildo vidaus auditoriaus spragas respondento atsakymais. [2]

Kokybiškoje anketoje su atvirais klausimais visi klausimai turi būti suformuluoti taip, kad anketuojamasis suprastų, kokios informacijos iš jo prašoma.

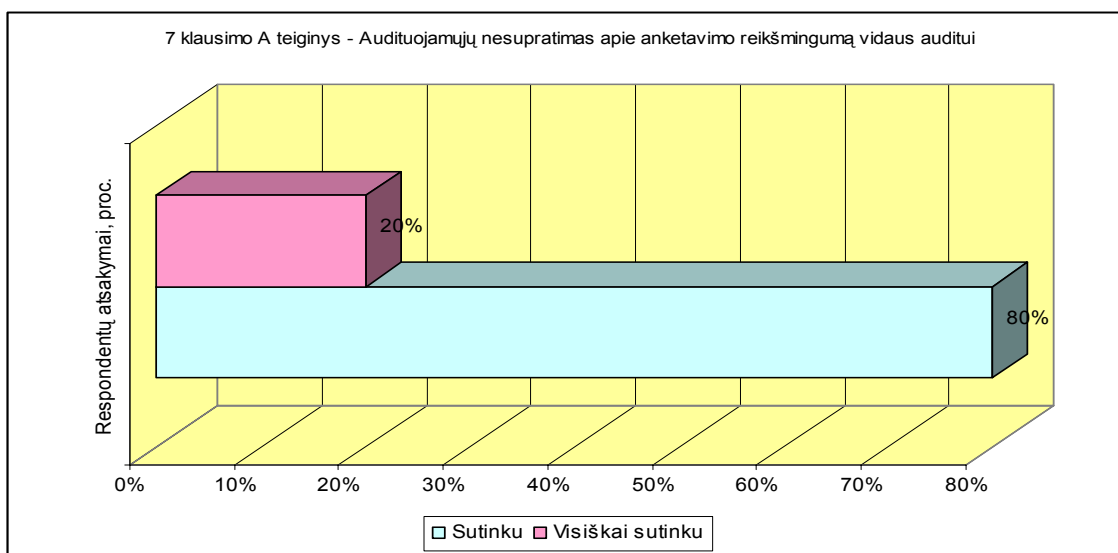
10 pav. Respondentų atsakymai, proc.

4.2.3. Anketavimo atlikimo problemos

Į 6 anketos klausimą „Ar vidaus audito metu Jūs susiduriate su anketavimo atlikimo problemomis?“ 90,91% VMI prie FM VAD darbuotojų atsakė teigiamai, 9,09% – neigiamai. Neigiamas atsakymas gautas dėl to, kad, kaip jau buvo minėta, VMI prie FM VAD direktorius vidaus auditų neatlieka, tačiau reikia pabrėžti, jog direktoriui tenka susidurti su anketuojamųjų konsultavimu.

Su anketos 7 klausimo A teiginiu – „Audituojamųjų nesupratimas apie anketavimo reikšmingumą vidaus auditui“ – visiškai sutiko 20%, sutiko 80% vidaus auditorių (11 pav.). Iš anketavimo atlikimo praktikos galima pastebėti, kad dažnai audituojamieji užpildo anketas atmetinai, stengdamiesi kuo greičiau atsakyti ir teisindamiesi pernelyg dideliu darbo krūviu, laiko stoka anketos pildymui ir per daug nesigilindami į pateiktus klausimus. Būna atvejų, kai vidaus auditoriui rašant darbo dokumentą ir kilus neaiškumams susisiekus su anketą pildžiusiu asmeniu paaiškėja, kad anketuojamasis ne taip suprato klausimą ir atsakymas į jį turėjo būti kitoks.

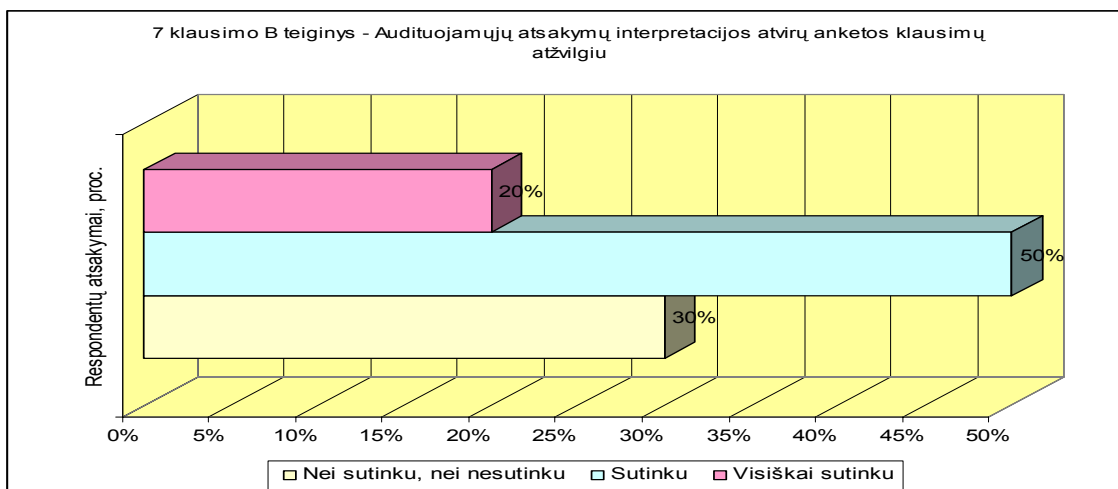
Projektų vidaus auditų metu aiškinantis projekto teikiamą naudą ir anketuojant visas dešimt AVMI, kai kada nėra gaunamos užpildytos anketos. Taip yra pažeidžiamas Įstatymo 9 str. 2 d. 1 p. ir 4 p., tačiau VMI prie FM VAD dėl prašomos informacijos nepateikimo negali imtis jokių „bausmių“ ar „sankcijų“. Užpildytų anketų nepateikimas kartu parodo ir atitinkamų valstybės tarnautojų ir darbuotojų požiūrį ne tik į vidaus audito svarbą ir reikšmę VMI sistemoje, bet ir į patį VMI prie FM VAD.

11 pav. Respondentų atsakymai, proc.

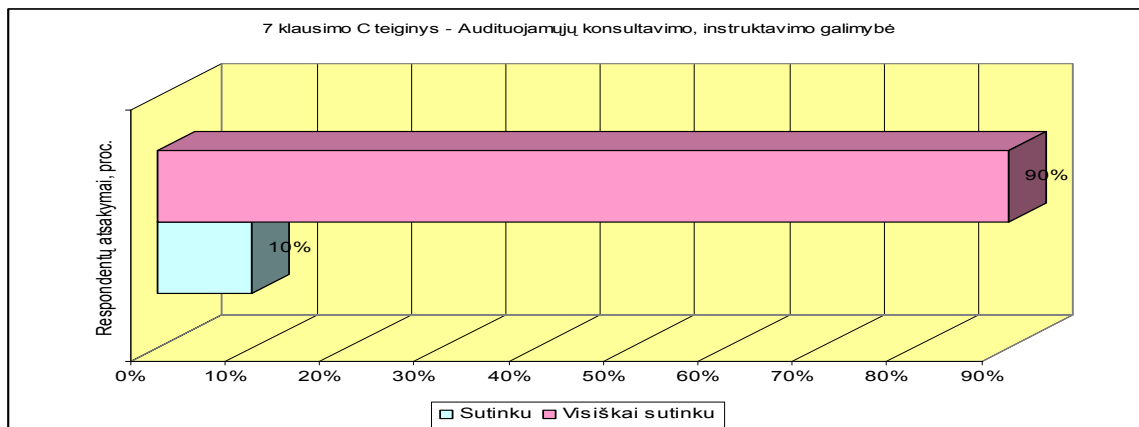
„Audituojamųjų atsakymų interpretacijos atvirų anketos klausimų atžvilgiu“ – tai anketos 7 klausimo B teiginys, su kuriuo visiškai sutiko 20%, sutiko 50%, neturėjo nuomonės 30% vidaus auditorių (12 pav.). Tokių atsakymų pasiskirstymą sąlygojo nedidelė VMI prie FM VAD darbuotojų patirtis anketavimo procese 2007 m., patvirtinus naują VMI prie FM VAD Metodiką. Be to, pažymėtina, kad per visus metus anketose buvo panaudoti tik trečdalis atviri klausimai, į kuriuos gauti detalūs, tačiau gana abstraktūs atsakymai (5 priedas). Nors minėti klausimai buvo suformuluoti aiškiai, kiekvienas respondentas juos interpretavo savaip, todėl ir gauti atsakymai palyginus juos tarpusavyje pakankamai daug skyrėsi. Tokiu būdu anketuojamieji nori išvengti konkretaus atsakymo

į klausimus, nusišėpti tam tikras egzistuojančias blogybes. Nenorą atsakinėti į anketos klausimus taip pat lemia baimė prisiimti atsakomybę už savo pateiktus duomenis.

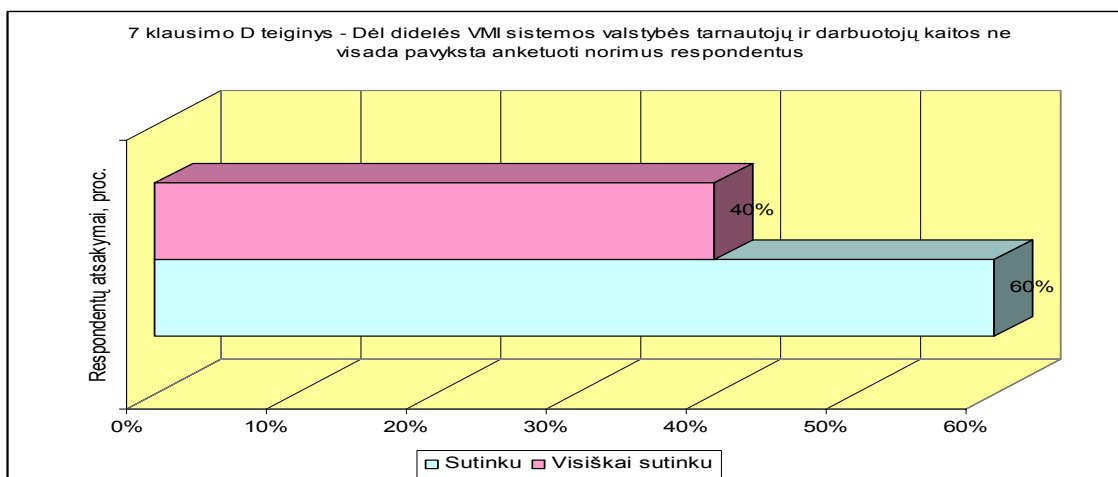
12 pav. Respondentų atsakymai, proc.

7 anketos klausimo C teiginys – „Audituojamųjų konsultavimo ir instruktavimo galimybė“. Su teiginiu visiškai sutiko 90%, sutiko – 10% vidaus auditorių (13 pav.). Kaip jau buvo analizuota, kai išsiunčiamos anketos audituojamiesiems, anketavimo procesas tarsi sustoja, kol per 5 darbo dienas laukiama atsakymų į pateiktus klausimus. Čia iškyla problema dėl to, kad šiuo laikotarpiu vidaus auditoriai turi atlikti kitas užduotis, numatytas vidaus audito programoje, tačiau tuo pat metu tenka konsultuoti anketuojamuosius anketų pildymo klausimais. Tokiu būdu realiai gaišamas vidaus auditoriaus darbo laikas konsultavimui ir instruktavimui, kaip pildyti anketą, tačiau jis kaip atskira užduotis vidaus audito programoje nenumatytas. Audituojamiesiems siunčiamame rašte nurodoma, kad kilus neaiškumams, anketuojamasis kreiptųsi į darbo grupės vadovą arba VMI prie FM VAD direktorių. Tai nėra racionalu, kadangi geriausiai specifiniais klausimais anketuojamuosius gali pakonsultuoti anketą sudaręs asmuo, tai yra darbo grupės narys (2 priedas).

13 pav. Respondentų atsakymai, proc.

„Dėl didelės VMI sistemos valstybės tarnautojų ir darbuotojų kaitos ne visada pavyksta anketuoti norimus respondentus“ – toks 7 anketos klausimo D teiginys, kuriam visiškai pritarė 40%, pritarė – 60% vidaus auditorių (14 pav.). Ši problema ypač aktuali atliekant projektų vidaus auditus. Kadangi investiciniai projektai yra įgyvendinami arba tęsiami ne vienerius metus, todėl projektų vidaus auditų metu vidaus auditoriai vertina jų atitiktį ne tik už 2007 m., kai buvo patvirtintos naujos projektų valdymo taisyklės, tačiau ir atitiktį už 2006 m. ar net 2005 m., kai galiojo VMI prie FM viršininko 2001 m. spalio 24 d. įsakymu Nr. 257 patvirtinti VMI veiklos projektų valdymo sistemos nuostatai bei VMI veiklos projektų rengimo ir vykdymo taisyklės. Dėl valstybės tarnautojų ir darbuotojų kaitos per kelerius metus atitinkamų projektų vadovai, administratoriai, darbo grupių vadovai ir nariai keitėsi po kelis kartus, todėl vidaus auditoriai, vertindami 2005 m. ir 2006 m. projekto atitiktį anketos pagalba, ją pateikia dabartiniams projekto vykdytojams, kurie atsakingi už projekto vykdymą nuo jų paskyrimo į pareigas datos ir kurie nėra atsakingi už darbus, atliktus ankstesnių projektų vykdytojų, kurie jau nebedirba VMI prie FM. Taigi anketavimo naudojimas ne visada priklauso nuo vidaus auditorių valios.

14 pav. Respondentų atsakymai, proc.

4.2.4. Anketos duomenų apdorojimo problemos

Į 8 anketos klausimą „Ar Jūs susiduriate su anketų duomenų apdorojimo problemomis?“ teigiamai atsakė 90,91% VMI prie FM VAD darbuotojų, neigiamai vėlgi 9,09%, nes VMI prie FM VAD direktoriui netenka apdoroti anketos duomenų.

Anketos 9 klausimo A teiginiui, kad „VMI sistemos anketuojamieji (audituojamieji) atsako ne į visus pateiktos anketos klausimus“ visiškai pritarė 60%, pritarė 30%, neturėjo nuomonės 10%

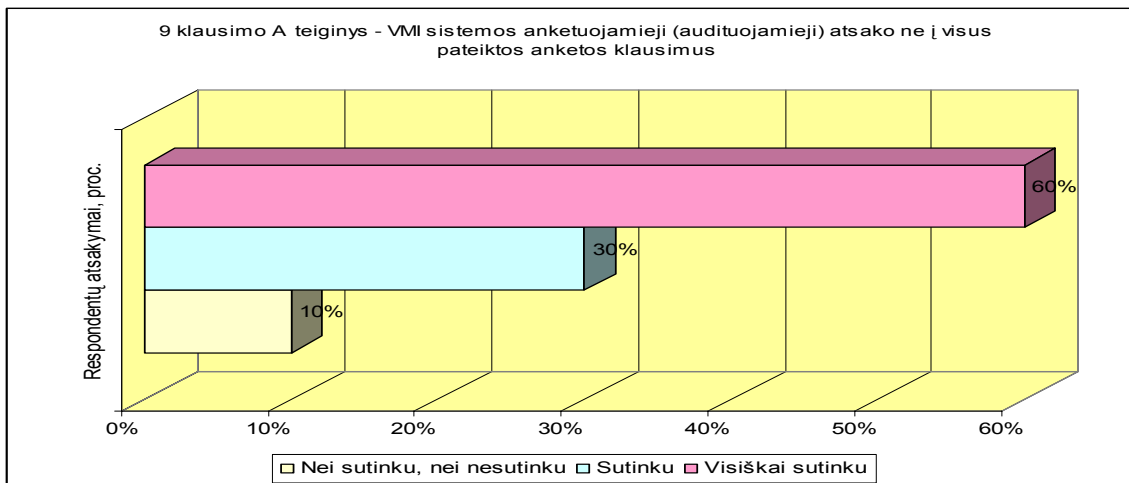
vidaus auditorių (15 pav.). Kai anketą sudaro uždari klausimai, praktikoje dažniausiai iškyla tokios problemos:

1. Kai anketoje prie atitinkamo klausimo nėra pažymėtas nei vienas atsakymo variantas – nei „taip“, nei „ne“, tačiau skiltyje „pastabos/komentariai“ įrašytas atitinkamas komentaras. Tada vidaus auditorius iš komentaro bando suprasti, kuris vis tiksliai atsakymo variantas tokiu atveju tiksliai – ar „taip“, ar „ne“;

2. Kai anketoje prie atitinkamo klausimo nėra pažymėtas nei vienas atsakymo variantas – nei „taip“, nei „ne“, o skiltyje „pastabos/komentariai“ taip pat nėra įrašyta jokio komentaro. Vidaus auditorius gali kreiptis į audituojamąjį ir teirautis, koks būtų atsakymas į klausimą.

Vis dėlto abiem atvejais, vidaus auditoriui išsiaiškinus „tikrąjį“ atsakymo variantą pastarasis neturės juridinės galios, nes jį į anketą įrašytų pats vidaus auditorius. Vienintelis teisingas sprendimas tokiu atveju būtų prašyti anketuojamąjį atsiųsti patikslintą anketą, kad vidaus auditorius, ruošdamas darbo dokumentą, turėtų pagrįstus, juridinę galią turinčius įrodymus.

VMI prie FM VAD vidaus auditorių nuomone, anketavimas, kaip viena iš dažniausiai naudojamų vidaus audito procedūrų, taip dažnai naudojama dar ir dėl to, kad jis padidina anketuojamojo atsakomybę už atsakymus raštu ir, svarbiausia, tai yra dokumentuotas būdas informacijai surinkti.

15 pav. Respondentų atsakymai, proc.

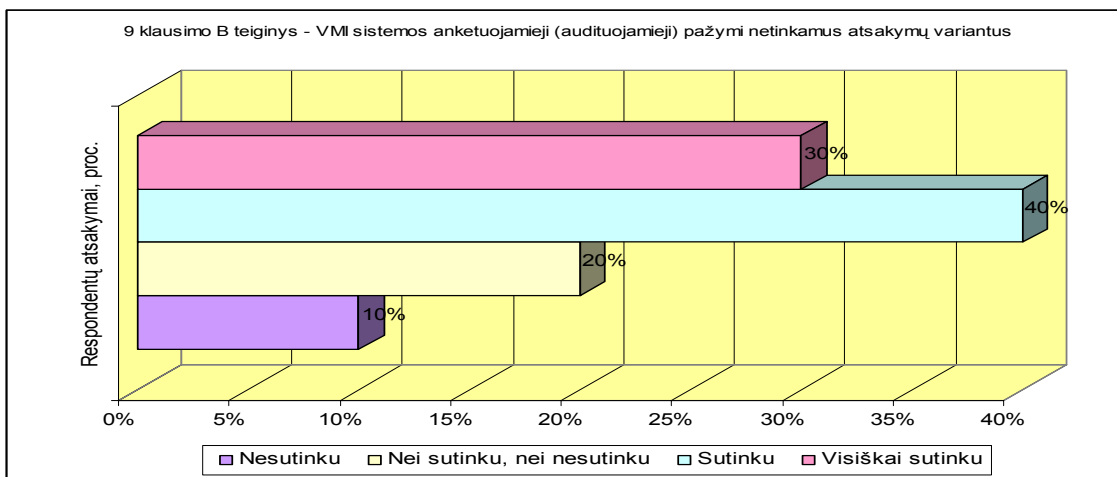
9 anketos klausimo B teiginiui – „VMI sistemos anketuojamieji (audituojamieji) pažymi netinkamus atsakymų variantus“ visiškai pritarė 30%, pritarė 40%, neturėjo nuomonės 20%, nepritarė 10% vidaus auditorių (16 pav.). Vidaus auditoriai, apdorodami anketos duomenis su uždariais klausimais, susiduria su dvejopomis situacijomis:

1. Kai anketoje prie atitinkamo klausimo nėra pažymėta nei vieno atsakymo varianto – nei

„taip“, nei „ne“;

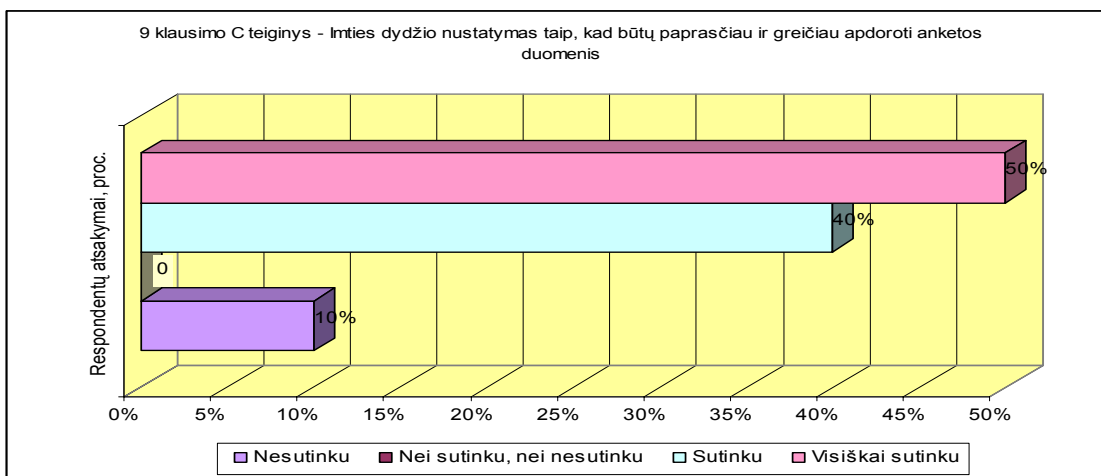
2. Kai anketoje prie atitinkamo klausimo pažymėti abu atsakymų variantai – ir „taip“, ir „ne“.

Vidaus auditoriui, apdorojančiam anketinius duomenis, reikia vėlgi prašyti anketuojamojo, kad atsiųstų pakoreguotą anketą, kadangi renkant vidaus audito įrodymus pasikliauti žodiniu pasakymu negalima. Čia taip pat gaišamas laikas, kol vidaus auditorius gauna patikslintą anketą.

16 pav. Respondentų atsakymai, proc.

„Imties dydžio nustatymas taip, kad būtų paprasčiau ir greičiau apdoroti anketos duomenis“ – tai anketos 9 klausimo C teiginys. Su šiuo teiginiu visiškai sutiko 50%, sutiko 40%, nesutiko 10% vidaus auditorių (17 pav.). Vidaus audito įrodymai tuo patikimesni, kuo daugiau panaudota informacijos šaltinių. Svarbu, kad šie šaltiniai būtų kokybiški, juose nebūtų klaidų [15]. Kadangi vidaus auditorius riboja laikas, skiriamas anketos duomenų apdorojimui, reikia pasirinkti tokią anketuojamųjų imtį, kuri būtų kartu ir reprezentatyvi, ir kiek galima labiau minimali duotuoju atveju. Todėl, pavyzdžiui, vertinant investicinio projekto teikiamą naudą AVMI valstybės tarnautojams ir darbuotojams, dažniausiai yra anketuojami dešimt audituojamųjų, tai yra po vieną iš kiekvienos AVMI, kad reprezentatyviai atspindėti visų apskričių nuomos atitinkamais klausimais (5 priedas).

17 pav. Respondentų atsakymai, proc.

Vadovaujantis VMI prie FM viršininko 2004 m. balandžio 19 d. įsakymu Nr. V-73 patvirtintomis tipinėmis struktūromis, AVMI yra skirstomos pagal dydį į stambias, vidutines ir mažas. 2007 m. atliekant VMI turto nurašymo procedūrų vertinimą, dėl laiko ribotumo, buvo anketuojama po vieną AVMI iš kiekvienos grupės, tai yra trys AVMI – viena stambi, viena vidutinė ir viena maža, nesirenkant viso imties dydžio (visų dešimt AVMI). Kiekvienos grupės AVMI, kad objektyviausiai reprezentuotų grupę, kuriai ji yra priskiriama, buvo atrenkamos pagal didžiausias esamas rizikas. Buvo pasirinkti tokie keturi vertinimo kriterijai:

1. kiekvienos AVMI nurašyto ilgalaikio materialiojo turto vertės palyginimas (procentais) su bendra VMI sistemos nurašyto ilgalaikio materialiojo turto verte;
2. kiekvienos AVMI nurašyto trumpalaikio turto vertės palyginimas (procentais) su bendra VMI sistemos nurašyto trumpalaikio turto verte;
3. kiekvienos AVMI nurašyto ilgalaikio nematerialiojo turto vertės palyginimas (procentais) su bendra VMI sistemos nurašyto ilgalaikio nematerialiojo turto verte;
4. kiekvienos AVMI bendros nurašyto turto vertės palyginimas (procentais) su bendra VMI sistemos nurašyto turto verte (atėmus nurašytas atsargas).

Palyginus minėtus vertinimo kriterijus, tai yra atsižvelgiant į nurašyto turto vertę pagal kiekvieną kriterijų AVMI skirti balai nuo 1 iki 10. Buvo atrinktos 3 rizikingiausios AVMI, surinkusios didžiausią balų sumą, kurioms ir buvo pateikta vidaus auditorių parengta anketa ir atliktas dokumentų patikrinimas.

Realiai vertinant, tokia situacija nėra korektiška, kadangi neišlaikomas reprezentatyvumo principas: reikėtų anketuoti bent jau po vieną anketuojamąjį (audituojamąjį) iš kiekvienos apskrities.

4.3. VMI sistemos audituojamųjų anketavimas

Anketavimas yra dvipusis procesas, tai yra iš vienos pusės jame dalyvauja vidaus auditoriai, iš kitos – anketuojamieji (audituojamieji), kuriems tenka atsakinėti į pateiktas anketas. Dėl tos priežasties buvo atliktas anketinis tyrimas ir VMI sistemos anketuojamųjų (audituojamųjų), kuriems 2007 m. teko atsakinėti į VMI prie FM VAD vidaus auditorių pateiktas anketas.

Pokalbių metu su VMI sistemos valstybės tarnautojais ir darbuotojais išsiaiškinta, kad jie, pildydami VMI prie FM VAD vidaus auditorių pateiktas anketas susidūrė su atitinkamomis problemomis. Todėl atlikto tyrimo tikslas yra išsiaiškinti, su kokiomis konkrečiai anketų pildymo problemomis susidūrė VMI sistemos anketuojamieji (audituojamieji).

Tyrimo objektas – VMI sistemos valstybės tarnautojų ir darbuotojų nuomonė apie VMI prie FM VAD anketavimui būtinų sąlygų užtikrinimą, vidaus auditorių pateiktas anketas. Šiuo atveju tiriamųjų populiacija gana nedidelė – VMI sistemos 128 anketuojamieji (audituojamieji). Sudarant imtį, svarbu, kad jos paklaida būtų maža. Pagrindiniai reikalavimai sudarant imtį yra jos „pakankamas“ dydis ir reprezentatyvumas. Pažymėtina, kad visų respondentų apklausti neįmanoma ne tik dėl sugaišto laiko ir informacijos senėjimo, bet ir dėl finansų.

Iš vienos pusės atrankos aibė turi būti „statistiškai reikšminga“, tai yra pakankamai didelė, kad gautume patikimą informaciją. Iš kitos pusės - ji turi būti „ekonomiška“, tai yra optimali.

Vienas svarbiausių atrankos kokybės kriterijų - jos reprezentatyvumas, tai yra atrankos aibė turi atsispindėti generalinės visumos charakteristikas. Iš visų galimų atrankos aibių reikia atrinkti tik vieną, tiksliausią.

Atsitiktinė atranka - kai kiekvienas asmuo turi vienodas galimybes patekti į atranką, nepriklausomai nuo individualių savybių ar skirtumų, jei jie yra generalinės aibės elementai ir paminėti joje ne daugiau kaip kartą [2].

Paprastoji atsitiktinė imtis – tai toks imties sudarymo metodas, kai kiekvienas populiacijos narys turi vienodas galimybes patekti į imtį. Tyrimui buvo naudota atsitiktinė negražintinė atranka. Toks atrankos būdas pasirinktas dėl to, kad yra laikomas vienu iš reprezentatyviausių.

Kad įgyvendinti užsibrėžtą tikslą, buvo suformuluoti tokie uždaviniai:

- Detalizuoti problemas, su kuriomis susiduria anketuojamieji, kai jiems nėra užtikrinamos anketavimui būtinos sąlygos;
- Išsiaiškinti, kiek vidutiniškai laiko trunka anketos pildymas ir kaip anketuojamieji vertina pateiktų anketų apimtį, į ką iš VMI prie FM VAD darbuotojų kreipiasi kilus neaiškumams.

Tyrimo metodai – anketavimas, VMI prie FM VAD dokumentų ir anketų turinio analizė ir

pokalbiai su VMI sistemos valstybės tarnautojais ir darbuotojais.

4.4. Tyrimo rezultatų aptarimas

Tyrimė naudota anketa, kurioje kreipiamasi į VMI sistemos valstybės tarnautojus ir darbuotojus, kuriems teko pildyti VMI prie FM VAD pateiktas anketas (6 priedas). Kreipimėsi nurodoma, kokia problema yra tiriama, akcentuojamas gautų rezultatų panaudojimas tik mokslo tiriamojo darbo tikslams. Anketuojamiesiems buvo garantuotas atsakymų anonimiškumas.

Anketa sudaryta iš kelių rūšių klausimų. Ją sudaro 7 klausimai. 3, 4, 5, 6 ir 7 anketos klausimai yra uždari, su pateiktais trimis, keturiais arba penkiais atsakymų variantais. 1 ir 2 anketos klausimi sudaryti naudojant penkiabalę Likerto skalę, kurioje anketuojamųjų prašoma įvertinti savo pritarimo arba nepritarimo laipsnį dėl kiekvieno teiginio.

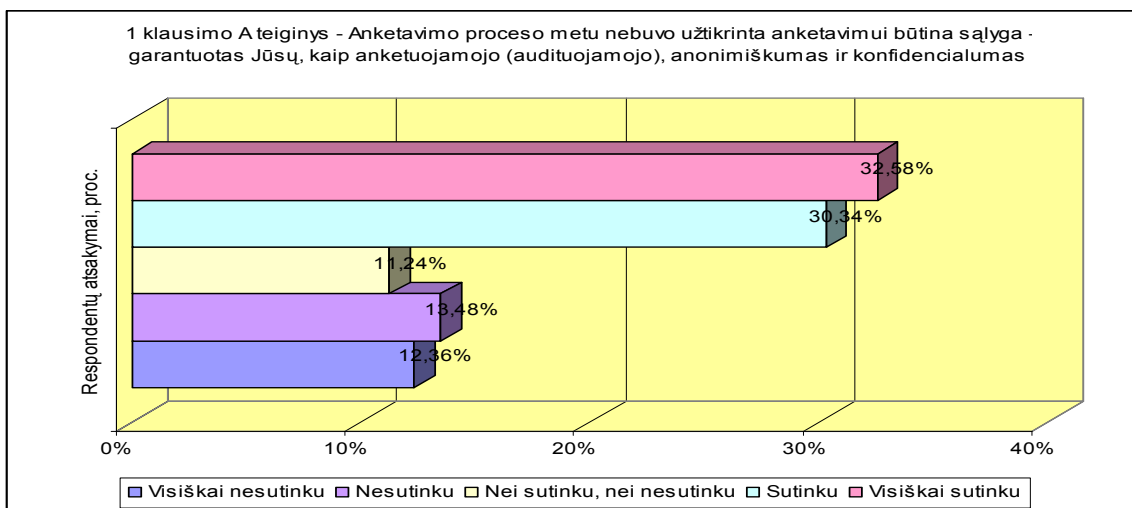
Kadangi populiacijos dydis buvo žinomas – 2007 m. VMI prie FM VAD anketavo 128 audituojamuosius – tai imties dydis buvo nustatytas pagal aukščiau išanalizuotą formulę: $n \cong 96$ respondentai (5 priedas).

Todėl tyrimo metu buvo paruoštos ir pateiktos 96 anketos. VMI sistemos valstybės tarnautojams ir darbuotojams anketos buvo persiūstos elektroniniu paštu. Kadangi kai kuriems respondentams į anketas teko atsakinėti po kelis kartus ir kai kurie valstybės tarnautojai ir darbuotojai VMI sistemoje jau nebedirba, buvo gautos 89 anketos, tai yra 92,71% numatytųjų.

Gauti duomenys apdoroti MS Excel programa, diagramos sudarytos MS Graph 2000 Chart pagalba. Visi duomenys diagramose išreikšti santykiniais dydžiais – procentais nuo respondentų imties skaičiaus.

Pradėsimė nuo 1 klausimo, kurio pagrindinė paskirtis buvo išsiaiškinti, ar VMI prie FM VAD darbuotojai anketavimo metu užtikrina anketavimui būtinas sąlygas. Respondentams buvo pateiktos penkios anketavimui būtinos sąlygos.

Anketos 1 klausimo A teiginys – „Anketavimo proceso metu nebuvo užtikrinta anketavimui būtina sąlyga – garantuotas Jūsų, kaip anketuojamojo (audituojamojo), anonimiškumas ir konfidencialumas“. Respondentų atsakymai pasiskirstė taip: 32,58% respondentų visiškai pritarė minėtam teiginiui, 30,34% – pritarė, 11,24% – nei pritarė, nei nepritarė, 13,48% – nepritarė, 12,36% – visiškai nepritarė (18 pav.). Taigi atsakymai patvirtino, kad anketuojamieji (audituojamieji) jų anonimiškumo garantavimą anketavimo metu laiko prioritetu.

18 pav. Respondentų atsakymai, proc.

Respondentų pritarimas šiuo klausimu logiškas ir suprantamas, kadangi žvelgiant iš anketuojamųjų (audituojamųjų) pozicijų, kai vidaus audito metu yra apklausiami tik keletas VMI sistemos darbuotojų, gana lengva nustatyti atsakiusiųjų į anketos klausimus tapatybes.

Tai, kad VMI prie FM VAD darbuotojai anketavimo proceso metu negarantuoja anonimiškumo anketuojamiesiems (audituojamiesiems), neigiamai įtakoja vidaus audito rezultatus ir sukelia tokias problemas:

- Pirma, anketuojamieji (audituojamieji) nėra skatinami sąžiningai atsakinėti į anketas: jei atsakydami į anketą jie surašys visą tiesą apie kai kuriuos neigiamus veiklos aspektus audituojamu klausimu, gali sulaukti neigiamos tiesioginės vadovybės reakcijos;
- Antra, anketuojamieji (audituojamieji) bijo prisiimti atsakomybę už pateiktus duomenis ir bijo, kad anketoje pateikta informacija gali būti panaudota prieš juos, tai yra imtasi atitinkamų sankcijų. Žinodami, kad jų asmenybė bus identifikuota, į anketas priversti atsakinėti formaliai, taip, kaip „reikia“ atsakyti. Tokiu būdu gautų atsakymų patikimumas nežinomas – neaišku, kaip sąžiningai buvo atsakyta į pateiktą anketą, kadangi audituojamasis gali žinoti (ypač jei jam yra tekę dalyvauti panašiuose anketavimuose anksčiau ir turint patirties šioje srityje), kur anketoje tikrinamas patikimumas;
- Trečia, iškyla problema, kad nebus pasiekti vidaus audito tikslai – iš anketuojamųjų (audituojamųjų) gavus anketas su „teisingais ir sąžiningais“ atsakymais, jais remiantis gali būti parašyta „teisinga“ vidaus audito ataskaita, kurios kokybė bus abejotina ir pateiktos „teisingos“ išvados ir rekomendacijos.

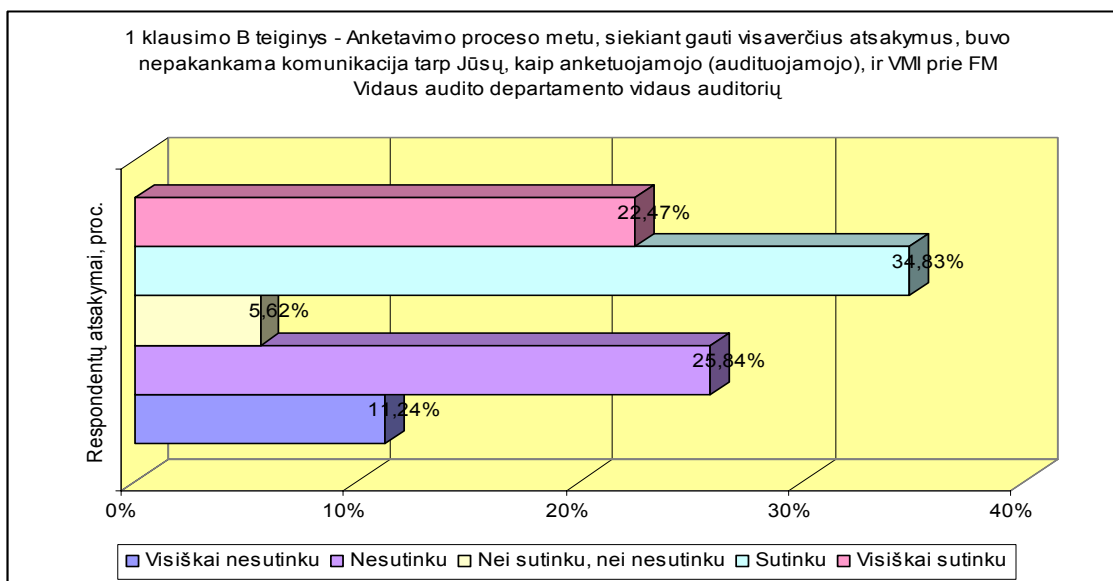
Vadinasi, VMI prie FM VAD vidaus auditoriai, persiūsdami (arba išdalindami) anketas anketuojamiesiems (audituojamiesiems), turėtų pagalvoti, kaip turėtų būti garantuojamas jų:

- Anonimiškumas – kai atsakymas nesusiejamas su atsakinėjusiuoju į anketos klausimus;
- Konfidencialumas – kai tik VMI prie FM VAD vidaus auditorius žino, koks kieno pateiktas atsakymas.

Pabrėžtina, kad nei viename 2007 m. VMI prie FM VAD atliktame anketavime nebuvo užtikrintas anketuojamųjų (audituojamųjų) anonimiškumas. Vertinant iš VMI prie FM VAD vidaus auditorių pusės anonimiškumą ypač sunku užtikrinti, kai anketavimas yra individualus – projektų vidaus auditų metu, kai anketuojamas projekto vadovas, administratorius, pavieniai darbo grupių nariai arba tais atvejais, kai anketuojamasis yra vienas VMI sistemos darbuotojas (5 priedas).

Vienintelis efektyvus ir veiksmingas šios problemos sprendimo būdas – VMI prie FM VAD vidaus auditoriams anketavimo proceso metu naudoti ne oficialias anketas, kai atsakęs į klausimus VMI sistemos darbuotojas pasirašo savo pavardę, o anonimines anketas.

Anketos 1 klausimo B teiginys yra „Anketavimo proceso metu, siekiant gauti visaverčius atsakymus, buvo nepakankama komunikacija tarp Jūsų, kaip anketuojamojo (audituojamojo), ir VMI prie FM Vidaus audito departamento vidaus auditorių“. Respondentų nuomonės pasiskirstė sekančiai: 22,47% respondentų visiškai pritarė, 34,83% – pritarė, kad komunikacija tarp anketuojamųjų (audituojamųjų) ir VMI prie FM VAD vidaus auditorių anketavimo metu nepakankama, 5,62% respondentų savo nuomonės neišreiškė, 25,84% – nepritarė, 11,24% – visiškai nepritarė, kad komunikacija nepakankama (19 pav.). Pateikti atsakymai rodo, kad anketuojamieji (audituojamieji) pripažįsta, jog anketavimo metu vykstantis komunikavimas padeda kokybiškiau ir efektyviau atsakyti į pateiktas anketas.

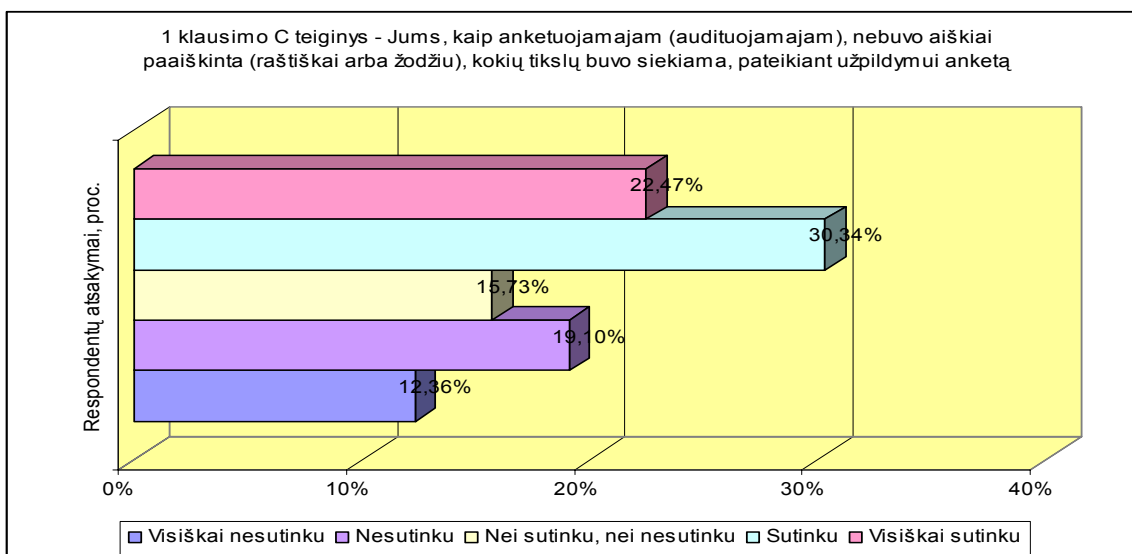
19 pav. Respondentų atsakymai, proc.

Komunikacija anketavimo metu – tai VMI prie FM VAD vidaus auditorių bendravimas su anketuojamaisiais (audituojamaisiais) ir jų išklausymas. Efektyvus komunikavimas su VMI prie FM vidaus auditoriais padeda anketuojamiesiems (audituojamiesiems) išsiaiškinti kilusius neaiškumus – suprasti, ko anketoje yra klausama, ar teisingai suprantamas klausimas.

Respondentų nuomonę dėl nepakankamos galimybės komunikuoti lėmė kelios priežastys:

- Audituojamieji (anketuojamieji) visai nesikreipia pagalbos (arba dažniausiai kreipiasi ne į anketą sudariusį asmenį), kadangi nežino, kuris iš VMI prie FM VAD vidaus auditorių geriausiai galėtų pakonsultuoti dėl anketos pildymo neaiškumų. Kitaip tariant, anketuojamieji (audituojamieji) susiduria su anketos sudarytojo identifikavimo problema;
- Anketavimo proceso požiūriu, pačiame VMI prie FM VAD neišspręsta delegavimo (tuo pačiu ir komunikavimo) problema tarp darbo grupės narių, kas lemia neefektyvų ir neracionalumų komunikavimą su pačiais anketuojamaisiais (audituojamaisiais). Rašte, skirtame anketuojamiesiems (audituojamiesiems) kilus neaiškumams nurodoma kreiptis ne į anketą sudariusį darbo grupės narį, kuris geriausiai ir galėtų pakonsultuoti anketuojamuosius (audituojamuosius) specifiniais klausimais, o į VMI prie FM VAD direktorių arba į darbo grupės vadovą. Todėl anketuojamieji (audituojamieji), kuriems tenka kreiptis pagalbos, būna nukreipinėjami pas kitą VMI prie FM VAD vidaus auditorių.

Anketos 1 klausimo C teiginys yra „Jums, kaip anketuojamajam (audituojamajam), buvo aiškiai paaiškinta (raštiškai arba žodžiu), kokių tikslų buvo siekiama, pateikiant užpildymui anketą“. Kad anketuojamiesiems (audituojamiesiems) yra svarbu gauti grįžtamąjį ryšį, tai yra juos domina atlikto tyrimo rezultatai – kaip jų pateikti duomenys įtakojo vidaus audito rezultatus, jie nori susipažinti su vidaus audito ataskaita, pateiktomis išvadomis ir rekomendacijomis bei suprasti, kas iš to seka anketą, 22,47% respondentų visiškai sutiko, 30,34% – sutiko, nuomonės nepateikė 15,73% respondentų, tuo tarpu 19,10% – nesutiko, 12,36% – visiškai nesutiko, kad jiems būtina žinoti, ko siekia VMI prie FM VAD vidaus auditoriai, taikydami anketavimo procedūrą (20 pav.). Pateiktų nuomonių pasiskirstymas įrodo, jog anketuojamieji (audituojamieji) mano turintys žinoti, kokiais tikslais paskatinti VMI prie FM VAD vidaus auditoriai pateikia anketas užpildymui.

20 pav. Respondentų atsakymai, proc.

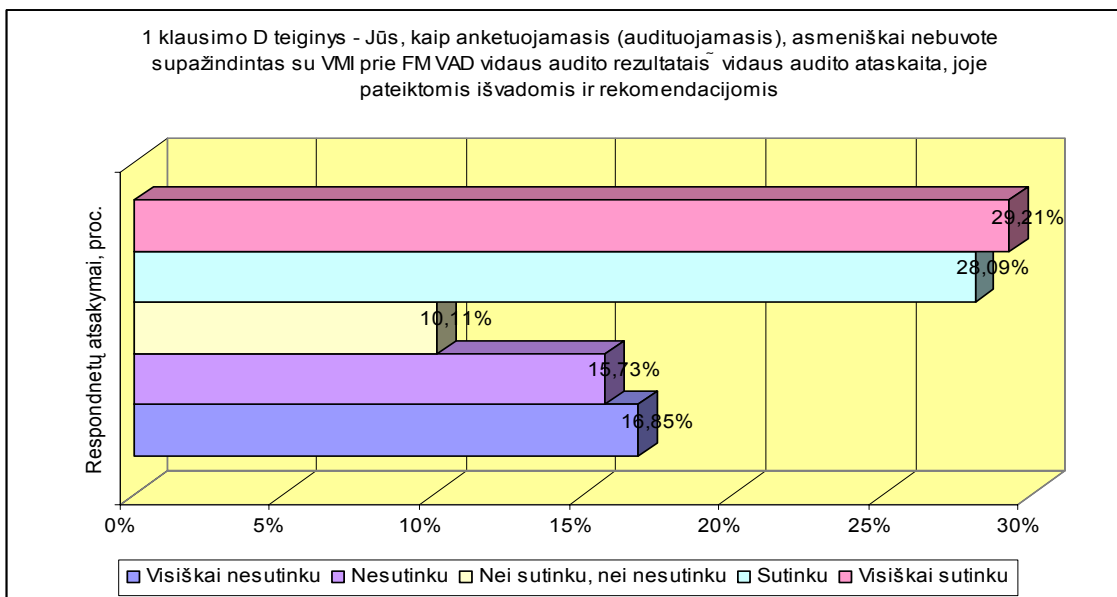
Kad atsakymai į anketas būtų visaverčiai, prieš pildant anketas būsimus respondentus reikia išsamiai instruktuoti (raštu arba žodžiu). Žodinis instruktavimas taikomas VMI prie FM, dažniau kai vyksta individualus anketavimas, o AVMI instruktuojamos raštu.

VMI prie FM VAD vidaus auditoriai anketuojamiesiems (audituojamiesiems) turėtų pristatyti asmenis, kurie atlikinės anketavimą, paaiškinti, kuo ši audito procedūra yra svarbi, kodėl turi būti atlikta.

Iš apklaustųjų nuomonių pasiskirstymo rezultatų galima teigti, kad tokios nuomonės susiformavimą lėmė:

- Anketuojamiesiems (audituojamiesiems) pateiktos anketos neatitikimas struktūriniais reikalavimams, tai yra joje nebuvo paaiškintas tyrimo tikslas;
- Anketuojamieji (audituojamieji) daugeliu atvejų negauna raštų, pridedamų prie anketų, kuriuose pateikiama reikiama informacija (tarp jos ir apie atliekamo tyrimo tikslus). Kadangi anketos ir raštai dėl informacijos pateikimo yra persiunčiami tik per atitinkamo struktūrinio padalinio vadovybę, būsimų respondentų jie nepasiekia.

Anketos 1 klausimo D teiginys – „Jūs, kaip anketuojamasis (audituojamasis), asmeniškai nebuvote supažindintas su VMI prie FM VAD vidaus audito rezultatais – vidaus audito ataskaita, joje pateiktomis išvadomis ir rekomendacijomis“. Su minėtu teiginiu visiškai sutiko 29,21% respondentų, sutiko – 28,09%, nuomonės nepateikė – 10,11%, nesutiko – 15,73%, visiškai nesutiko – 16,85% apklaustųjų (21 pav.). Apibendrinti rezultatai patvirtina, kad anketuojamiesiems (audituojamiesiems) yra ypač svarbus susipažinimas su atlikto vidaus audito rezultatais.

21 pav. Respondentų atsakymai, proc.

VMI prie FM VAD vidaus auditorių praktinio darbo patirtis rodo, kad anketuojamiesiems (audituojamiesiems) yra svarbu gauti grįžtamąjį ryšį, tai yra juos domina atlikto tyrimo rezultatai – kaip jų pateikti duomenys įtakojo vidaus audito rezultatus, jie nori susipažinti su vidaus audito ataskaita, pateiktomis išvadomis ir rekomendacijomis bei suprasti, kas iš to seka: kokie priimti sprendimai ir kokios pasekmės.

Pagal VMI prie FM VAD Metodikos 36 p., galutinės vidaus audito ataskaitos kopija pateikiama audituojamo subjekto vadovui. Taigi vidaus audito ataskaitos yra siunčiamos audituotų AVMI viršininkams arba VMI prie FM atitinkamų struktūrinių padalinių vadovams, kurie ir yra galutiniai ataskaitos gavėjai. Pastarieji turėtų užtikrinti anketuojamuosius (audituojamuosius) susipažinimą su vidaus audito rezultatais, tačiau, kaip rodo respondentų nuomonių pasiskirstymas, praktikoje tai įgyvendinama ne visada.

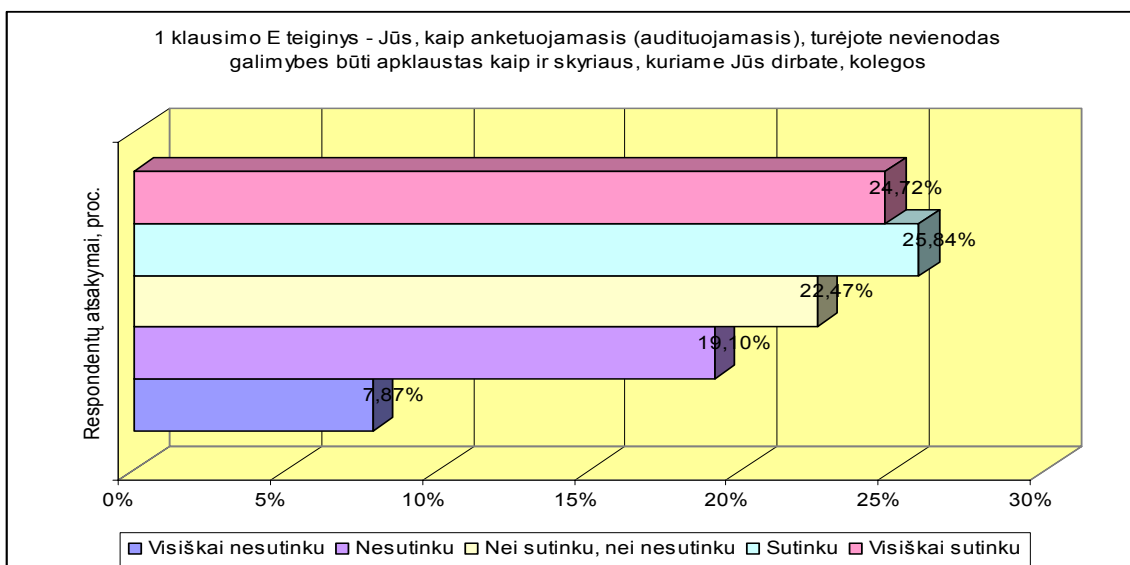
Jei buvę anketuojamieji (audituojamieji) neturi galimybės susipažinti su atlikto tyrimo rezultatais, tai sukelia tokias problemas:

- Nesulaukę grįžtamojo ryšio nei iš savo vadovybės, nei iš VMI prie FM VAD, ateityje anketuojamieji (audituojamieji) nebus suinteresuoti dalyvauti panašaus pobūdžio tyrimuose, tai yra nenorės pildyti anketų ir pateikti patikimą informaciją audituojamam klausimui;
- Dėl to, kad AVMI viršininkai ar VMI prie FM audituotų padalinių vadovai nesupažindins savo pavaldinių su vidaus audito rezultatais, sumažės anketuojamųjų (audituojamųjų) pasitikėjimas pačiu VMI prie FM VAD, kaip nepriklausomu struktūriniu padaliniu VMI sistemoje.

Vienintelis realus šios problemos sprendimo būdas būtų įpareigoti AVMI viršininkus ar

VMI prie FM audituotų struktūrinių padalinių vadovus supažindinti darbuotojus, kurie vidaus audito metu buvo anketuojami, su pateikta vidaus audito ataskaita.

Anketos 1 klausimo E teiginys yra „Jūs, kaip anketuojamasis (audituojamasis), turėjote nevienodas galimybes būti apklaustas kaip ir skyriaus, kuriame Jūs dirbate (arba projekto, su kuriuo Jūs dirbate), kolegos“. Apklaustųjų nuomonės dėl šio teiginio yra tokios: 24,72% respondentų visiškai pritarė teiginiui, 25,84% – pritarė, 22,47% – nuomonės neturėjo, 19,10% – nepritarė, 7,87% – visiškai nepritarė (22 pav.). Pateikti atsakymai parodė, kad anketuojamieji (audituojamieji) supranta, jog anketavimo atlikimui jie buvo atrinkti tik dėl VMI prie FM vidaus auditoriams arba jų pačių tiesioginei vadovybei žinomų priežasčių.

22 pav. Respondentų atsakymai, proc.

Atliekant anketavimą, kai respondentų imties dydį galima nesunkiai apskaičiuoti, svarbu, kad būtų laikomasi principo, kad visi potencialūs anketuojamieji (audituojamieji) turėtų vienodas galimybes patekti į atranką. Žinoma, vienodas galimybes patekti į atranką anketuojamieji (audituojamieji) turi tik tada, kai jų atliekamos darbo funkcijos yra vienodos arba labai panašios. Kitu atveju, atliekant anketavimo procedūrą, laikytis lygiateisiškumo principo neįmanoma.

Tokių respondentų nuomonių pasiskirstymą lėmė ta priežastis, kad respondentams neaišku, kokiais vertinimo kriterijais vadovaujantis jie buvo atrinkti anketavimo atlikimui:

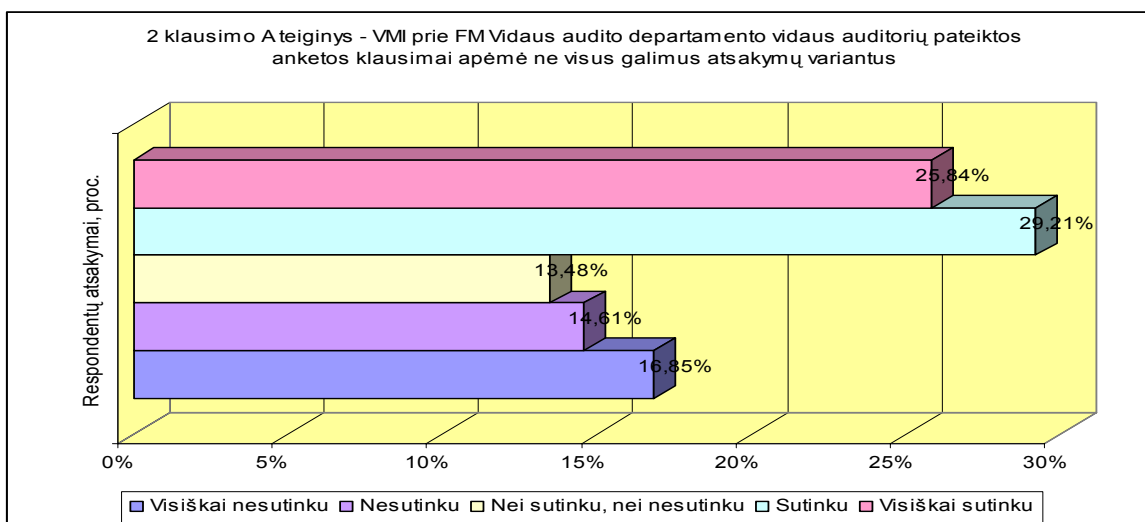
- Pirma, tai galėjo lemti visiškas atsitiktinumas: pavyzdžiui, anketa į AVMI atsiųsta vadovybei, kuri ją užpildyti nukreipia kompetentingam, jų nuomone, darbuotojui;
- Antra, vidaus auditoriai patys pateikia anketą atitinkamo VMI prie FM struktūrinio padalinio darbuotojui, atsirinkę jį tik jiems žinomu būdu: pavyzdžiui, dirbant su atitinkamu investiciniu projektu, yra darbuotojų, kurie atlieka labai panašias (arba net tas pačias) funkcijas,

tačiau vienas yra anketuojamas, kitas – ne.

Suprantama, kad VMI prie FM VAD vidaus auditoriai ne visais atvejais gali laikytis lygiateisiškumo principo patenkant į anketuojamųjų (audituojamųjų) tarpą, kadangi dažnai atliekamas tik individualus anketavimas.

2 anketos klausimo pagrindinė paskirtis buvo išsiaiškinti, kaip anketuojamieji (audituojamieji) vertina pačias VMI prie FM VAD darbuotojų anketavimo metu pateiktas anketas. Respondentams buvo pateikti trys teiginiai.

Anketos 2 klausimo A teiginys „VMI prie FM Vidaus audito departamento vidaus auditorių pateiktos anketos klausimai apėmė ne visus galimus atsakymų variantus“. Respondentų nuomonės šiuo klausimu pasiskirstė taip: visiškai sutiko 25,84% respondentų, sutiko – 29,21%, neturėjo nuomonės – 13,48%, nesutiko – 14,61%, visiškai nesutiko – 16,85% (23 pav.).

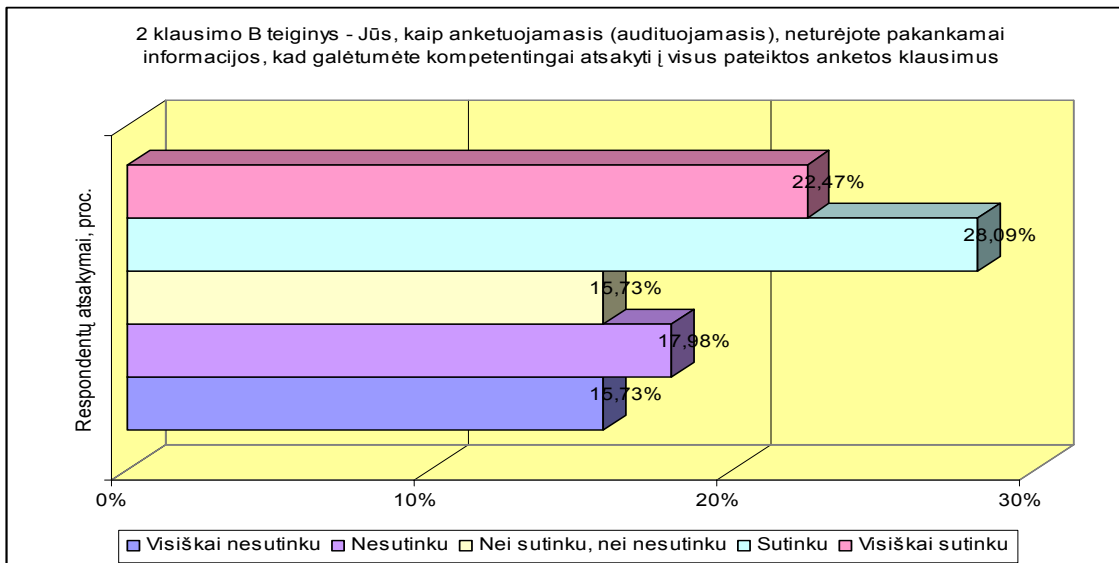
23 pav. Respondentų atsakymai, proc.

Toks didelis neigiamų atsakymų procentas parodo, kad anketuojamieji (audituojamieji) ne visada galėjo išreikšti savo nuomonę pildydami anketas – ypač kai buvo atliekami projektų teikiamos naudos vertinimai, siekiant išsiaiškinti AVMI lūkesčius ir poreikius.

Šis klausimas siejasi su anketos, kuri buvo pateikta VMI prie FM VAD darbuotojams, 3 klausimo D teiginiu, su kuriuo sutiko ir patys vidaus auditoriai, kad vertinant anketuojamųjų nuomonę tam tikru klausimu, galima būtų sudaryti anketas, kurios parodytų visą galimų nuomonių spektrą, tai yra naudoti Likerto skalę.

Anketos 2 klausimo B teiginys „Jūs, kaip anketuojamasis (audituojamasis), neturėjote pakankamai informacijos, kad galėtumėte kompetentingai atsakyti į visus pateiktos anketos klausimus“. Su minėtu teiginiu visiškai sutiko 22,47%, sutiko 28,09%, neturėjo nuomonės 15,73%,

nesutiko 17,98%, visiškai nesutiko 15,73% anketuojamųjų (24 pav.).

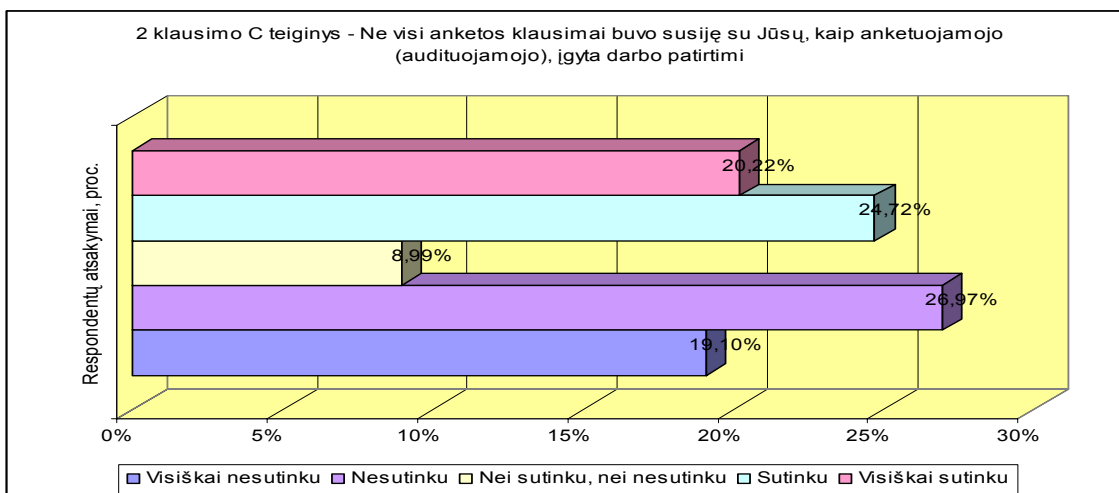

24 pav. Respondentų atsakymai, proc.

Tokį didelį respondentų atsakymų procentą lėmė tokios priežastys:

- Anketuojamųjų (audituojamųjų), kuriems teko pildyti projekto teikiamos naudos anketas AVMI, nuomone, anketose yra pateikiama nemažai klausimų, į kuriuos jie atsakyti negalėjo, kadangi dažnu atveju tai yra ne pačios AVMI, bet VMI prie FM kompetencijos klausimas;
- Anketą sudarančių klausimų spektras yra pernelyg didelis, apimantis ne vieną veiklos sritį, todėl vienas anketuojamasis atsakyti į visus anketos klausimus nepajėgia ir turi į pagalbą pasitelkti kitus bendradarbius.

Anketos 2 klausimo C teiginys yra „Ne visi anketos klausimai buvo susiję su Jūsų, kaip anketuojamojo (audituojamojo), įgyta darbo patirtimi“. Respondentų nuomonių pasiskirstymas dėl šio teiginio yra toks: 20,22% visiškai pritarė, 24,72% pritarė, 8,99% nuomonės neišreiškė, 26,97% nepritarė, 19,10% visiškai nepritarė (25 pav.).

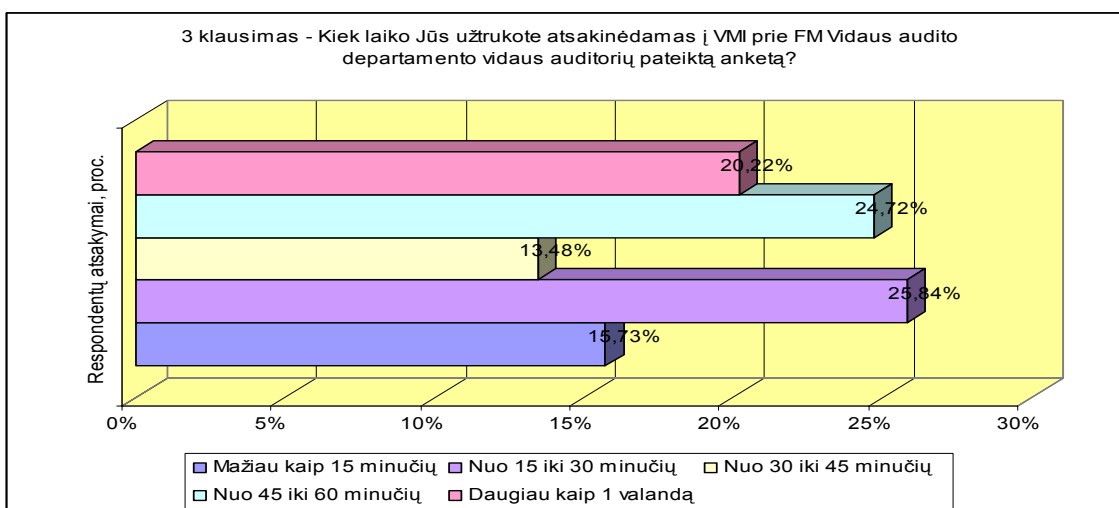

25 pav. Respondentų atsakymai, proc.

Tokių respondentų nuomonių pasiskirstymą lemia dvejopos priežastys:

- Pirma, anketuojamieji (audituojamieji) yra pernelyg siauros specializacijos specialistai;
- Antra, kadangi ne visi anketuojamieji (audituojamieji) kompetentingi atsakyti į visus pateiktos anketos klausimus, tai gali sąlygoti per didelis anketą sudarančių klausimų skaičius.

Anketos 3 klausimas yra „Kiek laiko Jūs užtrukote atsakinėdamas į VMI prie FM Vidaus audito departamento vidaus auditorių pateiktą anketą?“. Apklaustųjų nuomonių pasiskirstymas šiuo klausimu išsidėstė sekančiai: 15,73% anketuojamųjų anketą pildė mažiau kaip 15 minučių, 25,84% – 15–30 minučių, 13,48% – 30–45 minutes, 24,72% – 45–60 minutes, 20,22% – daugiau nei 1 valandą (26 pav.).

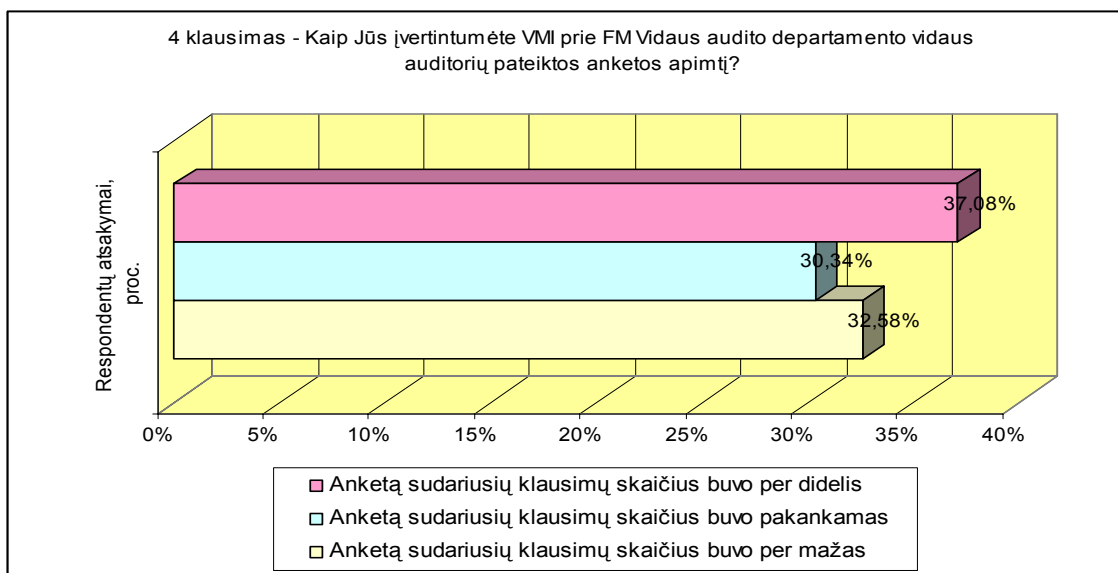

26 pav. Respondentų atsakymai, proc.

Atlikus sociologinės literatūros analizę, galima pastebėti, kad įvairių autorių nuomone, yra išskiriamas skirtingas rekomenduotinas laikas, per kurį anketuojamasis turėtų spėti užpildyti anketą.

Anot R. Tidikio anketos užpildymui respondentas neturėtų sugaišti ilgiau kaip 15 minučių. Vadinas, galima teigti, kad VMI prie FM VAD vidaus auditorių sudarytų anketų vidutinė apimtis yra pernelyg didelė, kadangi anketuojamieji priversti skirti nemažai darbo laiko anketos pildymui: ilga anketa atbaido anketuojamąjį (audituojamąjį), nėra noro atidžiai ją pildyti, todėl galimi paviršutiniški atsakymai. Be to, kai anketa yra per ilga, kyla rizika, kad dalis jos klausimų bus neatsakyti arba anketa bus užpildyta neatsakingai.

Anketos 4 klausimas užduotas tuo tikslu, kad išsiaiškinti anketuojamųjų nuomonę, ar anketos apimtis jų požiūriu nebuvo pernelyg didelė: „Kaip Jūs įvertintumėte VMI prie FM Vidaus audito departamento vidaus auditorių pateiktos anketos apimtį?“. Atsakymai į šį klausimą pasiskirstė panašiai: 37,08% respondentų mano, kad anketą sudarė per didelis klausimų skaičius, 30,34% teigė, kad anketą sudarė optimalus klausimų skaičius, 32,58% respondentų nuomone, anketą sudarė per mažas klausimų skaičius (27 pav.).

27 pav. Respondentų atsakymai, proc.

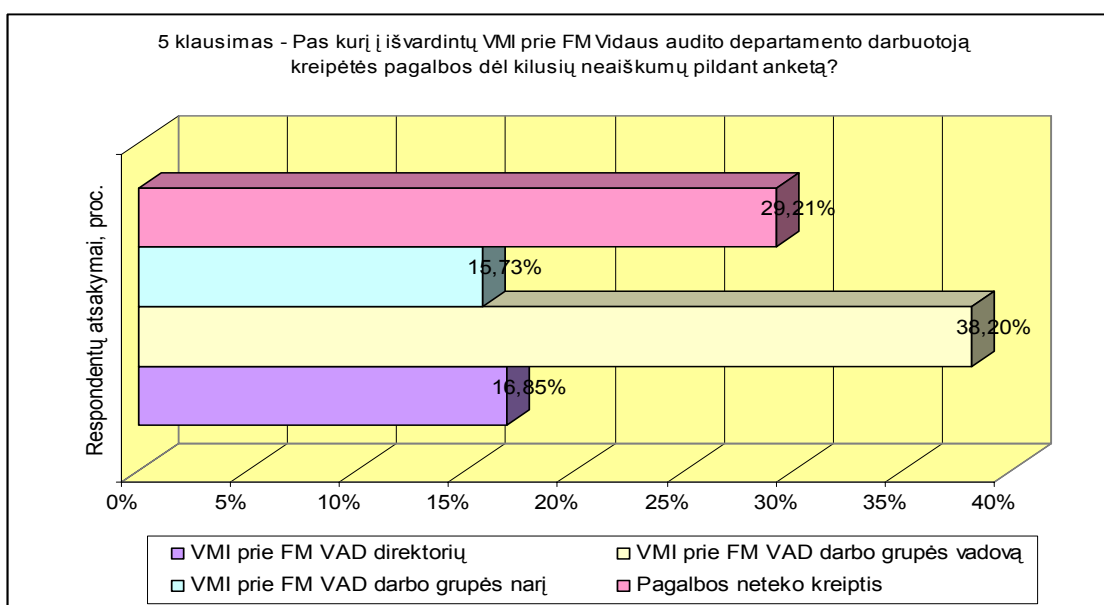
Anketos klausimų skaičius neturėtų varginti respondento. Respondentų nuomonių pasiskirstymas ir visų 2007 m. panaudotų anketų analizė šiuo klausimu patvirtina prielaidą, kad vis dėlto VMI prie FM VAD naudojamų anketų vidutinis klausimų skaičius yra per didelis – 28 klausimai (5 priedas).

Anketos 5 klausimas yra toks „Pas kurį išvardintų VMI prie FM Vidaus audito departamento darbuotoją kreipėtės pagalbos dėl kilusių neaiškumų pildant anketą?“. Šis klausimas užduotas tuo tikslu, kad tiksliai išsiaiškinti, koks procentas anketuojamųjų (audituojamųjų) kilus neaiškumams dėl anketos pildymo dėl konsultavimosi kreipiasi į netinkamus asmenis. Respondentų nuomonės buvo tokios: 29,21% respondentų pildant anketą neaiškumų neiškilo, todėl jie į VMI prie

FM VAD darbuotojus nesikreipė, 16,85% apklaustųjų kreipėsi į VMI prie FM VAD direktorių, 29,21% - į VMI prie FM VAD darbo grupės vadovą. Vadinasi, tik 15,73% anketuojamųjų kilus neaiškumams kreipėsi „tinkamai“ – į darbo grupės narį, kuris ir sudarinėjo anketą (28 pav.).

Čia išskyla problema, kad labai dažnai anketuojamieji net nežino, kuris iš darbo grupės narių sudarinėjo anketą, tai yra tik jis galėtų geriausiai pakonsultuoti dėl iškilusių problemų. Rašte nurodoma kreiptis į VMI prie FM VAD direktorių arba į darbo grupės vadovą, tačiau tie anketuojamieji, kurie kreipėsi į VMI prie FM VAD direktorių buvo nukreipti arba į darbo grupės vadovą, arba į darbo grupės narį.

Neaiškumas yra tas, kad nors ir anketuojamieji kreipiasi į darbo grupės vadovą, bet anketą sudarinėjo darbo grupės narys, kuris geriausiai ir galėtų audituojamąjį pakonsultuoti specifiniais klausimais.

28 pav. Respondentų atsakymai, proc.

Atsakymai į šį klausimą dar kartą patvirtina ir 1 klausimo B teiginį, kad nėra pakankama komunikacija tarp VMI prie FM VAD vidaus auditorių ir anketuojamųjų (audituojamųjų).

IŠVADOS

Atlikus mokslinės literatūros, anketavimo proceso, VMI prie FM VAD dokumentų turinio bei VMI sistemos anketuojamiesiems (audituojamiesiems) pateiktų anketų analizę ir empirinių tyrimų metu išsiaiškinta, su kokiomis problemomis susiduria VMI prie FM VAD vidaus auditoriai ir VMI sistemos anketuojamieji (audituojamieji).

Išanalizavus VMI prie FM VAD veiklą reglamentuojančius vidinius ir išorinius norminius teisės aktus, galima padaryti tokias išvadas:

1. Vidaus audito metu atliekant anketavimą ir sudarant netipinę anketą, anketavimo procese dalyvauja visos VMI prie FM VAD darbuotojų grandys nuo žemiausios iki aukščiausios: VMI prie FM VAD direktorius, darbo grupių vadovai ir darbo grupių nariai (anketavimo proceso požiūriu).

2. VMI prie FM VAD Nuostatuose nėra detalaus reglamentavimo dėl anketų pildymo ir pateikimo: pagal Nuostatų 14.5.1 p., VMI prie FM VAD turi teisę gauti reikalingų „dokumentų kopijas“ ir „raštiškus bei žodinius valstybės tarnautojų ir darbuotojų paaiškinimus“ – tai nėra adekvatu „anketos pildymui“.

3. Anketuojant AVMI, DTIS pagalba raštą dėl informacijos pateikimo ir anketą persiunčiant tiesiogiai AVMI viršininkui, gaišamas laikas, numatytas Įstatyme dėl informacijos pateikimo – 5 darbo dienos. Anketos ir raštai dažnai nebūna laiku perduodamos (persiunčiamos) anketuojamiesiems (audituojamiesiems), kurie nespėja laiku užpildyti anketų ir pateikti jų VMI prie FM VAD.

4. Netipinės anketos atveju, kai ją reikia suderinti su VMI prie FM VAD direktoriumi, minimali anketavimo proceso ciklo trukmė yra 6,5 darbo dienos, maksimali – 10 darbo dienų (VMI prie FM VAD darbo požiūriu).

5. Netipinės anketos atveju, kai ją reikia suderinti su VMI prie FM VAD direktoriumi, minimali anketavimo proceso kaina (pabrėžtina, kad esant tik minimaliai ir maksimaliai anketavimo proceso trukmei), išreikšta darbo užmokesčiu (brutto), kuris mokamas VMI prie FM VAD vidaus auditoriams atliekant anketavimą, ir esant tam tikrai darbo grupių sudėčiai yra 1232,81 Lt (esant 6,5

darbo dienų trukmei) ir 1958,55 Lt (esant 10 darbo dienų trukmei), o maksimali kaina atitinkamai: 1915,08 Lt (esant 6,5 darbo dienų trukmei) ir 2978,27 Lt (esant 10 darbo dienų trukmei).

Atlikus VMI prie FM VAD darbuotojų empirinį tyrimą, galima padaryti tokias išvadas:

1. Net 63,63% VMI prie FM VAD darbuotojų pritarė, jog naujai sudaromų netipinių anketų derinimo procese dalyvauja per didelis VMI prie FM VAD darbuotojų skaičius ir 54,54% respondentų sutiko, jog tokiu atveju yra per ilga ir pati anketavimo proceso trukmė, išreikšta darbo dienomis;

2. Hipotezę, kad VMI prie FM VAD anketavimas – nepakankamai kokybiškai taikomas objektyvios informacijos rinkimo būdas, galima patvirtinti. Taip galima teigti todėl, kad visos analizuojamos problemos yra gerai suprantamos ir pripažįstamos pačių VMI prie FM VAD darbuotojams. Be to, taip galima teigti, kadangi:

- Atlikus tyrimą ir išanalizavus anketų sudarymo problemas, galima teigti, kad VMI prie FM VAD vidaus auditoriams aktualiausia problema yra anketuojamųjų (audituojamųjų) nuomonės tyrimas naudojant Likerto skalę. Net 90% vidaus auditorių sutiko su tokiu teiginiu;

- Iš anketų kokybiškumo problemų vidaus auditoriams aktualiausia yra anketos neatitikimas anketai keliamiems struktūriniais reikalavimams. Tokiam teiginiui visiškai pritarė net 72,73% vidaus auditorių. Anketavimo metu audituojamiesiems siunčiamame rašte dėl informacijos pateikimo nurodoma, ką vidaus auditoriai nori išsiaiškinti atlikdami anketavimą, atsakinėjimo į anketą terminai, vadovaujantis Įstatymu ir į ką kreiptis kilus neaiškumams. Siunčiamoje anketoje yra nurodoma vidaus audito tema, audituojamasis subjektas, analizuojamas klausimas ir vidaus audito procedūra.

- Aktualiausia anketavimo atlikimo problema vidaus auditoriams yra audituojamųjų (anketuojamųjų) konsultavimo ir instruktavimo galimybė. Teiginiui visiškai pritarė 90% respondentų. Vidaus audito programose nėra numatytas laikas audituojamųjų konsultavimui, todėl, kai vyksta atsakinėjimo į anketas procesas, vidaus auditoriai turi atlikinėti kitas užduotis, o kartu ir konsultuoti anketuojamuosius anketų pildymo klausimais.

- Apdorojant anketų duomenis, VMI prie FM VAD vidaus auditoriams aktualiausia yra tai, kad audituojamieji (anketuojamieji) atsako ne į visus pateiktos anketos klausimus. Minėtam teiginiui visiškai pritarė 60% vidaus auditorių.

3. VMI prie FM VAD Metodikoje nėra aiškaus reglamentavimo, ar pasikeitus norminiams teisės aktams, sudarant iš naujo arba atnaujinant jau „moraliskai“ pasenusią tipinę anketą ją reikia derinti su VMI prie FM VAD vadovybe.

Atlikus VMI sistemos anketuojamųjų empirinį tyrimą, galima padaryti tokias išvadas:

1. Hipotezė, kad anketavimo proceso metu VMI prie FM VAD darbuotojai neužtikrina anketavimui būtinų sąlygų, pasitvirtino. Prioritetai, tai yra anketuojamųjų (audituojamųjų) nuomonė dėl anketavimo proceso būtinų sąlygų užtikrinimo išsidėsto tokia tvarka:

- Pirmoji ir pagrindinė anketavimo procesui būtina sąlyga yra anketuojamųjų (audituojamųjų) anonimiškumo ir konfidencialumo garantavimas. Šiam teiginiui pritarė net 62,92% respondentų. Anketuojamieji (audituojamieji) nėra skatinami sąžiningai atsakinėti į anketas ir bijo priimti atsakomybę už pateiktus duomenis, kad anketoje pateikta informacija gali būti panaudota prieš juos.

- Antroji anketavimo procesui būtina sąlyga yra anketavimo proceso metu būtina efektyvi komunikacija tarp anketuojamųjų (audituojamųjų) ir VMI prie FM VAD darbuotojų. Minėtam teiginiui pritarė 57,30% apklaustųjų. Tai galima paaiškinti tuo, jog respondentai supranta, kad komunikavimas padeda kokybiškiau ir efektyviau atsakyti į pateiktas anketas.

- Trečioji anketavimo procesui būtina sąlyga yra anketuojamųjų (audituojamųjų) asmeninis supažindinimas su vidaus audito rezultatais. Su tokiu teiginiu sutiko 57,30% apklaustųjų. Anketuojamiesiems (audituojamiesiems) svarbus grįžtamasis ryšys: atlikto tyrimo rezultatai – kaip jų pateikti duomenys įtakojo vidaus audito rezultatus.

- Ketvirtoji anketavimo procesui būtina sąlyga – išsamus paaiškinimas anketuojamiesiems (audituojamiesiems), kokių tikslų VMI prie FM VAD darbuotojai siekia, pateikdami anketą užpildymui. Kad tai svarbi anketavimo procesui sąlyga, pritarė 52,81% respondentų. Kad atsakymai į anketas būtų visaverčiai, prieš pildant anketas būsimus respondentus reikia išsamiai instrukuoti.

- Penktoji anketavimo procesui būtina sąlyga – kad anketuojamieji (audituojamieji), susiję su atitinkamu audituojamu struktūriniu padaliniu (investiciniu projektu) turėtų vienodas galimybes būti apklausti, kaip ir jų kolegos iš to paties struktūrinio padalinio (ar dirbantys su tuo pačiu investiciniu projektu). Tokiam teiginiui pritarė 50,56% apklaustųjų, kadangi jiems neaiškūs respondentų atrankos kriterijai.

2. Išanalizavus problemas, su kuriomis susiduria anketuojamieji, pildydami anketas, galima teigti, kad aktualiausia problema yra ta, jog VMI prie FM Vidaus audito departamento vidaus auditorių pateiktos anketos klausimai apėmė ne visus galimus atsakymų variantus. Didžioji dauguma – net 55,06% respondentų sutiko su minėtu teiginiu. Ši problema vėlgi susiveda į per

didelį anketų klausimų skaičių ir jau išanalizuotą Likerto skalės nenaudojimą anketavimo metu.

3. 58,42% VMI sistemos anketuojamųjų anketą pildydami užtruko ilgiau nei 30 minučių. Be to, 37,08% respondentų nuomone, VMI prie FM VAD vidaus auditorių pateiktas anketas sudarė per didelis anketą sudarančių klausimų skaičius (vidutiniškai 29 klausimai anketoje).

REKOMENDACIJOS

1. Taupant laiką, vidaus audito programoje numatyta anketavimui atlikti, ir išlaidas, yra tikslinga pakeisti VMI prie FM VAD Metodikos 13 p., jame reglamentuojant, kad sudarytą netipinę anketą darbo grupės narys turėtų suderinti tik su darbo grupės vadovu. Tuo būdu VMI prie FM VAD direktoriaus dalyvavimas anketavimo procese taptų nebūtinas: sumažėtų išlaidos ir laikas, skiriami anketavimo procesui (nuo 6,5–10 iki 6–9 darbo dienų), bei procese dalyvautų tik dvi VMI prie FM VAD darbuotojų grandys (anketavimo proceso požiūriu).

2. Darant prielaidą, kad Įstatymo nuostatos dėl informacijos pateikimo vidaus auditoriams yra nekvestionuojamos, svarstytinas klausimas dėl VMI prie FM VAD nuostatų koregavimo, atitinkamai patikslinant anketų užpildymo proceso reglamentavimą.

3. Anketuojant AVMI, kad anketos ir raštai dėl informacijos pateikimo laiku pasiektų audituojamuosius, per DTIS raštus dėl informacijos pateikimo ir anketas siųsti tiesiogiai anketuojamajam – struktūrinio padalinio vadovui arba pačiam valstybės tarnautojui ar darbuotojui (darant prielaidą, kad kol kas VMI prie FM VAD negarantuoja anketuojamųjų anonimiškumo).

4. Atliekant investicinių projektų vidaus auditus ir vertinant jų teikiamą naudą bei aiškinantis anketuojamųjų nuomones atitinkamais klausimais, sudaryti anketas, kurios parodytų visą galimų nuomonių spektrą, tai yra naudoti Likerto skalę, kurioje įrašyti ne tik teigiamus, bet ir neigiamus teiginius.

5. VMI prie FM VAD Metodikoje (arba Vidaus audito procedūrų vadove) aiškiai reglamentuoti, kaip turi būti derinama atnaujinta tipinė anketa.

6. Kiekvienos VMI prie FM VAD anketos struktūrą pertvarkyti pagal sociologinėje literatūroje keliamus struktūrinius reikalavimus, tai yra, kad ją sudarytų ne tik pagrindinė, bet ir įžanginė bei baigiamoji dalys.

7. Rašte audituojamiesiems nurodyti, kad specifiniais anketos pildymo klausimais anketuojamieji kreiptųsi į darbo grupės narį, kuris sudarė anketą.

8. VAD vidaus auditoriams apdorojant anketų duomenis, neanalizuoti tų anketos klausimų (ir atitinkamai jų aptarimo neįtraukti į darbo dokumentus), į kuriuos nėra atsakyta anketuojamųjų, tai yra neprisiimti atsakomybės už nedokumentuotus anketuojamųjų atsakymus (vėlgi darant prielaidą, kad kol kas VMI prie FM VAD negarantuoja anketuojamųjų anonimiškumo).

9. VMI prie FM VAD anketavimo proceso metu užtikrinti anketavimui būtinausią sąlygą: garantuoti visišką anketuojamųjų (audituojamųjų) anonimiškumą ir konfidencialumą (tuo būdu ir VMI prie FM vidaus auditoriams sumažės problemos dėl anketų juridinės galios).

10. VMI prie FM VAD išspręsti delegavimo ir komunikavimo problemas tarp pačių VMI prie FM VAD darbuotojų, siekiant užtikrinti aiškią ir efektyvią komunikaciją su anketuojamaisiais (audituojamaisiais).

11. AVMI viršininkams arba VMI prie FM atitinkamų struktūrinių padalinių vadovams: užtikrinti, kad vidaus audito metu pildę anketas anketuojamieji (audituojamieji) turėtų galimybę susipažinti su vidaus audito rezultatais, pateiktomis išvadomis ir rekomendacijomis.

12. VMI prie FM VAD laikytis sociologinėje literatūroje pateikiamų siūlymų, kad anketos pildymas nevargintų respondento, tai yra sudarinėti anketas, kurias sudarytų mažesnis klausimų skaičius ir tuo būdu mažinti anketos pildymui skiriamą anketuojamųjų (auditujamųjų) laiką.

SANTRAUKA

Anketavimas (anketinė apklausa) yra vienas iš populiariausių kiekybinio tyrimo metodų, kuris plačiai taikomas socialiniuose tyrimuose. Kiekybinius tyrimus dažniausiai atliekame, kai norime apibendrinti duomenis statistiškai – skaičiais. Anketavimo metu gautų duomenų tikslas yra surinkti tam tikras žinias apie tiriamą reiškinį.

Pernelyg dažnas anketų naudojimas moksliniuose tyrimuose gali klaidingai parodyti, kad šis tyrimo metodas yra paprastas. Iš tikrųjų anketavimas yra sudėtingas tyrimo metodas, kuris reikalauja profesionalaus pasiruošimo, nagrinėjamos problemos išmanymo, kruopštaus bei nuoseklaus darbo ir nemažai laiko.

Darbe detaliam išanalizuoti struktūriniai reikalavimai, kurios turi atitikti kiekviena anketa; reikalavimai, kurių reikia laikytis sudarant anketą; rekomendacijos dėl anketą sudarančių klausimų turinio; pagrindiniai reikalavimai, keliami anketos klausimams; reikalavimai anketos klausimų formulavimui; klausimų vieta anketoje; anketų klausimų rūšys; anketavimo būdu gautų duomenų sugrupavimui naudojamos skalės.

Rašant darbą buvo atliktas VMI prie FM Vidaus audito departamento vidaus auditorių (anketavimas), kurios metu apklausta vienuolika respondentų, ir audituojamųjų anketavimas, kuriems 2007 m. teko atsakinėti į VMI prie FM VAD vidaus auditorių pateiktas anketas. Anketavimo ir pokalbių su vidaus auditoriais metu gauti duomenys padėjo identifikuoti pagrindines problemas, su kuriomis susiduriama vidaus audito metu naudojant anketavimo procedūrą. Išskirtinos tokios svarbiausios anketavimo problemų grupės: anketų sudarymo problemos; anketų kokybiškumo problemos; anketavimo atlikimo problemos ir anketavimo metu gautų duomenų apdorojimo problemos.

Darbe gana daug dėmesio skiriama pačiam anketavimo procesui: apskaičiuota anketavimo proceso trukmė darbo dienomis, išanalizuoti procese dalyvaujantys dalyviai, įvertinta anketavimo proceso kaina (netipinės anketos atveju).

Darbas pabaigiamas išsamiais išvadamis bei rekomendacijomis, išplaukiančiomis iš praktinės darbo dalies – empirinių anketavimo problemų tyrimų.

SUMMARY

Questionnairng (questionnairng survey) is one of the most popular methods of quantitative research, which is widely applied in social research. Quantitative research is usually done when data are intendent to be generalized statistically, i. e. in figures. The aim of the data gathered during questionnairng is to collect some certain information about the phenomenon under investigation.

Too frequent use of questionnaires in scientific research may show mistakenly that this method of investigation is simple. Questionnairng actually is a complicated method of research, which requires professional preparation, understanding the investigated problem, thorough and consistent work and quite much time.

The work analyses in detail the requirements which should be met by each questionnaire; the requirements which should be followed when making a questionnaire; recommendations regarding the contents of the questions; the basic requirements for the questions of the questionnaire; the place of the questions in the questionnaire; the types of the questions of a questionnaire; the scales used for grupng the data received during questionnairng.

When writing the paper, the questionnairng survey (questionnairng) of the internal auditors of the Internal Audit Office of the State Tax Inspectorate under the Ministry of Finance of the Republic of Lithuania was carried out, during which eleven internal auditors were questioned and Inspectorate workers, who were answering the questionnaires in 2007. The data obtained from the questionnairng survey and conversations with internal auditors helped to identify the main problems which are faced when using questionnairng during internal audit. The most important problems of questionnairng are the following: problems with making questionnaires; problems of the quality of questionnaires; problems with making questionnaire process and the data evaluation problems, which are given during questionnairng process.

In the paper quite much attention is paid to the issues of the questionnairng process: is given the evaluation of the questionnairng process by work days, the workers who are involved in questionnairng process, is given the price of the questionnairng process (if we have a non typical questionnaire).

At the end of the work detailed conclusions are drawn which result from the practical part of the paper – the empirical research of the questionnairng problems.

LITERATŪRA

1. I vidaus audito modulis. Eksperimentiniai mokymai, UAB „Ernst & Young“. 2007 m. spalio 1–5 d.
2. Didžiulienė R. Sociologija. Mokomoji knyga. – Kaunas: Technologija, 2004.
3. Dorsten L.E., Hotchkiss L. Research methods and society: foundations of social inquiry. – Upper Saddle River, New Jersey: Pearson Prentice Hall, 2004.
4. Dumbliauskas V. Sociologija. Mokymo priemonė. – Vilnius: VPU, 1999.
5. Giddens A. Sociologija. – Vilnius: Poligrafija ir informatika, 2005.
6. Guščinskienė J. Sociologijos įvadas: struktūrinės loginės schemas ir komentarai. – Kaunas: Technologija, 2001.
7. Guščinskienė J. Taikomoji sociologija: struktūrinės loginės schemas ir komentarai. – Kaunas: Technologija, 2002.
8. Haralambos M., Holborn M. Sociology Themes and Perspectives. Fifth edition. – London: Collins, 2004.
9. Kabašinskas J., Toliatienė I. Auditas. – Vilnius: Amžius, 1997.
10. Kardelis K. Mokslinių tyrimų metodologija ir metodai. – Kaunas: Judex, 2002.
11. Lietuvos Respublikos valstybės kontrolė. Veiklos audito vadovas, 2003. Valstybės kontrolieriaus 2003 m. sausio 20 d. įsakymo Nr. V-11 priedas.
12. Lietuvos Respublikos Vidaus kontrolės ir vidaus audito įstatymas. 2002 m. gruodžio 10 d. Nr. IX-1253, Vilnius.
13. Lietuvos Respublikos Valstybės tarnybos įstatymas. 2002 m. balandžio 23 d. Nr. IX-855, Vilnius.
14. Mackevičius J. Auditas: teorija, praktika, perspektyvos. – Vilnius: Lietuvos mokslas, 2001.
15. Mackevičius J. Audito įrodymai – pagrindas auditoriaus nuomonei pagrįsti // Teisė. 2004, Nr.52.
16. Matickienė I. Audito planavimas ir organizavimas. – Kaunas: Technologija, 1997.
17. Matulionis A. Sociologija. – Vilnius: Homo liber, 2002.
18. Pranulis V. Marketingo tyrimai. – Vilnius: Kronta, 1998.
19. Pruskus V. Sociologija. Teorija ir praktika. – Vilnius: Vilniaus teisės ir verslo kolegija, 2004.

20. Puškorius S. Veiklos auditas. – Vilnius: LTU, 2004.
21. Rudzkienė V. Socialinė statistika: vadovėlis. Vilnius: Mykolo Romerio universiteto leidybos centras, 2005.
22. Sociologija. Sudarytojas Leonavičius V. – Kaunas: VDU, 2003.
23. Tidikis R. Sociologinių mokslų ir tyrimų metodologija. – Vilnius: LTU, 2003.
24. Valackienė A. Sociologinis tyrimas. – Kaunas: Technologija, 2004.
25. Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos nuostatai, patvirtinti Lietuvos Respublikos finansų ministro 2004 m. gegužės 14 d. įsakymu Nr. 1K-183 (nauja redakcija).
26. Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos Vidaus audito departamento 2007–2009 m. strateginis veiklos planas Nr. (15.11-02)-242-23, 2007 m. vasario 14 d. suderintas su Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos viršininku.
27. Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos Vidaus audito departamento metodika, patvirtinta Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos viršininko 2007 m. kovo 30 d. įsakymu Nr. V-127.
28. Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos Vidaus audito departamento nuostatai, patvirtinti Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos viršininko 2006 m. rugsėjo 29 d. įsakymu Nr. V-320.
29. Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos Vidaus audito departamento 2007 m. veiklos planas Nr. (15.11-02)-242-22, 2007 m. vasario 14 d. suderintas su Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos viršininku.
30. Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos Vidaus audito departamento 2007 m. patikslintas veiklos planas Nr. (15.11-02)-227-1, 2007 m. liepos 9 d. suderintas su Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos viršininko pavaduotoju, pavaduojančiu viršininką.
31. Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos Vidaus audito departamento 2007 m. patikslintas veiklos planas Nr. (15.11-02)-227-2, 2007 m. spalio 12 d. suderintas su Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos viršininku.
32. Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos

viršininko 2004 m. balandžio 19 d. įsakymas Nr. V-73 „Dėl apskričių valstybinių mokesčių inspekcijų struktūros nustatymo“.

33. Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos viršininko 2006 m. rugsėjo 15 d. įsakymas Nr. V-305 „Dėl Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos struktūros patvirtinimo“ (2006 m. spalio 24 d. įsakymas Nr.V-346 – redakcija).

34. Vidaus audito rekomendacijos. Patvirtinta nuolatinės tarpžinybinės komisijos vidaus audito sistemos kūrimui valstybiniame sektoriuje koordinuoti 2003 m. kovo 13 d., posėdžio protokolu Nr. 5. Prieiga per internetą: www.finmin.lt; prisijungimo laikas: 2007-10-21.

35. Viešasis administravimas. Red. Raipa A. Monografija. – Kaunas: Technologija, 1999.

36. www.vmi.lt; prisijungimo laikas: 2007-10-23.

PRIEDAI

1 PRIEDAS.

Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos Vidaus audito departamento darbuotojų išsilavinimas, pareigybių lygiai ir kategorijos, mėnesio išlaidos darbo užmokesčio išraiška (Lt)

Eil. Nr.	Valstybės tarnautojo pareigybė	Išsilavinimas	Pareigybės lygis ir kategorija*	Pareiginių algų koeficientai*	Kvalifikacinė klasė**	Priedas už kvalifikacinę klasę, proc.**	Priedas už tarnybos stažą, proc.***	Viso mėnesio darbo užmokestis (brutto), Lt****	Viso mėnesio SoDros mokesčiai 30,98%, Lt	Mėnesio išlaidos VAD darbuotojui iš viso, Lt	Visų metų darbo užmokestis (brutto), Lt	Visų metų SODROS mokesčiai 30,98%, Lt	Metų išlaidos VAD darbuotojui iš viso, Lt	Vidutinės 1 darbo dienos išlaidos, Lt (su SoDra)*****
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
1.	Departamento direktorius	Aukštasis teisinis	A-17	9,7	1	50%	6%	6684,60	2070,89	8755,49	80215,20	24850,68	105065,988	422,97
2.	Veiklos audito skyriaus vedėjas	Aukštasis ekonomini s	A-15	7,8	3	15%	15%	4485,00	1389,45	5874,45	53820	16673,40	70493,40	283,79
3.	Finansinio audito skyriaus vedėjas	Aukštasis ekonomini s	A-15	7,8	3	15%	9%	4278,00	1325,32	5603,32	51336	15903,84	67239,84	270,70
4.	Informacinių technologijų skyriaus vedėjas	Aukštasis ekonomini s ir teisinis	A-15	7,8	3	15%	3%	4071,00	1261,20	5332,20	48852	15134,40	63986,40	257,60
5.	Veiklos audito skyriaus vedėjo pavaduotojas	Aukštasis teisinis	A-14	7,0	2	30%	15%	4487,75	1390,30	5878,05	53853	16683,60	70536,60	283,96
6.	Finansinio audito skyriaus vedėjo pavaduotojas	Aukštasis ekonomini s	A-14	7,0	2	30%	6%	4209,20	1304,01	5513,21	50510,40	15648,12	66158,52	266,34
7.	Veiklos audito skyriaus vidaus auditorius (vyriausiasis specialistas)	Aukštasis teisinis	A-13	6,3	3	15%	15%	3620,50	1121,63	4742,13	43446	13459,56	56905,56	229,09

8.	Veiklos audito skyriaus vadaus auditorius (vyriausiasis specialistas)	Aukštasis vadybinis ir teisinis	A-13	6,3	-	-	3%	2868,55	888,68	3757,23	34422,60	10664,16	45086,76	181,51
9.	Veiklos audito skyriaus vadaus auditorius (vyriausiasis specialistas)	Aukštasis ekonomini s	A-12	5,7	-	-	6%	2671,20	827,54	3498,74	32054,40	9930,48	41984,88	169,02
10.	Finansinio audito skyriaus vadaus auditorius (vyriausiasis specialistas)	Aukštasis vadybinis	A-13	6,3	-	-	-	2785,00	862,79	3647,79	33420	10353,48	43773,48	176,22
11.	Finansinio audito skyriaus vadaus auditorius (vyriausiasis specialistas)	Aukštasis ekonomini s	A-13	6,3	-	-	-	2785,00	862,79	3647,79	33420	10353,48	43773,48	176,22
							Viso:	42945,80	13304,60	56250,40	515349,6	159655,20	675004,80	-

* – Pareigybės kategorija apskaičiuojama pagal Lietuvos Respublikos Valstybės tarnybos įstatymo priedėlyje pateiktus pareiginių algų koeficientus.

** – Priedus už kvalifikacines klases nustato Lietuvos Respublikos Valstybės tarnybos įstatymo 25 str. 3 d.

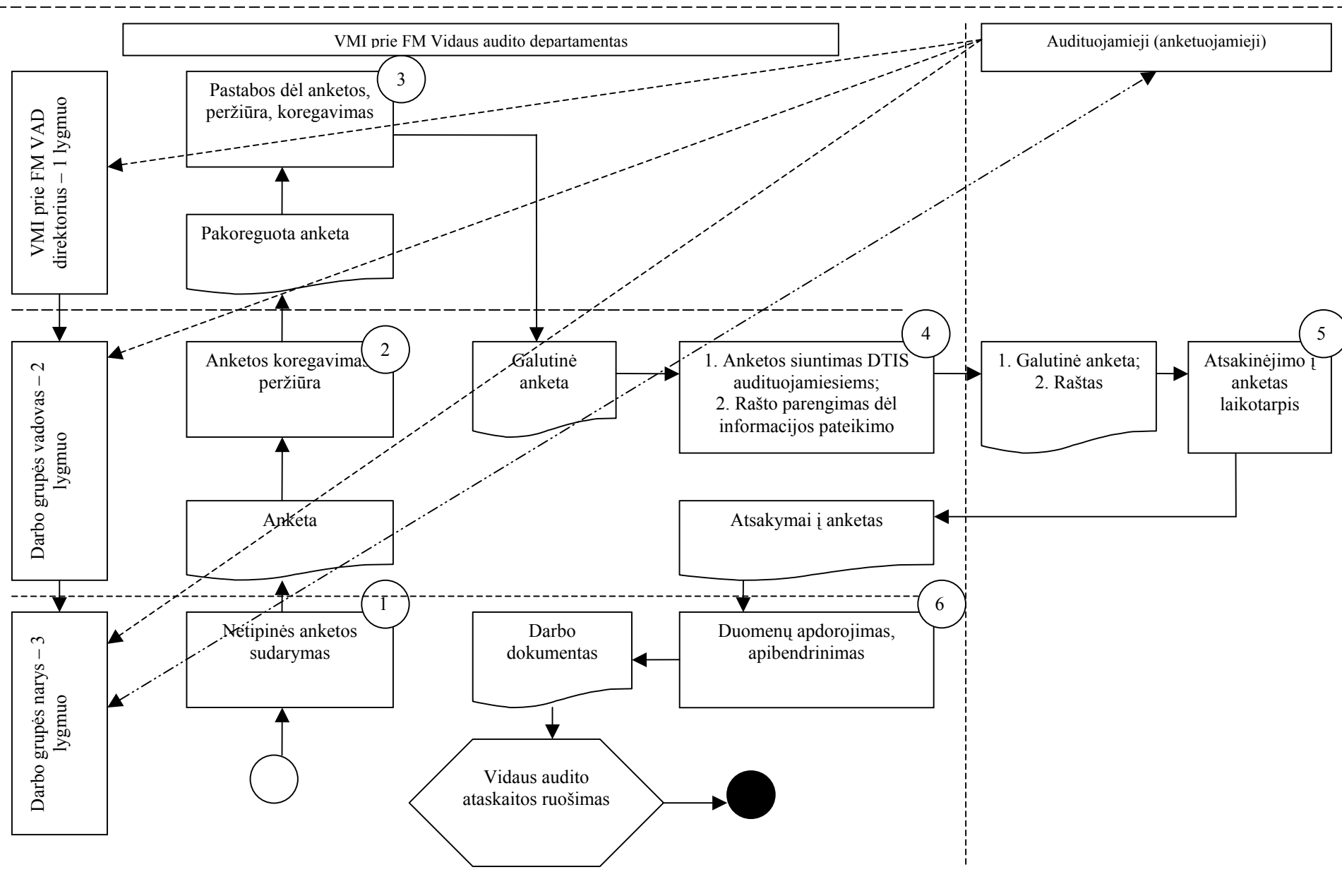
*** – Priedus už tarnybos stažą nustato Lietuvos Respublikos Valstybės tarnybos įstatymo 25 str. 2 d.

**** – Minimalioji mėnesio alga (MMA) valstybės tarnautojams nuo 2007 m. sausio 1 d. yra 442 Lt.

***** – Dėl skaičiavimų tikslumo, vidutinės 1 darbo dienos išlaidos (Lt) apskaičiuotos imant 10 mėn. laikotarpio vidurkį (ne metinį 12 mėn.), kadangi VMI prie FM VAD 2007 m. vadaus auditai pradėti atlikinėti nuo 2007 m. kovo mėn.

2 PRIEDAS.

Netipinių anketų sudarymo ir anketavimo vykdymo modelis Valstybinės mokesčių inspekcijos sistemoje

2 PRIEDAS.

Netipinių anketų sudarymo ir anketavimo vykdymo modelis Valstybinės mokesčių inspekcijos sistemoje

Sutartiniai žymėjimai:

1. Proceso pradžia

2. Bet koks rankinis veiksmas ar procesas

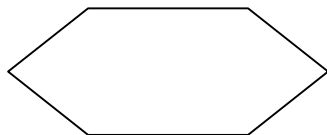
3. Popierinis dokumentas / byla / duomenys

4. Proceso žingsnio atitinkamas eilės numeris

5. Nuoroda į kitą procesą

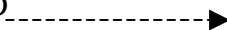

6. Proceso pabaiga

7. Anketuojamųjų (audituojamųjų) kreipimasis į VMI prie FM VAD

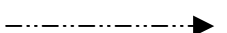
dėl konsultacijų, instruktavimo anketų pildymo klausimais

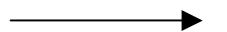
8. Skirtingų VMI prie FM VAD valdymo lygmenų atskyrimas

9. Informacijos pateikimas (anketuojamiesiems) audituojamiesiems

10. Anketuojamųjų (audituojamųjų) nukreipimas pas tuos

VMI prie FM VAD darbuotojus, kurie gali suteikti informaciją

3 PRIEDAS.

Anketavimo proceso trukmė pagal žingsnius (netipinės anketos atveju), išreikšta darbo dienomis ir kaina, išreikšta darbo užmokesčiu (brutto), Lt

Anketavimo proceso žingsniai:

1. Netipinės anketos sudarymas;
2. Anketos koregavimas, peržiūra;
3. Pastabos dėl anketos, anketos peržiūra ir koregavimas, jos tinkamumo naudoti vertinimas;
4. Anketos ir rašto dėl informacijos pateikimo siuntimas audituojamiesiems;
5. (VMI sistemos anketuojamųjų (audituojamųjų) kompetencija);
6. Anketos duomenų apdorojimas, apibendrinimas.

Eil. Nr.	Darbo grupės narys, sudaręs netipinę anketą (pareiğybės lygis ir kategorija, priedas už kvalifikacinę klasę, priedas už tarnybos stažą)	Darbo grupės vadovas (pareiğybės lygis ir kategorija, priedas už kvalifikacinę klasę, priedas už tarnybos stažą)	VMI prie FM VAD direktorius (pareiğybės lygis ir kategorija, priedas už kvalifikacinę klasę, priedas už tarnybos stažą)	1 ir 6 žingsniai (abiejų užduočių atlikimo trukmė, darbo dienomis ir kaina, Lt). Atlikėjas – darbo grupės narys.	2 ir 4 žingsniai (abiejų užduočių atlikimo trukmė, darbo dienomis ir kaina, Lt). Atlikėjas – darbo grupės vadovas.	3 žingsnis (užduoties atlikimo trukmė, darbo dienomis ir kaina, Lt). Atlikėjas – VMI prie FM VAD direktorius.	Bendra užduočių atlikimo trukmė darbo dienomis ir kaina, Lt (dalyvaujant VMI prie FM VAD direktoriui)	Bendra užduočių atlikimo trukmė darbo dienomis ir kaina, Lt (nedalyvaujant VMI prie FM VAD direktoriui)	Procentinis pokytis, kai netipinės anketos derinimo procese nedalyvauja VMI prie FM VAD direktorius, proc.	Procentinis pokytis, jei netipinės anketos derinimo procese nedalyvauja VMI prie FM VAD direktorius, proc.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Užduočių atlikimo minimali ir maksimali trukmė, darbo dienomis (d.d.)				5-7	1-2	0,5-1	6,5-10	6-9	Minimali trukmė	Maksimali trukmė
Darbo grupių galimos sudėtys										
1.	A-12, nėra, 6%	A-13, nėra, nėra	A-17, 50%, 6%	845,10 – 1183,14	176,22 – 352,44	211,49 – 422,97	1232,81 – 1958,55	1021,32 – 1535,58	-17,16%	-21,60%
2.	A-12, nėra, 6%	A-13, nėra, 3%	A-17, 50%, 6%	845,10 – 1183,14	181,51 – 363,02	211,49 – 422,97	1238,1 – 1969,13	1026,61 – 546,16	-17,08%	-21,48%
3.	A-12, nėra, 6%	A-13, 15%, 15%	A-17, 50%, 6%	845,10 – 1183,14	229,09 – 458,18	211,49 – 422,97	1285,68 – 2064,29	1074,19 – 641,32	-16,45%	-20,49%
4.	A-12, nėra, 6%	A-14, 30%, 15%	A-17, 50%, 6%	845,10 – 1183,14	283,96 – 567,92	211,49 – 422,97	1340,55 – 2174,03	1129,06 – 1751,06	-15,78%	-19,46%
5.	A-12, nėra, 6%	A-14, 30%, 6%	A-17, 50%, 6%	845,10 – 1183,14	266,34 – 532,68	211,49 – 422,97	1322,93 – 2138,79	1111,44 – 1715,82	-15,99%	-19,78%
6.	A-12, nėra, 6%	A-15, 15%, 15%	A-17, 50%, 6%	845,10 – 1183,14	283,79 – 567,58	211,49 – 422,97	1340,38 – 2173,69	1128,89 – 1750,72	-15,78%	-19,46%
7.	A-12, nėra, 6%	A-15, 15%, 9%	A-17, 50%, 6%	845,10 – 1183,14	270,70 – 541,40	211,49 – 422,97	1327,29 – 2147,51	1115,8 – 1724,54	-15,93%	-19,70%
8.	A-12, nėra, 6%	A-15, 15%, 3%	A-17, 50%, 6%	845,10 – 1183,14	257,60 – 515,20	211,49 – 422,97	1314,19 – 2121,31	1102,7 – 1698,34	-16,09%	-19,94%
9.	A-13, nėra, nėra	A-13, nėra, 3%	A-17, 50%, 6%	881,10 – 1233,54	181,51 – 363,02	211,49 – 422,97	1274,1 – 2019,53	1062,61 – 1596,56	-16,60%	-20,94%

10.	A-13, nėra, nėra	A-13, 15%, 15%	A-17, 50%, 6%	881,10 – 1233,54	229,09 – 458,18	211,49 – 422,97	1321,68 – 2114,69	1110,19 – 1691,72	-16,00%	-20,00%
11.	A-13, nėra, 3%	A-13, nėra, nėra	A-17, 50%, 6%	907,55 – 1270,57	176,22 – 352,44	211,49 – 422,97	1295,26 – 2045,98	1083,77 – 1623,01	-16,33%	-20,67%
12.	A-13, nėra, 3%	A-13, 15%, 15%	A-17, 50%, 6%	907,55 – 1270,57	229,09 – 458,18	211,49 – 422,97	1348,13 – 2151,72	1136,64 – 1728,75	-15,69%	-19,66%
13.	A-13, 15%, 15%	A-13, nėra, nėra	A-17, 50%, 6%	1145,45 – 1603,63	176,22 – 352,44	211,49 – 422,97	1533,16 – 2379,04	1321,67 – 1956,07	-13,79%	-17,78%
14.	A-13, 15%, 15%	A-13, nėra, 3%	A-17, 50%, 6%	1145,45 – 1603,63	181,51 – 363,02	211,49 – 422,97	1538,45 – 2389,62	1326,96 – 1966,65	-13,75%	-17,70%
15.	A-13, nėra, nėra	A-14, 30%, 6%	A-17, 50%, 6%	881,10 – 1233,54	266,34 – 532,68	211,49 – 422,97	1358,93 – 2189,19	1147,44 – 1766,22	-15,56%	-19,32%
16.	A-13, nėra, nėra	A-14, 30%, 15%	A-17, 50%, 6%	881,10 – 1233,54	283,96 – 567,92	211,49 – 422,97	1376,55 – 2224,43	1165,06 – 1801,46	-15,36%	-19,01%
17.	A-13, nėra, 3%	A-14, 30%, 6%	A-17, 50%, 6%	907,55 – 1270,57	266,34 – 532,68	211,49 – 422,97	1385,38 – 2226,22	1173,89 – 1803,25	-15,27%	-19,00%
18.	A-13, nėra, 3%	A-14, 30%, 15%	A-17, 50%, 6%	907,55 – 1270,57	283,96 – 567,92	211,49 – 422,97	1403 – 2261,46	1191,51 – 1838,49	-15,07%	-18,70%
19.	A-13, 15%, 15%	A-14, 30%, 6%	A-17, 50%, 6%	1145,45 – 1603,63	266,34 – 532,68	211,49 – 422,97	1623,28 – 2559,28	1411,79 – 2136,31	-13,03%	-16,53%
20.	A-13, 15%, 15%	A-14, 30%, 15%	A-17, 50%, 6%	1145,45 – 1603,63	283,96 – 567,92	211,49 – 422,97	1640,9 – 2594,52	1429,41 – 2171,55	-12,89%	-16,30%
21.	A-13, nėra, nėra	A-15, 15%, 3%	A-17, 50%, 6%	881,10 – 1233,54	257,60 – 515,20	211,49 – 422,97	1350,19 – 2171,71	1138,7 – 1748,74	-15,66%	-19,48%
22.	A-13, nėra, nėra	A-15, 15%, 9%	A-17, 50%, 6%	881,10 – 1233,54	270,70 – 541,40	211,49 – 422,97	1363,29 – 2197,91	1151,8 – 1774,94	-15,51%	-19,24%
23.	A-13, nėra, nėra	A-15, 15%, 15%	A-17, 50%, 6%	881,10 – 1233,54	283,79 – 567,58	211,49 – 422,97	1376,38 – 2224,09	1164,89 – 1801,12	-15,37%	-19,02%
24.	A-13, nėra, 3%	A-15, 15%, 3%	A-17, 50%, 6%	907,55 – 1270,57	257,60 – 515,20	211,49 – 422,97	1376,64 – 2208,74	1165,15 – 1785,77	-15,36%	-19,15%
25.	A-13, nėra, 3%	A-15, 15%, 9%	A-17, 50%, 6%	907,55 – 1270,57	270,70 – 541,40	211,49 – 422,97	1389,74 – 2234,94	1178,25 – 1811,97	-15,22%	-18,93%
26.	A-13, nėra, 3%	A-15, 15%, 15%	A-17, 50%, 6%	907,55 – 1270,57	283,79 – 567,58	211,49 – 422,97	1402,83 – 2261,12	1191,34 – 1838,15	-15,08%	-18,71%
27.	A-13, 15%, 15%	A-15, 15%, 3%	A-17, 50%, 6%	1145,45 – 1603,63	257,60 – 515,20	211,49 – 422,97	1614,54 – 2541,8	1403,05 – 2118,83	-13,10%	-16,64%
28.	A-13, 15%, 15%	A-15, 15%, 9%	A-17, 50%, 6%	1145,45 – 1603,63	270,70 – 541,40	211,49 – 422,97	1627,64 – 2568	1416,15 – 2145,03	-12,99%	-16,47%
29.	A-13, 15%, 15%	A-15, 15%, 15%	A-17, 50%, 6%	1145,45 – 1603,63	283,79 – 567,58	211,49 – 422,97	1640,73 – 2594,18	1429,24 – 2171,21	-12,89%	-16,30%
30.	A-14, 30%, 15%	A-13, nėra, nėra	A-17, 50%, 6%	1419,80 – 1987,72	176,22 – 352,44	211,49 – 422,97	1807,51 – 2763,13	1596,02 – 2340,16	-11,70%	-15,31%
31.	A-14, 30%, 15%	A-13, nėra, 3%	A-17, 50%, 6%	1419,80 – 1987,72	181,51 – 363,02	211,49 – 422,97	1812,8 – 2773,71	1601,31 – 2350,74	-11,67%	-15,25%
32.	A-14, 30%, 15%	A-13, 15%, 15%	A-17, 50%, 6%	1419,80 – 1987,72	229,09 – 458,18	211,49 – 422,97	1860,38 – 2868,87	1648,89 – 2445,9	-11,37%	-14,74%
33.	A-14, 30%, 6%	A-13, nėra, nėra	A-17, 50%, 6%	1331,70 – 1864,38	176,22 – 352,44	211,49 – 422,97	1719,41 – 2639,79	1507,92 – 2216,82	-12,30%	-16,02%
34.	A-14, 30%, 6%	A-13, nėra, 3%	A-17, 50%, 6%	1331,70 – 1864,38	181,51 – 363,02	211,49 – 422,97	1724,7 – 2650,37	1513,21 – 2227,4	-12,26%	-15,96%
35.	A-14, 30%, 6%	A-13, 15%, 15%	A-17, 50%, 6%	1331,70 – 1864,38	229,09 – 458,18	211,49 – 422,97	1772,28 – 2745,53	1560,79 – 2322,56	-11,93%	-15,41%
36.	A-14, 30%, 6%	A-14, 30%, 15%	A-17, 50%, 6%	1331,70 – 1864,38	283,96 – 567,92	211,49 – 422,97	1827,15 – 2855,27	1615,66 – 2432,3	-11,57%	-14,81%
37.	A-14, 30%, 15%	A-14, 30%, 6%	A-17, 50%, 6%	1419,80 – 1987,72	266,34 – 532,68	211,49 – 422,97	1897,63 – 2943,37	1686,14 – 2520,4	-11,14%	-14,37%
38.	A-14, 30%, 6%	A-15, 15%, 3%	A-17, 50%, 6%	1331,70 – 1864,38	257,60 – 515,20	211,49 – 422,97	1800,79 – 2802,55	1589,3 – 2379,58	-11,74%	-15,09%
39.	A-14, 30%, 6%	A-15, 15%, 9%	A-17, 50%, 6%	1331,70 – 1864,38	270,70 – 541,40	211,49 – 422,97	1813,89 – 2828,75	1602,4 – 2405,78	-11,66%	-14,95%

40.	A-14, 30%, 6%	A-15, 15%, 15%	A-17, 50%, 6%	1331,70 – 1864,38	283,79 – 567,58	211,49 – 422,97	1826,98 – 2854,93	1615,49 – 2431,96	-11,58%	-14,82%
41.	A-14, 30%, 15%	A-15, 15%, 3%	A-17, 50%, 6%	1419,80 – 1987,72	257,60 – 515,20	211,49 – 422,97	1888,89 – 2925,89	1677,4 – 2502,92	-11,20%	-14,46%
42.	A-14, 30%, 15%	A-15, 15%, 9%	A-17, 50%, 6%	1419,80 – 1987,72	270,70 – 541,40	211,49 – 422,97	1901,99 – 2952,09	1690,5 – 2529,12	-11,12%	-14,33%
43.	A-14, 30%, 15%	A-15, 15%, 15%	A-17, 50%, 6%	1419,80 – 1987,72	283,79 – 567,58	211,49 – 422,97	1915,08 – 2978,27	1703,59 – 2555,3	-11,04%	-14,20%
44.	A-15, 15%, 15%	A-13, nėra, nėra	A-17, 50%, 6%	1418,95 – 1986,53	176,22 – 352,44	211,49 – 422,97	1806,66 – 2761,94	1595,17 – 2338,97	-11,71%	-15,31%
45.	A-15, 15%, 15%	A-13, nėra, 3%	A-17, 50%, 6%	1418,95 – 1986,53	181,51 – 363,02	211,49 – 422,97	1811,95 – 2772,52	1600,46 – 2349,55	-11,67%	-15,26%
46.	A-15, 15%, 15%	A-13, 15%, 15%	A-17, 50%, 6%	1418,95 – 1986,53	229,09 – 458,18	211,49 – 422,97	1859,53 – 2867,68	1648,04 – 2444,71	-11,37%	-14,75%
47.	A-15, 15%, 9%	A-13, nėra, nėra	A-17, 50%, 6%	1353,50 – 1894,90	176,22 – 352,44	211,49 – 422,97	1741,21 – 2670,31	1529,72 – 2247,34	-12,15%	-15,84%
48.	A-15, 15%, 9%	A-13, nėra, 3%	A-17, 50%, 6%	1353,50 – 1894,90	181,51 – 363,02	211,49 – 422,97	1746,5 – 2680,89	1535,01 – 2257,92	-12,11%	-15,78%
49.	A-15, 15%, 9%	A-13, 15%, 15%	A-17, 50%, 6%	1353,50 – 1894,90	229,09 – 458,18	211,49 – 422,97	1794,08 – 2776,05	1582,59 – 2353,08	-11,79%	-15,24%
50.	A-15, 15%, 3%	A-13, nėra, nėra	A-17, 50%, 6%	1288 – 1803,20	176,22 – 352,44	211,49 – 422,97	1675,71 – 2578,61	1464,22 – 2155,64	-12,62%	-16,40%
51.	A-15, 15%, 3%	A-13, nėra, 3%	A-17, 50%, 6%	1288 – 1803,20	181,51 – 363,02	211,49 – 422,97	1681 – 2589,19	1469,51 – 2166,22	-12,58%	-16,34%
52.	A-15, 15%, 3%	A-13, 15%, 15%	A-17, 50%, 6%	1288 – 1803,20	229,09 – 458,18	211,49 – 422,97	1728,58 – 2684,35	1517,09 – 2261,38	-12,23%	-15,76%
53.	A-15, 15%, 15%	A-14, 30%, 15%	A-17, 50%, 6%	1418,95 – 1986,53	283,96 – 567,92	211,49 – 422,97	1914,4 – 2977,42	1702,91 – 2554,45	-11,05%	-14,21%
54.	A-15, 15%, 15%	A-14, 30%, 6%	A-17, 50%, 6%	1418,95 – 1986,53	266,34 – 532,68	211,49 – 422,97	1896,78 – 2942,18	1685,29 – 2519,21	-11,15%	-14,38%
55.	A-15, 15%, 9%	A-14, 30%, 15%	A-17, 50%, 6%	1353,50 – 1894,90	283,96 – 567,92	211,49 – 422,97	1848,95 – 2885,79	1637,46 – 2462,82	-11,44%	-14,66%
56.	A-15, 15%, 9%	A-14, 30%, 6%	A-17, 50%, 6%	1353,50 – 1894,90	266,34 – 532,68	211,49 – 422,97	1831,33 – 2850,55	1619,84 – 2427,58	-11,55%	-14,84%
57.	A-15, 15%, 3%	A-14, 30%, 15%	A-17, 50%, 6%	1288 – 1803,20	283,96 – 567,92	211,49 – 422,97	1783,45 – 2794,09	1571,96 – 2371,12	-11,86%	-15,14%
58.	A-15, 15%, 3%	A-14, 30%, 6%	A-17, 50%, 6%	1288 – 1803,20	266,34 – 532,68	211,49 – 422,97	1765,83 – 2758,85	1554,34 – 2335,88	-11,98%	-15,33%
59.	A-15, 15%, 15%	A-15, 15%, 9%	A-17, 50%, 6%	1418,95 – 1986,53	270,70 – 541,40	211,49 – 422,97	1901,14 – 2950,9	1689,65 – 2527,93	-11,12%	-14,33%
60.	A-15, 15%, 15%	A-15, 15%, 3%	A-17, 50%, 6%	1418,95 – 1986,53	257,60 – 515,20	211,49 – 422,97	1888,04 – 2924,7	1676,55 – 2501,73	-11,20%	-14,46%
61.	A-15, 15%, 9%	A-15, 15%, 15%	A-17, 50%, 6%	1353,50 – 1894,90	283,79 – 567,58	211,49 – 422,97	1848,78 – 2885,45	1637,29 – 2462,48	-11,44%	-14,66%
62.	A-15, 15%, 9%	A-15, 15%, 3%	A-17, 50%, 6%	1353,50 – 1894,90	257,60 – 515,20	211,49 – 422,97	1822,59 – 2833,07	1611,1 – 2410,1	-11,60%	-14,93%
63.	A-15, 15%, 3%	A-15, 15%, 15%	A-17, 50%, 6%	1288 – 1803,20	283,79 – 567,58	211,49 – 422,97	1783,28 – 2793,75	1571,79 – 2370,78	-11,86%	-15,14%
64.	A-15, 15%, 3%	A-15, 15%, 9%	A-17, 50%, 6%	1288 – 1803,20	270,70 – 541,40	211,49 – 422,97	1770,19 – 2767,57	1558,7 – 2344,6	-11,95%	-15,28%

* – Apskaičiuojama pagal 2 priedo 15 stulpelyje pateiktus darbo užmokesčio 10 mėnesių biudžeto duomenis (esant „ceteris paribus“), atitinkamai dalijant iš 2007 m. sudarančių 12 mėn., dauginant iš 10 mėn. (tiek laiko VMI prie FM VAD 2007 m. vyko vidaus auditai), dalijant iš 207 darbo dienų skaičiaus bei dauginant iš kiekvieno anketavimo proceso žingsnio minimalios arba maksimalios trukmės.

** – 9 stulpelis – tai 6, 7 ir 8 stulpelių suma.

4 PRIEDAS

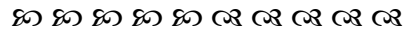
ANKETA

M. Romerio universiteto Viešojo administravimo fakulteto veiklos audito specializacijos magistrantė atlieka mokslo tiriamąjį darbą, kurio tema „Anketavimo problemų analizė Valstybinėje mokesčių inspekcijoje prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos“. Darbo tikslas – nustatyti anketavimo problemas Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos (toliau – VMI prie FM) Vidaus audito departamente, jų specifiką bei jas išanalizuoti.

Tyrėja prašo VMI prie FM Vidaus audito departamento darbuotojų – departamento vadovybės, skyrių vedėjų ir jų pavaduotojų bei vidaus auditorių (vyriausiųjų specialistų) – atsakyti į pateiktos anketos klausimus, kadangi Jūsų atsakymai padės objektyviau atlikti šį darbą. Anketa neužims daug laiko ir pildyti ją nesudėtinga. Atsakydami į anketos klausimus, apibraukdami atitinkamą skaičių ○ arba pažymėdami ☑, pasirinkite vieną atsakymo variantą, kuris labiausiai atspindi Jūsų nuomonę.

Jūsų dalyvavimo ir atsakymų anonimiškumas garantuojamas. Gauti šio tyrimo rezultatai bus naudojami tik moksliniams tikslams, rengiant mokslo tiriamąjį darbą.

Iš anksto dėkoju už atsakymus.

1. VMI prie FM Vidaus audito departamente anketavimo procedūros naudojimas vidaus audito metu priklauso nuo keletos veiksnių.

Ar Jūs sutinkate, ar nesutinkate su žemiau pateiktais teiginiais?

Prašome pažymėkite apibraukdami tą atsakymą, kuris labiausiai atitinka Jūsų nuomonę. Jei žymite skaičių „1“ – tai reiškia, kad visiškai nesutinkate su teiginiu, jei „2“ – nesutinkate, jei „3“ – nei sutinkate, nei nesutinkate, jei „4“ – sutinkate, jei „5“ – visiškai sutinkate.

Teiginys	Visiškai nesutinku			Visiškai sutinku	
A. Naujai sudarytų netipinių anketų derinimo procese dalyvaujančių VMI prie FM Vidaus audito departamento darbuotojų skaičius nėra optimalus	1	2	3	4	5
B. Naujai sudarytų netipinių anketų derinimo proceso trukmė, išreikšta darbo dienomis, VMI prie FM Vidaus audito departamente nėra optimali	1	2	3	4	5

2. Ar Jūs susiduriate su problemomis, vidaus audito metu sudarinėdamas anketą?

- Taip
- Ne (jei į klausimą atsakėte „Ne“, toliau atsakinėkite į 4 klausimą)

3. Kokias išskirtumėte pagrindines anketų sudarymo problemas?

Teiginys	Visiškai nesutinku					Visiškai sutinku				
A. VMI prie FM VAD vidaus auditoriaus darbo laikas, vidaus audito programoje skiriamas netipinės anketos sudarymui	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
B. VMI prie FM VAD vidaus auditorių anksčiau parengtų anketų (tipinių ar netipinių) tinkamumas naudoti, pasikeitus vidaus ar išorės norminiams teisės aktams	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
C. Atvirų klausimų naudojimas sudarant anketą (tipinę ar netipinę)	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
D. Anketuojamųjų (audituojamųjų) nuomonės tyrimas naudojant Likerto skalę	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5

4. Ar, Jūsų manymu, sudarytos anketos atitinka anketoms keliamus kokybinius reikalavimus?

- Taip (jei į klausimą atsakėte „Taip“, toliau atsakinėkite į 6 klausimą)
 Ne

5. Kokias išskirtumėte pagrindines anketų kokybės problemas?

Teiginys	Visiškai nesutinku					Visiškai sutinku				
A. Anketos atitikimas anketai keliamiems struktūriniais reikalavimams	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
B. VMI prie FM VAD vidaus auditorių nepakankama kompetencija konkrečioje vidaus audito srityje	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
C. Anketą sudarančių klausimų tinkamumas tikslui pasiekti	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
D. Anketą sudarančių klausimų konkretumas ir tikslumas	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5

6. Ar vidaus audito metu Jūs susiduriate su anketavimo atlikimo problemomis?

- Taip
 Ne (jei į klausimą atsakėte „Ne“, toliau atsakinėkite į 8 klausimą)

7. Kokias išskirtumėte pagrindines anketavimo atlikimo problemas?

Teiginys	Visiškai nesutinku			Visiškai sutinku	
A. Audituojamųjų nesupratimas apie anketavimo reikšmingumą vidaus auditui	1	2	3	4	5
B. Audituojamųjų atsakymų interpretacijos atvirų anketos klausimų atžvilgiu	1	2	3	4	5
C. Audituojamųjų konsultavimo, instruktavimo galimybė	1	2	3	4	5
D. Dėl didelės VMI sistemos valstybės tarnautojų ir darbuotojų kaitos ne visada pavyksta anketuoti norimus respondentus	1	2	3	4	5

8. Ar Jūs susiduriate su anketų duomenų apdorojimo problemomis?

- Taip
 Ne (jei į klausimą atsakėte „Ne“, toliau atsakinėti į 10 klausimą)

9. Kokias išskirtumėte pagrindines anketos duomenų apdorojimo problemas?

Teiginys	Visiškai nesutinku			Visiškai sutinku	
A. VMI sistemos anketuojamieji (audituojamieji) atsako ne į visus pateiktos anketos klausimus	1	2	3	4	5
B. VMI sistemos anketuojamieji (audituojamieji) pažymi netinkamus atsakymų variantus	1	2	3	4	5
C. Imties dydžio nustatymas taip, kad būtų paprasčiau ir greičiau apdoroti anketos duomenis	1	2	3	4	5

10. VMI prie FM VAD vidaus auditoriai sudarydami anketą dažniausiai užtrunka:

- 1 darbo dieną
 2 darbo dienas
 3 darbo dienas
 Daugiau nei 3 darbo dienas

11. Kiek kartų dažniausiai naudojate anketavimą vieno vidaus audito metu?

- 1 kartą
- 2 kartus
- 3 kartus
- Daugiau nei 3 kartus

☺ ☺ ☺ ☺ ☺ ☹ ☹ ☹ ☹ ☹

DĖKUI UŽ BENDRADARBIAVIMĄ!

5 PRIEDAS.

2007 m. Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos Vidaus audito departamento metiniame veiklos plane numatytų vidaus auditų metu atliktų anketavimų analizė

Eil. Nr.	Vidaus audito tema / pavadinimas	Vidaus audito rūšis	Viso naudota anketų	Anketos panaudojimo tikslas	Anketą sudarančių klausimų skaičius	Anketos rūšis (tipinė / netipinė)	Anketos klausimų tipai*	Anketuojamieji (audituojamieji)
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1.	VMI prie FM informacinių sistemų, programinės bei techninės įrangos vertinimas	Informacinių technologijų auditas	2	1. Kompiuterinių programų naudojimo valstybės valdymo institucijose ir įstaigose rekomendacijų, patvirtintų Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2001 m. gegužės 9 d. įsakymu Nr. 220, atitikties vertinimas	7	Netipinė	Atviri	VMI prie FM – 1
				2. Kompiuterinių programų panaudojimas ir kontrolė	9	Netipinė	Uždari**	VMI prie FM – 1
2.	Programinės įrangos kūrimo ir diegimo įgyvendinant Lietuvos Respublikos akcizų įstatymą projekto vykdymo vertinimas	Projekto auditas	5	1. Projekto plėtros teikiamos naudos vertinimas	15	Netipinė	Uždari	AVMI – 9 (1 AVMI negražino), VMI prie FM – 1
				2. VMI projektų valdymo taisyklių, patvirtintų VMI prie FM viršininko 2007 m. sausio 24 d. įsakymu Nr. V-48, atitikties vertinimas	25	Netipinė	Atviri	VMI prie FM – 1
				3. VMI prie FM viršininko 2001 m. spalio 24 d. įsakymu Nr. 257 patvirtintų VMI veiklos projektų valdymo sistemos nuostatų bei VMI veiklos projektų rengimo ir vykdymo taisyklių atitikties vertinimas	16	Netipinė	Atviri	VMI prie FM – 1

				4. Atitiktis Viešųjų pirkimų įstatymui	33	Netipinė	Uždari	VMI prie FM – 1
				5. VMI veiklos planavimo taisyklių, patvirtintų VMI prie FM viršininko 2005 m. gruodžio 29 d. įsakymu Nr. V–271, atitikties vertinimas.	18	Netipinė	Uždari	VMI prie FM – 1
3.	Akcizų mokesčio administravimo vertinimas	Veiklos auditas	3	1. Banderolių apskaitos ir panaudojimo kontrolės vertinimas	25	Netipinė	Uždari	VMI prie FM – 1
				2. Denatūruoto etilo alkoholio gamybos ir ūkio subjektų, išsigyjančių nedenatūruoto ir denatūruoto etilo alkoholio bei iš šio produkto gaminančių kitus produktus kontrolės vykdymo vertinimas	20	Netipinė	Uždari	AVMI – 1
				3. Akcizų mokesčio sumokėjimą užtikrinančių dokumentų priėmimo, registravimo ir naudojimo kontrolės vertinimas	75	Netipinė	Atviri	AVMI – 3
4.	VMI turto nurašymo procedūrų vertinimas	Finansinis auditas	1	1. Turto nurašymo vidaus kontrolės procedūrų vertinimas	85	Netipinė	Uždari	AVMI – 3
5.	Integruotos mokesčių informacinės sistemos projektavimo ir diegimo projekto vykdymo vertinimas	Projekto auditas	5	1. Projekto teikiamos naudos vertinimas	68	Netipinė	Uždari*	AVMI – 56
				2. VMI veiklos planavimo taisyklių, patvirtintų VMI prie FM viršininko 2005 m. gruodžio 29 d. įsakymu Nr. V–271, atitikties vertinimas.	18	Tipinė	Uždari	VMI prie FM – 1
				3. Atitiktis Viešųjų pirkimų įstatymui	33	Tipinė	Uždari	VMI prie FM – 1

				4. VMI projektų valdymo taisyklių, patvirtintų VMI prie FM viršininko 2007 m. sausio 24 d. įsakymu Nr. V-48, atitikties vertinimas	29	Tipinė	Atviri	VMI prie FM – 1
				5. VMI prie FM viršininko 2001 m. spalio 24 d. įsakymu Nr. 257 patvirtintų VMI veiklos projektų valdymo sistemos nuostatų bei VMI veiklos projektų rengimo ir vykdymo taisyklių atitikties vertinimas	21	Netipinė	Atviri	VMI prie FM – 1
6.	Pasirengimo elektroninių dokumentų valdymo taisyklių įgyvendinimui vertinimas	Informacinių technologijų auditas	2	1. Elektroninių dokumentų valdymo taisyklių, patvirtintų Lietuvos archyvų departamento prie LRV generalinio direktoriaus 2006 m. sausio 11 d. įsakymu Nr. V-12, atitikties vertinimas	15	Netipinė	Atviri	VMI prie FM – 1
				2. Viešųjų pirkimų VMI prie FM organizavimo ir atlikimo tvarkos, patvirtintos VMI prie FM 2006 m. vasario 1 d. viršininko įsakymu Nr. V-43, atitikties vertinimas	8	Netipinė	Atviri	VMI prie FM – 1
7.	VMI darbuotojų kvalifikacijos kėlimo organizavimo vertinimas	Veiklos auditas	–	Anketavimo procedūra nebuvo naudojama	–	–	–	–
8.	Materialinių vertybių įsigijimo ir naudojimo vertinimas	Finansinis auditas	6	1. Materialinių vertybių poreikio ir lėšų planavimo procedūros pagrįstumo ir jų kontrolės vertinimas	11	Netipinė	Uždari	VMI prie FM – 1
				2. Pirkimų organizatorių vykdomų pirkimų, atliekamų įprastos komercinės praktikos būdu, procedūrų vertinimas	76	Netipinė	Uždari	VMI prie FM – 1
				3. VMI prie FM lėšų prekėms ir paslaugoms įsigyti poreikio nustatymo vertinimas	12	Netipinė	Uždari	VMI prie FM – 1

				4. VMI prie FM Viešųjų pirkimų skyriaus veiklos vertinimas	32	Netipinė	Uždari	VMI prie FM – 1
				5. VMI prie FM Viešųjų pirkimų kontrolės vertinimas	37	Netipinė	Uždari	VMI prie FM – 1
				6. VMI prie FM Viešųjų pirkimų organizavimo ir atlikimo vertinimas	38	Netipinė	Uždari	VMI prie FM – 1
9.	Taikomosios programinės įrangos sukūrimo ir techninės įrangos įsigijimo informacijos mainams tarp Europos Sąjungos valstybių projekto vykdymo vertinimas	Projekto auditas	3	1. VMI projektų valdymo taisyklių, patvirtintų VMI prie FM viršininko 2007 m. sausio 24 d. įsakymu Nr. V-48, atitikties vertinimas	29	Tipinė	Atviri	VMI prie FM – 1
				2. VMI veiklos planavimo taisyklių, patvirtintų VMI prie FM viršininko 2005 m. gruodžio 29 d. įsakymu Nr. V-271, atitikties vertinimas	18	Tipinė	Uždari	VMI prie FM – 1
				3. VMI prie FM viršininko 2001 m. spalio 24 d. įsakymu Nr. 257 patvirtintų VMI veiklos projektų valdymo sistemos nuostatų bei VMI veiklos projektų rengimo ir vykdymo taisyklių atitikties vertinimas	21	Tipinė	Atviri	VMI prie FM – 1
10.	Elektroninio deklaratavimosios sistemos sukūrimo ir plėtros projekto vykdymo vertinimas	Projekto auditas	3	1. VMI projektų valdymo taisyklių, patvirtintų VMI prie FM viršininko 2007 m. sausio 24 d. įsakymu Nr. V-48, atitikties vertinimas	29	Tipinė	Atviri	VMI prie FM – 2

				2. VMI prie FM viršininko 2001 m. spalio 24 d. įsakymu Nr. 257 patvirtintų VMI veiklos projektų valdymo sistemos nuostatų bei VMI veiklos projektų rengimo ir vykdymo taisyklių atitikties vertinimas	21	Tipinė	Atviri	AVMI – 1
				3. Projekto teikiamos naudos vertinimas	23	Netipinė	Uždari – 20, atviri – 3	AVMI – 10
11.	VMI valdymo vertinimo vidaus auditas	Valdymo auditas	1	1. VMI prie FM metodinis vadovavimas AVMI struktūriniais padaliniais	25	Netipinė	Uždari	AVMI – 12
12.	Mokesčių administravimo programos vertinimas	Veiklos auditas	–	Anketavimo procedūra nebuvo naudojama	–	–	–	–
13.	Gyventojų pajamų mokesčio grąžinimo procedūrų vykdymo vertinimas	Veiklos auditas	2	1. Gyventojų pajamų mokesčio deklaracijų duomenų automatinės kontrolės valdymo vertinimas	17	Netipinė	Uždari	AVMI – 3
				2. Gyventojų pajamų mokesčio tyrimų procedūrų vertinimas	18	Netipinė	Uždari	AVMI – 3, VMI prie FM – 1
14.	Teisės aktų, įsakymų rengimo, derinimo, pasirašymo procedūrų vertinimas	Veiklos auditas	1	1. VMI prie FM įsakymų personalo klausimais rengimas, derinimas, pasirašymas	8	Netipinė	Atviri	VMI prie FM – 1
	Viso:	14	34	–	935	–	Uždari – 628, atviri – 307	VMI prie FM – 27, AVMI – 101

* – Anketoje buvo naudojami uždari klausimai, kuriuose pateikti tokie atsakymų variantai – „taip“, „ne“ ir „pastabos / komentarai“.

** – Šioje anketoje buvo naudojami uždari klausimai, kuriuose pateikti tokie atsakymų variantai – „taip“ ir „ne“.

6 PRIEDAS

ANKETA

M. Romerio universiteto Viešojo administravimo fakulteto veiklos audito specializacijos magistrantė atlieka mokslo tiriamąjį darbą, kurio tema „Anketavimo problemų analizė Valstybinėje mokesčių inspekcijoje prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos“. Darbo tikslas – nustatyti problemas, su kuriomis susiduria anketuojamieji (audituojamieji) Valstybinėje mokesčių inspekcijoje prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos (toliau – VMI prie FM), atsakinėdami į Vidaus audito departamento (toliau – VAD) vidaus auditorių pateiktas anketas.

Tyrėja prašo Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos ir apskričių valstybinių mokesčių inspekcijų valstybės tarnautojų ir darbuotojų, kuriems 2007 m. teko atsakinėti į Vidaus audito departamento vidaus auditorių pateiktas anketas, atsakyti į pateiktos anketos klausimus. Jūsų atsakymai padės objektyviau atlikti šį darbą. Anketa neužims daug laiko ir pildyti ją nesudėtinga. Atsakydami į anketos klausimus, apibraukite atitinkamą skaičių arba pažymėkite , pasirinkdami vieną atsakymo variantą, kuris labiausiai atspindi Jūsų nuomonę.

Jūsų dalyvavimo ir atsakymų anonimiškumas garantuojamas. Gauti šio tyrimo rezultatai bus naudojami tik moksliniams tikslams, rengiant mokslo tiriamąjį darbą.

Iš anksto dėkoju už atsakymus.

1. Anketavimas – tai viena iš vidaus audito procedūrų, kurios metu VMI prie FM VAD vidaus auditoriai siekia surinkti patikimą, objektyvią ir teisingą informaciją audituojamu klausimu. Kad anketavimo procedūra būtų patikima ir objektyvi, reikia užtikrinti anketavimui būtinas sąlygas.

Ar Jūs sutinkate, ar nesutinkate su žemiau pateiktais teiginiais?

Prašome pažymėkite apibraudami tą atsakymą, kuris labiausiai atitinka Jūsų nuomonę. Jei žymite skaičių „1“ – tai reiškia, kad visiškai nesutinkate su teiginiu, jei „2“ – nesutinkate, jei „3“ – nei sutinkate, nei nesutinkate, jei „4“ – sutinkate, jei „5“ – visiškai sutinkate.

Teiginys	Visiškai nesutinku				Visiškai sutinku
A. Anketavimo proceso metu nebuvo užtikrinta anketavimui būtina sąlyga – garantuotas Jūsų, kaip anketuojamojo (audituojamojo), anonimiškumas ir konfidencialumas	1	2	3	4	5
B. Anketavimo proceso metu, siekiant gauti visaverčius atsakymus, buvo nepakankama komunikacija tarp Jūsų, kaip anketuojamojo (audituojamojo), ir VMI prie FM Vidaus audito departamento vidaus auditorių	1	2	3	4	5
C. Jums, kaip anketuojamajam (audituojamajam), nebuvo aiškiai paaiškinta (raštiškai arba žodžiu), kokių tikslų buvo siekiama, pateikiant užpildymui anketą	1	2	3	4	5

D. Jūs, kaip anketuojamasis (audituojamasis), asmeniškai nebuvote supažindintas su VMI prie FM VAD vidaus audito rezultatais – vidaus audito ataskaita, joje pateiktomis išvadomis ir rekomendacijomis	1	2	3	4	5
E. Jūs, kaip anketuojamasis (audituojamasis), turėjote nevienodas galimybes būti apklaustas kaip ir skyriaus (arba projekto, su kuriuo Jūs dirbate), kuriame Jūs dirbate, kolegos	1	2	3	4	5

2. Anketavimo procedūra atliekama naudojant anketą. Anketa – tai klausimynas, kuriame atitinkama forma, logine ir nuoseklia tvarka išdėstomi klausimai, į kuriuos turi atsakyti anketuojamasis (audituojamasis). Klausimas – tai anketos pagrindas.

Pateikiamų atsakymų kokybė priklauso ir nuo anketą sudarančių klausimų. Iš pateiktų atsakymų į anketos klausimus VMI prie FM VAD vidaus auditoriai gauna jiems reikalingą informaciją.

Ar Jūs sutinkate, ar nesutinkate su žemiau pateiktais teiginiais?

Teiginys	Visiškai nesutinku			Visiškai sutinku	
A. VMI prie FM Vidaus audito departamento vidaus auditorių pateiktos anketos klausimai apėmė ne visus galimus atsakymų variantus	1	2	3	4	5
B. Jūs, kaip anketuojamasis (audituojamasis), neturėjote pakankamai informacijos, kad galėtumėte kompetentingai atsakyti į visus pateiktos anketos klausimus	1	2	3	4	5
C. Ne visi anketos klausimai buvo susiję su Jūsų, kaip anketuojamojo (audituojamojo), įgyta darbo patirtimi	1	2	3	4	5

3. Kiek laiko Jūs užtrukote atsakinėdamas į VMI prie FM Vidaus audito departamento vidaus auditorių pateiktą anketą?

- Mažiau kaip 15 minučių
- Nuo 15 iki 30 minučių
- Nuo 30 iki 45 minučių
- Nuo 45 iki 60 minučių
- Daugiau kaip 1 valandą

4. Kaip Jūs įvertintumėte VMI prie FM Vidaus audito departamento vidaus auditorių pateiktos anketos apimtį?

- Anketą sudariusių klausimų skaičius buvo per mažas
- Anketą sudariusių klausimų skaičius buvo pakankamas
- Anketą sudariusių klausimų skaičius buvo per didelis

5. Pas kurį į išvardintų VMI prie FM Vidaus audito departamento darbuotoją kreipėtės pagalbos dėl kilusių neaiškumų pildant anketą?

- VMI prie FM Vidaus audito departamento direktorių
- VMI prie FM VAD vidaus audito darbo grupės vadovą
- VMI prie FM VAD vidaus audito darbo grupės narį
- Neaiškumų pildant anketą neiškilo, todėl pagalbos neteko kreiptis

Pabaigai keletas klausimų apie Jus.

6. Jūsų pareigos Valstybinėje mokesčių inspekcijoje:

- Departamento direktorius ar direktoriaus pavaduotojas
- Skyriaus vedėjas ar skyriaus vedėjo pavaduotojas
- Poskyrio vedėjas ar poskyrio vedėjo pavaduotojas
- Vyriausiasis specialistas
- Vyresnysis specialistas

7. Jūsų darbo patirtis Valstybinėje mokesčių inspekcijoje:

- Mažiau nei 1 metai
- Nuo 1 iki 3 metų
- Nuo 3 iki 5 metų
- Daugiau kaip 5 metai

☺ ☺ ☺ ☺ ☺ ☺ ☺ ☺ ☺ ☺

DĖKUI UŽ BENDRADARBIAVIMĄ!